

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 843

14. LIPNJA 2019. CIJENA 50 DINARA

Hrvati iz Srbije i Srbi iz Hrvatske

**Natjecanje na sportskom,
suradnja na političkom planu**

Gospodarstvo u sjeni politike

**PODUZETNICI
slamka spasa**

4

Sjednica Komiteta za jednakost i nediskriminaciju Vijeća Europe

Vojnić: Hrvati se danas suočavaju s čitavim nizom zaprjeka

8

Tavankučani u europskom projektu Erasmus+

Povezivanje mladih iz manjinskih zajednica

12

Alojs Jug, ekološki proizvođač iz Koške kod Našica

U Hrvatskoj jača svijest o važnosti zdrave hrane

20

Kiša i usjevima teška

Ledeni sveci donijeli svibanjsko zahlađenje

29

Nova knjiga UG Urbani Šokci: Šokci i bećarci

Dva zaljubljena reda slova

34

Novi Sad nije isti bez njih

Četverica ekumenskih sanjara i njihova djela

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (zamjenik predsjednika/ce),

Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatore dopisne službe)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Dobre vibracije

Prijateljska utakmica između nogometne reprezentacije Hrvata u Srbiji i Fudbalske reprezentacije Srba u Hrvatskoj održat će se u subotu, 15. lipnja, u Tavankutu. Ovo je drugi susret dviju reprezentacija, prvi je održan prije tri godine u Vukovaru, pod pokroviteljstvom Hrvatskog nogometnog saveza. Ove godine se uz HNS i Fudbalski savez Srbije uključio i podržao nogometni susret dviju manjina. Potpora FSS-a puno im znači, isticao je više puta koordinator i predsjednik Udruge hrvatske manjinske reprezentacije **Petar Kuntić**, jer je do sada, premda postoje više od 15 godina nisu imali. Zbog toga su se, kaže, neki dobri nogometaši ustručavali igrati za reprezentaciju hrvatske manjine, jer se nikada nije znalo kako će ih u povratku dočekati matični klub. Stoga će potpora FSS-a, smatra Kuntić, biti ohrabrenje mladim hrvatskim nogometašima da se ne ustručavaju igrati za hrvatsku manjinsku reprezentaciju. Inače, u ovih desetljeće i pol ovo je četvrti postav izbornika **Marinka Poljakovića**, i do sada je kroz reprezentaciju prošlo oko 120 nogometaša. Pokazuje se tako da, ne samo kroz kulturu već se i kroz sport povezuju pripadnici hrvatske manjine u zemlji u kojoj žive, ali i s drugim Hrvatima iz dijaspe te s pripadnicima drugih manjina. Tehniko ekipe, **Ivan Budinčević**, kazao je nedavno za naš list, kako je formiranje ove reprezentacije jedan način za afirmaciju i popularizaciju hrvatske manjinske zajednice, ali i države Srbije koju također predstavljaju na natjecanjima.

Kao i prije tri godine i ovoga puta će utakmica biti okvir za susrete i razgovore predstavnika srpske manjine iz Hrvatske i hrvatske manjine u Srbiji. U najavama utakmice istaknuto je i u Beogradu i u Subotici da je ona povod da se politički predstavnici Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske sastanu i pošalju poruku da žele bolje, iskrenije i stabilnije odnose između dvije države i da pokažu da pripadnici dviju manjina žele biti istinski most suradnje i povezivanja Srbije i Hrvatske. A tko će od istaknutijih dužnosnika još nazočiti, do zaključenja lista nismo uspjeli saznati. Vidjet ćemo to tek na samoj utakmici. Za sada je najavljen dolazak zastupnika u Hrvatskom saboru i predsjednika Srpskog narodnog vijeća **Milorada Pupovca** koji će se sastati s predstavnicima hrvatske nacionalne manjine u Srbiji – predsjednicom Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasnom Vojnić**, zastupnikom u Narodnoj skupštini i predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislavom Žigmanovim**, gradonačelnikom Subotice **Bogdanom Labanom**....

Hrvati iz Srbije kao iskusnija ekipa koja je sudjelovala i osvajala medalje na različitim nogometnim prvenstvima pobijedila je u Vukovaru s 4:0, a kakvi će biti na domaćem terenu ostaje da se vidi u subotu. Vidjet će to oni koji dođu na utakmicu u Tavankut ali i gledatelji kanala *Sport klub* koji će prenositi utakmicu.

J. D.

Vojnić: Hrvati se danas suočavaju s čitavim nizom zaprjeka

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** sudjelovala je u radu Komiteta za jednakost i nediskriminaciju Vijeća Europe, koji je 6. lipnja zasjedao u sjedištu Autonomne Pokrajine Vojvodine u Novome Sadu. Na sastanku su prezentirani primjeri i razmijenjena iskustva u području ostvarivanja prava nacionalnih manjina u Vojvodini.

Jasna Vojnić jedina je uz predstavnika mađarske manjine imala izlaganje, na temu »Zaštita manjina u AP Vojvodini – dobre prakse i naučene lekcije«. Ukazala je da Vojvodina predstavlja regiju u kojoj od cjelokupnoga broja pripadnika hrvatske zajednice u Republici Srbiji živi najveći broj hrvatskoga naroda.

»Važno je naglasiti da je pokrajinska administracija razvijala odgovarajuće politike multikulturalizma i da je na pokrajinskoj razini daleko bolje riješeno unaprjeđivanje manjinskih prava u četiri ključna područja. Sama administracija Vojvodine svakako je ustrojena tako da odgovara multietničkome karakteru Pokrajine, što se očituje i postojanjem samoga tajništva koje u svom djelokrugu rada ima i nacionalne manjine, što recimo na razini Republike nije slučaj jer je ministarstvo za ljudska i manjinska prava ukinuto«, navela je Vojnić među ostalim.

Dodala je da su Srbija, pa tako i Vojvodina, nastojali u procesu demokratizacije osigurati manjinama boljitak njihovog položaja, ali položaj hrvatske manjine unaprjeđivan je najviše zbog zalaganja njegovih krovnihi institucija.

»Hrvati se danas suočavaju s čitavim nizom zaprjeka kao što su nesudjelovanje u procesu donošenja odluka, neintegracija u društveni i politički sustav, društvena marginalizacija i na žalost visoka etnička distanca«, istaknula je Jasna Vojnić. Dodala je kako bi se položaj zajednice znatno popravio kada bi Pokrajina potaknula njihovo uključivanje u institucije razmjerno njihovoj broju u Vojvodini, kada bi se zaustavio trend brisanja ulica s imenima hrvatskih velikana, te pristupilo izradi popisa nematerijalne hrvatske kulturne baštine.

Poslije uvodnog dijela zasjedanja Jasna Vojnić razgovarala je s predsjednikom Odbora i hrvatskim zastupnikom u Saboru **Goranom Beusom Richemberghom**.

H. R.

Vojnić: Nama znači kada u nas vjeruju

Edukacija za pisanje EU projekata održana je u tri etape proteklih nekoliko mjeseci u Tavankutu. Seminar je pohađalo dvadesetak polaznika iz više mjesta u Vojvodini, a realiziran je u suradnji s Osječko-baranjskom županijom kao idejnim tvorcem, te Županijskom razvojnom agencijom Osječko-baranjske županije koja je osigurala predavače. Realizaciju seminara potpomogao je i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske financijskom potporom od 15.000 kuna namijenjenom za smještaj i ishranu tijekom edukacije.

»Svaka pomoć programima i razvojnim projektima hrvatske zajednice u Republici Srbiji od izuzetno je velikog značaja. Međutim, ono što nas posebno motivira jest kada je financijska podrška usmjerena na osnaživanje kadrova u kvalitativnom i kvantitativnom smislu. Smatramo da naša zajednica ima velikih potencijala, stručnih ljudi spremnih da se angažiraju, velikih planova, ideja, projekata i ono što nam je prijeko potrebno jeste osnaživanje i broja profesionalno uposlenih osoba, a i stručno osnaživanje kadrova«, izjavila je predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji Jasna Vojnić, dodajući kako »nama znači kada u nas vjeruju«.

Dogovoren posjet Hrvatima u Vojvodini

Predsjednik Hrvatske demokratske zajednice Bosne i Hercegovine i Hrvatskog narodnog sabora BiH **Dragan Čović** sastao se u Mostaru prošloga petka, 7. lipnja u Domu HDZ-a BiH s izaslanstvom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i izaslanstvom Matice hrvatske Stolac, prenosi *Hrvatski Medijski Servis*.

U izaslanstvu DSHV-a bili su predsjednik stranke **Tomislav Žigmanov** i međunarodni tajnik Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji **Darko Baštovanović**, a u izaslanstvu Matice hrvatske Stolac bili su predsjednik **Mladen Bošković**, te **Željko Raguž** i **Ljubo Krmek**.

Na sastanku je razgovarano o izravnoj suradnji Hrvata u Vojvodini i Hrvata u BiH te međusobnom i jačem povezivanju i upoznavanju u svim dijelovima društveno kulturnog djelovanja. S tim ciljem, na sastanku je dogovoren posjet Hrvatima u Vojvodini. Na sastanku je govoreno i o ukupnom očuvanju identiteta Hrvata, ali i zaštiti njihovog položaja.

Darko Baštovanović, Tomislav Žigmanov i Dragan Čović

Nogometna utakmica manjina

Pozitivna atmosfera i za političke sastanke

Nogometne reprezentacije Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske odigrat će prijateljsku utakmicu 15. lipnja u Tavan-kutu kod Subotice, mjestu koje je poznato po brojnoj hrvatskoj zajednici. Utakmica počinje u 18 sati, a direktno će je prenositi kanal *Sport klub SK2*. Prijenos će biti emitiran u svim

državama u kojima postoji ova grupacija sportskih kanala, uključujući Srbiju, Hrvatsku, te Bosnu i Hercegovinu.

Uz prijateljsku utakmicu, održat će se i sastanci političkih predstavnika Srba iz Hrvatske i Hrvata iz Srbije u cilju da pozitivna sportska atmosfera bude prilika i za to da predstavnici obje manjine pošalju jasnu poruku da između dvije države žele bolje i stabilnije odnose. Tako će predsjednik Srpskog narodnog vijeća u Hrvatskoj i zastupnik u Hrvatskom saboru **Milorad Pupovac** posjetiti Hrvatsko nacionalno vijeće u Subotici, a istoga dana imat će i sastanak s dužnosnicima u Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini. Uslijedit će i sastanak s gradonačelnikom Subotice **Bogdanom Labanom** i predstavnicima izbjeglih Srba.

Prva utakmica između dvije manjinske reprezentacije odigrana je prije tri godine u Vukovaru, kao priprema za odlazak na Svjetsko prvenstvo nacionalnih manjina Europe.

Z. S.

Delegacija HNV-a na sastanku u Gradskoj upravi Novog Sada

Uključivanje hrvatskih udruga kulture

Radni sastanak člana Gradskog vijeća Grada Novog Sada zaduženog za kulturu **Dalibora Rožića** i delegacije Hrvatskog nacionalnog vijeća koju su činili član Izvršnog odbora zadužen za kulturu **Darko Sarić Lukendić**, te član Odbora za kulturu **Darko Polić** i predsjednik HKPD-a **Jelačić** iz Petrovaradina **Petar Pifat**, održan je 5. lipnja na inicijativu Dalibora Rožića. Centralna tema sastanka bila je dogovor o narednim koracima na planu adaptacije rodne kuće bana **Josipa Jelačića**, koji podrazumijevaju pripremu tehničke dokumentacije i pribavljanje potrebnih dozvola i suglasnosti.

Spomen dom bana Josipa Jelačića obogatit će kulturnu ponudu Novog Sada, što je osobito važno u svjetlu činjenice da je Grad Novi Sad Europska prijestolnica kulture za 2021. godinu. Hrvati na prostoru Petrovaradina, Novog Sada, pa i Vojvodine u cjelini, već stoljećima čine sastavni dio kulturnog, javnog i društvenog miljea, pa je stoga važno poslati poruku da, osim zajedničke povijesti, dijelimo i europske vrijednosti koje nas povezuju.

Bila je ovo dobra prigoda razgovarati i o mogućnostima uključivanja hrvatskih kulturnih udruga u aktivnosti povezane s izborom Novog Sada za Europsku prijestolnicu kulture 2021. godine. Sredstva dodijeljena po natječajima Grada Novog Sada

HKPD-u **Jelačić**, predstavljaju prihvatljiv obim sredstava nužan za osiguravanje opstojnosti kulturnih programa ovog društva, ocijenio je Petar Pifat, predsjednik ove udruge.

Poduzetnici – slamka spasa

Od 2014. godine priljev stranih direktnih investicija u Srbiji bio je 12,6 milijardi dolara. Gospodarski rast prošle godine iznosio je 4,2 posto, ali i s tim tempom rasta Srbiji će trebati desetljeća da dostigne nivo gospodarskog razvoja srednjoeuropskih i istočnoeuropskih zemalja

Protekla dva tjedna glavna tema u svim medijima je bila – Kosovo. Bez obzira jesu li u pitanju elektronički ili tiskani mediji, vijesti o Kosovu, s Kosova i oko Kosova sustizale su jedna drugu. A nekako neprimjetno, ili bolje reći nezabilježeno prošla je jedna vijest koja bi u normalnim okolnostima trebala biti glavni naslov u svim medijima. A u jednoj rečenici suština se može sažeti ovako – Srbiju trenutačno želi napustiti svaki drugi stanovnik starosti između 15 i 29 godina. I ta vijest ima težinu sama po sebi, ali i po tome što je nisu izgovorili ni političari ni kvazi analitičari, već struka. U poplavi vijesti o Kosovu i tu i tamo

u toj regiji. Najveća ekonomija je srbijanska. Očekivano jer je u tom prostoru Srbija i najveća država. A u izvješću Svjetske banke navodi se da je gospodarski rast Srbije 2018. godine dostigao 4,2 posto (što je više od ranije očekivanih 3,5 posto). Ovaj rast

vijesti o parlamentarnim izborima za EU, neprimjetno je prošla i vijest da je ured Svjetske banke u Beogradu u svom dokumentu objavio da srbijanska ekonomija ima mogućnosti za dvostruko veći rast od sadašnjeg, ali uz jedan uvjet – reforme, koje će stvoriti uvjete za održiv gospodarski rast.

Tempo rasta

Prema podacima Narodne banke Srbije od 2014. godine u Srbiju su stigle strane investicije vrijedne 12,6 milijardi eura. A da bi investitori za svoja ulaganja odabrali Srbiju, a ne neku drugu zemlju iz okruženja trebalo ih je nečim privući. Jedan od načina su i poticaji koje dobivaju strani investitori. Od pomenute 2014. godine kroz razne vrste poticaja podržano je 99 projekata, u to je uloženo milijardu eura, što je u konačnici dovelo do zapošljavanja 44.000 ljudi. Kada promatra gospodarski rast Svjetska banka prostor Srbije promatra u kontekstu cijelog Zapadnog Balkana i u kontekstu još uvijek nestabilnih političkih odnosa

je potaknut potrošnjom i investicijama, djelomice je uvjetovan povećanjem plaća u javnom sektoru i mirovina, te oporavkom energetskog sektora nakon pada proizvodnje u 2017. Svjetska banka procjenjuje da će gospodarski rast u 2019. godini biti 3,5 posto, a u 2020. godini 4 posto. Ovako poslagane brojke djeluju ohrabrujuće. Trend rasta od nekoliko postotaka se nastavlja i Srbija je na dobrom putu. Ali tim tempom trebat će joj godine da dostigne nivo današnje gospodarske razvijenosti zemalja srednje i istočne Europe koje su prije 15 godina postale dio Europske unije. Dovoljno je samo napraviti usporedbu bruto društvenog proizvoda po stanovniku. U Rumunjskoj je BDP s 3.000 dolara koliko je iznosio prijelomne 2004. godine porastao na 12.000 dolara, u Češkoj s 9.000 dolara na 21.000 dolara. U Srbiji s 3.000 na 6.000 dolara. Jeste to rast od sto posto, ali utrka s državama za koje je ondašnja Jugoslavija bila obećani raj je izgubljena. Iskreno, u ovih 15 godina Srbija je trčala neravnopravnu utrku, jer je vjetar u leđa novim članicama EU bilo 365 milijardi eura koliko je iz europskih strukturnih i investicijskih fondova uloženo u deset novih članica europske obitelji. U tim zemljama novcem iz europske kase izgrađeno je ili obnovljeno 24.000 kilometara ce-

sti, 3.400 kilometara željezničkih tračnica, 11,5 milijuna ljudi dobilo je vodovod i kanalizaciju. Sve to Srbija nema ili kao zemlja kandidat ima u znatno manjoj mjeri. S druge strane priča o EU postaje sve dalja i maglovitija, zarobljena u poglavlju 35, vanjske granice, koje je za druge zemlje bilo samo rutinsko pitanje.

Ukloniti prepreke za male poduzetnike

Zemljama zapadnog Balkana, pa i Srbiji ne ostaje ništa drugo do da same u okvirima svojih državnih granica stvaraju uvjete za gospodarski rast koji bi im omogućio koliko-toliko hvatanje koraka s razvijenim zapadom, pa i istokom Europe. »Kreatori politika u regiji trebaju provesti reforme koje mogu dovesti do održivog zamajca gospodarskog rasta koji stvara radna mjesta. Uklanjanje prepreka koje malim poduzećima otežavaju natjecanje na tržištu i rast otvorilo bi nove mogućnosti za ljude, i ohrabrilo poduzetništvo i inovacije, povećalo zapošljavanje i oslobodilo potencijal ljudskog kapitala regije«, ocijenila je **Linda Van Gelder**, direktorica Svjetske banke za Zapadni Balkan. A ostvariti te preporuke znači odoljeti svim rizicima koji izvana i iznutra pritiskaju zemlje zapadnog Balkana još uvijek opterećene više politikom nego gospodarstvom. Svjesni su toga i u Svjetskoj banci, a u rizike ubrajaju geopolitičke i trgovinske sporove, te sporije od očekivanog tempa strukturne reforme. A dovoljan argument za to trebao bi biti podatak da je prošle godine u regiji otvoreno samo 90.000 radnih mjesta i to uglavnom u proizvodnji i uslugama. I ako se podatak o broju novih radnih mjesta stavi u kontekst usporedbe s 2017. godinom, novih radnih mjesta bilo je za 80.000 manje. Ipak stopa nezaposlenosti u ovoj regiji opada, ali nije posljedica zapošljavanja i otvaranja novih radnih mjesta već aktivnosti radne snage, odnosno migracije nezaposlenih iz zemalja zapadnog Balkana u potrazi za poslom.

I sve ovo dešava se u razdoblju koje je Srbija proglasila desetljećem poduzetništva. Planovi za razdoblje od 2017. do 2027. godine više su nego ambiciozni. U brojkama to izgleda ovako – u Srbiji do 2017. godine treba biti 500.000 malih i srednjih poduzeća s oko milijun zaposlenih. Svako deseto malo i srednje poduzeće trebalo bi biti izvoznik. Korak ka tom desetogodišnjem cilju trebao bi biti i 16.000 više novootvorenih poduzetničkih radnji i malih poduzeća od broja onih koji su katanac stavili u bravu. Prava procjena ovog ambicioznog plana moći će se dati tek za nekoliko godina. U 2018. godini zatvoreno je 22.137 poduzetničkih radnji (što je za 2,7 posto više nego 2017. godine), a registrirano je 37.614 novih poduzetnika (što je 8,5 više nego u 2017. godini). Izuzimajući IT sektor poražavajuće je što je najveći

broj poduzetničkih radnji iz ugostiteljstva, konzultantske aktivnosti, kao i frizerskih i kozmetičkih salona i picerija. Međutim, s tom strukturom poduzetničkih radnji teško se može očekivati veliko zapošljavanje, a još teže izvoz i u konačnici realizacija ambicioznog desetogodišnjeg plana.

Egzodus

Oni komentiraju kretanje radno sposobnog stanovništva prvo iz manjih ka većim gradovima, zatim iz Srbije u zemlje gdje su plaće znatno veće skloni su to komentirati kretanjima na tržištu radne snage, a zakoni tržišta su takvi da kretanja idu u pravcu u kome ima i posla i zarade i profita. U kontekstu nacionalne priče (ne samo Srbije) migracija nezaposlenih (i ne samo njih) jeste problem i zvono za uzbunu. »Srbiju trenutačno želi napustiti gotovo polovica stanovništva između 15 i 29 godina, bez ideje o povratku. U narednim godinama zemlju bi moglo napustiti i do četvrtine školovane i mlađe populacije. Srbija je po indikatoru 'kapacitet za zadržavanje talenata' na 134. poziciji, a po indikatoru 'kapacitet za privlačenje talenata' na 132. poziciji od ukupno 137 zemalja, što je pokazalo istraživanje Svjetskog ekonomskog foruma (WEF)«, kazao je prodekan za suradnju s privredom Ekonomskog fakulteta u Beogradu **Dragan Lončar**. A ove alarmantne podatke Lončar je iznio na Forumu Srpske asocijacije menadžera »Kako zadržati mlade u Srbiji«.

»Tema odljeva mozgova iz Srbije danas je aktualnija kao nikada prije, posebno jer su procjene da svake godine zemlju napusti najmanje 35.000 ljudi, u potrazi za boljim standardom i per-

spektivom«, svjesna je tog problema izvršna direktorica SAM-a **Jelena Bulatović**.

A zvono za uzbunu zvoni već odavno. Prema podacima OECD-a (Organisation for Economic Co-operation and Development) od 2000. godine iz Srbije je otišlo više od 650.000 ljudi, najviše mladih. I ovaj trend neće biti zaustavljen. To potvrđuju i podatci Ministarstva prosvjete iz 2018. godine, prema kojima 25 posto studenata želi naobrazbu nastaviti u inozemstvu, a dvije trećine njih ne bi se ni vratilo u Srbiju.

Z. Vasiljević

Tavankučani u europskom projektu Erasmus+

Povezivanje mladih iz manjinskih zajednica

Glavni cilj projekta je uspostaviti konzorcij manjinskog partnerstva kako bi se razvili inovativni pristupi na području kreativnog manjinskog turizma i kulturne baštine uz aktivno sudjelovanje mladih pripadnika manjina iz partnerskih zemalja – Slovenije, Hrvatske i Srbije

Početkom svibnja u Rimskim toplicama u Sloveniji održan je prvi zajednički sastanak europskog projekta *Erasmus+* pod nazivom »Manjinska mladiniteka« u kojem pored Hrvatskog kulturnog prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta, sudjeluju i partnerska udruženja *CEZAM – Center za mlade* iz Ruše, Slovenija, *Studio B* iz Nove Gradiške, Hrvatska te nositelji projekta *Zavod Burja* iz Rimskih Toplica, Slovenija.

Glavni cilj 16-omjesečnog međunarodnog projekta je uspostaviti konzorcij manjinskog partnerstva kako bi se razvili inovativni pristupi na području kreativnog manjinskog turizma i kulturne baštine uz aktivno sudjelovanje mladih pripadnika manjina iz partnerskih zemalja – Slovenije, Hrvatske i Srbije, a vrijednost projekta iznosi 56.000 eura.

Nedostatak motivacije kod mladih

Organizacije koje razvijaju programe za mlade pripadnike manjina suočavaju se s niskim interesom i nedostatkom motivacije mladih za različite oblike neformalnog obrazovanja, čime mogu unaprijediti svoje znanje, kompetencije i vještine, osnaživanje i profesionalni razvoj. Problem je povezan sa slabim institucionalnim kapacitetima manjinskih organizacija, nedostatkom proaktivnog nastavnog osoblja, nefleksibilnim pristupima učenju i nedostatkom odgovarajućih i inovativnih programa za mlade pripadnike manjina.

U projektu će se uspostaviti manjinsko partnerstvo nevladinih i omladinskih organizacija iz Slovenije, Hrvatske i Srbije. Za ovaj projekt pažljivo su istražene potrebe ciljnih skupina koje su povezali s područjem rada partnerskih organizacija, odnosno umjetnosti manjina, kulturne baštine i kulturnog turizma. Poseban doprinos u razvoju intelektualnih rezultata bit će prijenos dobrih praksi iz partnerske organizacije iz Tavankuta.

U ovom projektu organizirat će se dva međunarodna projektna sastanka, organizirati tri multiplikativna događaja i aktivno uključiti 30 mladih manjinskih pripadnika iz partnerskih zemalja, koji će poboljšati razinu svojih znanja i kompetencija, povećati osjećaj za inicijativu, samopoštovanje i poduzetništvo.

»Naša organizacija *Cezam* izvodi funkciju upravitelja infrastrukture i organizatora programa za slobodno vrijeme u malom gradiću Ruše, koji leži na sjeveroistoku Slovenije. Kao primarnu djelatnost izvodimo programe i projekte na području kulture, sporta, turizma i omladine. Surađujemo s lokalnim i regionalnim udrugama, organizacijama i partnerima, kako bi našim građanima i posjetiteljima osigurali kvalitetne programe koji imaju pozitivan efekt na društvo. Pored toga se i brinemo za infrastrukturu kao što je pokriveni bazen, skate park, pumptrack, inline hokej igralište, koje koristi veliki broj mladih. Kao partneri u projektu »Manjinske mladiniteke« želimo aktivno sudjelovati sa svojim iskustvom i resursima na *Erasmus+* programima i da s partnerima osiguramo što bolje proveden projekt, dostignemo postavljene ciljeve te uključimo i educiramo što više mladih iz regije«, kaže **Tomi Prosnik** iz Centra za mlade iz Ruše (*CEZAM*).

Nikolina Jureković iz Udruge *Studio B* iz Nove Gradiške kaže kako postoje dvije godine, već rade u *Erasmus+* programu, i do sada su imali i razmjene: »Ovo će nam biti prvo strateško partnerstvo. Udruga *Studio B* će u sklopu toga projekta veći fokus staviti na izradu priručnika »Manjinski kompas«, također ćemo provesti određena istraživanja, kako bi smo otkrili znamenitosti na lokalnom krugu Nove Gradiške, a koje se tiču nacionalnih manjina, ali i svih drugih manjina, kako bi ih mogli uvrstiti na kulturno-turističku kartu. Sudjelovat ćemo u izradi šest edukativnih videa, koji će biti postavljeni na online kanale, kako bi se ljudi mogli educirati o uključivanju manjina u društvo. Udruga *Studio B* radi s mladima koji su manjina s manje mogućnosti i to s osobama s invalidite-

tom, a druga skupina je iz ruralnog područja, dakle mladi s geografskom preprekom, kojima nisu dostupne one stvari koje su dostupne njihovim vršnjacima u urbanim sredinama, od javnog prijevoza, obrazovanja, socijano-društvenih sadržaja. Nadamo se da ćemo kroz ovaj projekt uspjeti proširiti ponudu za te mlade, nakon čega ćemo održati b planirano negdje u lipnju iduće godine, na kojem ćemo predstaviti naš rad«.

Regionalno manjinsko povezivanje

Ravnatelj kulturno obrazovnog zavoda Burje iz Rimskih Toplica **Damir Hauptman** kaže kako se njihova organizacija primarno bavi organiziranjem kulturnih manifestacija i obrazovanjem doseljenika i svih ostalih marginaliziranih i ranjivih skupina. »Realiziramo puno projekata, među njima nekoliko iz programa Erasmus+, nekoliko iz projekta *Europa za građane* te nekoliko iz europskog socijalnog fonda. Ovaj projekt 'Manjinska mladineteka' interesantan je jer djeluje na regionalno manjinsko povezivanje. Četiri organizacije iz republika bivše Jugoslavije – Slovenije, Hrvatske i Srbije, u sklopu kojih želimo na dobrom primjeru naše partnerske organizacije iz Tavankuta potaknuti kreativnu misao doseljenika u Hrvatskoj, a i Sloveniji, kako bi mogli početi realizi-

rati kulturne manifestacije na kojima bi kulturne turističke manifestacije mogle pokretati i neke druge priče. Taj projekt je namijenjen primarno mladim ljudima, a u sklopu njega ćemo napraviti tri *outlooka*, alata kojim ćemo potaknuti i bolju metodologiju rada u neformalnom obrazovanju mladih.

»Novi projekt pod nazivom 'Manjinska mladineteka', za nas, kao Udrugu iz Tavankuta, a siguran sam i za hrvatsku zajednicu u Vojvodini će biti jedno novo i iznimno bogato iskustvo. Projekt koji traje nešto više od godinu dana s različitim aktivnostima u sve tri države otvorit će zasigurno nove teme i dijalog u razmatranju položaja nacionalnih manjina ali i primjeni dobrih iskustava i praksi. Nas će zasigurno dodatno projektno ali i iskustveno osnažiti i otvoriti nove obzore programskih razvojnih aktivnosti. Time ćemo ojačati naše kapacitete, promociju cijele zajednice ali i predstaviti dosadašnja postignuća na razvoju lokalne zajednice ali i zajednice koja spada u manjinske okvire, što svakako predstavlja dodatni fokus interesovanja i pozornosti«, kaže predsjednik HKPD-a **Matija Gubec Ladislav Suknović**.

Projekt je odobren od strane Europske komisije, u sklopu Ključne akcije 2 Strateška partnerstva, unutar Erasmus+ programa. Program traje od svibnja ove godine do rujna 2020. godine.

I. D.

Konferencija europske mreže za kulturno-umjetnički amaterizam AMATEO

Mostovi stvaralaštva

»**M**ostovi stvaralaštva – Amaterizam i mladi u interkulturalnom društvu«, bila je tema dvodnevne godišnje konferencije europske mreže za kulturno-umjetnički amaterizam – AMATEO, koja se održala u Skupštini Vojvodine.

Pokrajinska tajnica za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Dragana Milošević** je otvarajući konferenciju koja je okupila sudionike iz 18 europskih zemalja – članove brojnih amaterskih udruga i goste, u ime Pokrajinske vlade istaknula da je velika čast i zadovoljstvo što će se u dva dana, kroz brojne sesije i diskusije pokazati koliko je amaterizam neophodan i važan u razvoju kulture kod svih nas«.

Prema njenim riječima, sa zadanom temom konferencije upravo se i slaže sve ono što je slika Vojvodine, kao pravo mjesto susretanja, preplitanja i prožimanja različitih naroda, kultura i vjera i u toj lepezi šarolikosti, koja čini njeno kulturno nasljeđe, amaterizam je neodvojivi dio, te je dodala kako su ta pitanja za nas od posebne važnosti, naročito u ovoj godini kada je Grad Novi Sad Omladinska prijestolnica Europe, a 2021. – Europska prijestolnica kulture.

Potpredsjednik Pokrajinske vlade i pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice **Mihály Nyilas** uputio je pozdravne riječi sudionicima iz trideset sedam članica, krovnih asocijacija iz osamnaest država Europe. Nyilas je podsjetio da sam pojam amaterizma podrazumijeva bavljenje nekom djelatnošću, naročito umjetnošću, iz ljubavi i naklonosti, bez projektirane materijalne koristi. Međutim, kako on navodi, amaterizam je u proteklim vremenima zapravo imao mnogo veću ulogu nego što sama definicija kaže, pogotovo u razvoju i očuvanju nacionalnih tradicija i kolektivnih kulturnih identiteta naroda koji žive u Vojvodini.

Na otvaranju konferencije obratila se i predsjednica Amateo mreže **Suzana Fazakerlej** (Danska), i izrazila zahvalnost na gostoprimstvu, ističući značaj postojanja mreže amaterskih društava i saveza.

Kao domaćin konferencije riječi zahvalnosti uputio je dr. **Bato Kamberović**, predsjednik Saveza umjetničkog stvaralaštva amatera Vojvodine.

Kao predstavnici hrvatskih institucija na konferenciji su sudjelovali **Katarina Čeliković** iz ZKVH-a i **Darko Sarić Lukendić** iz HNV-a.

APV

Dosije: Zločini nad Hrvatima u Vojvodini (17)

Suđenje Vojislavu Šešelju pred MKSJ i reakcije na presudu

Dana 15. januara 2003. godine Tužilaštvo MKSJ je podiglo optužnicu protiv lidera SRS Vojislava Šešelja za zločine protiv čovečnosti i kršenje zakona i običaja ratovanja na području Hrvatske, BiH i Vojvodine, to jest vojvođanskog sela Hrtkovci. U optužnici se navodi da je Šešelj u svojim javnim istupima pozivao na proterivanje hrvatskog stanovništva iz dela Vojvodine, konkretno iz sela Hrtkovci u opštini Ruma, čime je podsticao svoje sledbenike, ali i predstavnike lokalne vlasti, da sprovedu kampanju progona Hrvata.³⁹⁴

Dana 31. marta 2016. godine Pretresno veće MKSJ je oslobodilo Vojislava Šešelja po svim tačkama optužnice za zločine protiv čovečnosti i za kršenje zakona ili običaja ratovanja.³⁹⁵

Žalbeno veće Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove (MRMKSJ) je delimično ukinulo oslobađajuću presudu Vojislavu Šešelju i proglasilo ga krivim za podsticanje progona (prisilno raseljavanje), deportacije i drugih nehumanih dela (prisilno premeštanje), kao zločina protiv čovečnosti, a takođe i za činjenje progona (kršenje prava na bezbednost) kao zločina protiv čovečnosti u Hrtkovcima u Vojvodini. Žalbeno veće je osudilo Vojislava Šešelja na 10 godina zatvora.³⁹⁶

Presuda Vojislavu Šešelju je ujedno i jedina presuda koja je pred međunarodnim i domaćim sudovima izrečena za prisilno iseljavanje Hrvata iz Vojvodine, odnosno Hrtkovaca.

U presudi je utvrđeno da je neposredno nakon govora Vojislava Šešelja održanog 6. maja 1992. godine u Hrtkovcima, veliki broj Hrvata bio primoran da napusti selo. Ovaj govor je, po zaključku Žalbenog veća MKSJ, podstakao nasilje nad hrvatskim stanovništvom Hrtkovaca, što je rezultiralo njihovim odlaskom.³⁹⁷ Na Hrvate je, navodi se dalje, vršen pritisak da zamene svoja imanja za imanja Srba iz Hrvatske – bili su izloženi šikaniranju i zastrašivanju. Takođe, utvrđeno je i da lokalne vlasti nisu preduzele ništa kako bi zaštitile hrvatsko stanovništvo i sprečile njihovo iseljavanje.³⁹⁸

Nakon oslobađajuće prvostepene presude MKSJ, Aleksandar Vučić, u to vreme predsednik Vlade Republike Srbije a ranije potpredsednik SRS i član ekspertskog tima odbrane Vojislava Šešelja, izjavio je da je suđenje Vojislavu Šešelju od početka bio politički proces i dodao: »Ponosan sam na činjenicu što je Vlada Srbije štitila zakone, što je Vlada Srbije štitila dostojanstvo Republike Srbije, što je štitila dostojanstvo građana Republike Srbije i dostojanstvo građanina Šešelja.«³⁹⁹

Nakon izricanja presude Žalbenog veća, niko od najviših državnih zvaničnika nije se obratio javnosti. Jedan od malobrojnih koji je izneo svoje mišljenje bio je Marijan Ristićević, poslanik u Par-

lamentu Srbije sa liste Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje, koji je rekao: »Pošto ja živim u Sremu, mogu da potvrdim da gospodin Šešelj sem verbalnog delikta nije učinio nijedno krivično delo, ni u Hrtkovcima ni u Slankamenu.«⁴⁰⁰

Poslanik SRS u Skupštini Srbije Nemanja Šarović je nakon osuđujuće presude Vojislavu Šešelju izjavio da »niko iz Hrtkovaca nije deportovan«, kao i da su Hrvati iz Hrtkovaca menjali svoju imovinu za imovinu Srba iz Hrvatske »zato što su bili u mogućnosti da dobiju višestruko vrednu imovinu« Srba iz Zagreba, Splita, Pule, Osijeka i drugih velikih gradova.⁴⁰¹

Sam Vojislav Šešelj je nakon presude izjavio sledeće: »Ja ću sada preduzeti određene pravne mere da opovrgavam tu presudu, ali ono što je najvažnije na kraju je da sam ja ponosan na sve svoje pripisane ratne zločine i zločine protiv čovečnosti i u budućnosti sam spreman da ih ponovim.«⁴⁰²

Odmah nakon izrečene presude, organizacije civilnog društva, kao i pojedini poslanici Narodne skupštine, tražili su od predsednice Narodne skupštine Srbije i nekadašnje potpredsednice SRS Maje Gojković da konstatuje prestanak mandata Vojislavu Šešelju, budući da član 88 Zakona o izboru narodnih poslanika predviđa da narodnom poslaniku koji je pravnosnažnom sudskom odlukom osuđen na kaznu zatvora od najmanje šest meseci prestaje mandat.⁴⁰³ Međutim, Vojislavu Šešelju nije oduzet mandat i on je i dalje poslanik u Skupštini Srbije.⁴⁰⁴ Štaviše, predsednica Vlade Republike Srbije Ana Brnabić je u novembru 2018. godine kritikovala rad Tribunala u slučaju Šešelj i istakla da Tribunal »duguje« Šešelju najmanje tri godine života, jer je dobio kaznu zatvora od deset godina, a proveo je trinaest godina u pritvoru.⁴⁰⁵

400 »Podeljene reakcije na presudu Šešelju u Hagu«, *N1*, 11. april 2018. godine, dostupno na <http://rs.n1info.com/a379014/Vesti/Podeljene-reakcije-na-presudu-Seselju-u-Hagu.html>, pristupljeno 28. novembra 2018. godine; Narodni poslanik Marijan Ristićević, http://www.parlament.gov.rs/MARIJAN_RISTI%4%8CEVI%4%86.598.891.html.

401 »Šarović o presudi Šešelju: Nikakvog progona niti deportacije nije bilo«, *N1*, 11. april 2018. godine, dostupno na <https://www.youtube.com/watch?v=ScZD-55gDDM>, pristupljeno 10. decembra 2018. godine; Narodni poslanik Nemanja Šarović, http://www.parlament.gov.rs/NEMANJA_%4%8C%5%A0AROV%4%86.523.891.html.

402 »Šešelj osuđen na deset godina za zločine u Hrtkovcima«, *Radio slobodna Evropa*, 11. april 2018. godine, dostupno na <https://www.slobodnaevropa.org/a/pocelo-izricanje-drugostepene-presude-seselju/29159032.html>, pristupljeno 22. novembra 2018. godine.

403 Saopštenje FHP-a, »Žalbenom presudom Vojislavu Šešelju pravda delimično zadovoljena« od 13. aprila 2018. godine, dostupno na <http://www.hlc-rdc.org/?p=35055>; Saopštenje YIHR, »Ne zaslužujemo da nas predstavlja ratni zločinac« od 11. aprila 2018. godine, dostupno na <http://www.yihr.rs/bhs/ne-zasluzujemo-da-naspredstavlja-ratni-zlocinac/>; »Čanak: Stigla presuda, Šešelju oduzeti mandat«, *Danas*, 20. april 2018. godine, dostupno na <https://www.danas.rs/politika/canak-stigla-presuda-seselju-oduzeti-mandat/>; »Radikali okružili, pretili i vređali Aleksandru Jerkov«, *Danas*, 17. april 2018. godine, dostupno na <https://www.danas.rs/politika/jerkov-kada-ce-seselju-bitu-oduzet-mandat/>.

404 Narodni poslanik Vojislav prof. dr Šešelj, <http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina/sastav/poslanickegrupe/predsednici-poslanickih-grupa/prof-dr-vojislav-seselj.2415.html>

405 »Serbian PM: 'We are not ready' to join EU«, *DW Conflict Zone*, 20:45-21:40, dostupno na i Transkript intervjua »Brnabić novinaru DW: 'Mogu li ja da kažem ili ćete Vi da vodite intervju sami sa sobom?', [https:// www.](https://www.)

394 Optužnica Tužilaštva MKSJ protiv Vojislava Šešelja od 15. januara 2003. godine, dostupno na: <http://www.icty.org/x/cases/seselj/ind/bcs/ses-ii030115b.htm>, pristupljeno 22. decembra 2018. godine.

395 Prvostepena presuda MKSJ u predmetu Šešelj od 31. marta 2016. godine, str. 104-105.

396 Žalbena presuda MRMKSJ u predmetu Šešelj od 11. aprila 2018. godine, par. 181.

397 *Ibid*, par. 146-147.

398 *Ibid*, par. 148-150.

399 »Vučić: Štitili smo dostojanstvo građanina Šešelja«, *N1*, dostupno na <http://rs.n1info.com/a148076/Vesti/Vesti/Vucic-o-presudi-Seselju.html>, pristupljeno 21. novembra 2018. godine.

Fond za humanitarno pravo

Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« objavio je Fond za humanitarno pravo (FHP) – nevladina organizacija osnovana 1992. godine s ciljem dokumentiranja kršenja ljudskih prava koja su masovno činjena na prostoru bivše Jugoslavije. Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« je u cjelini dostupan na internet prezentaciji FHP-a www.hlc-rdc.org.

Tiskani primjerak može se dobiti slanjem podataka na office@hlc-rdc.org.

Dosije objavljujemo u originalu kako je objavljen, uz nužnu redakcijsku opremu.

Epilog

U periodu između dva popisa stanovništva, 1991. i 2002. godine, na teritoriji Vojvodine primetno je smanjenje broja Hrvata i drugog nesrpskog stanovništva. Smanjenje hrvatske populacije u Vojvodini je u najvećoj meri posledica politike progona hrvatskog stanovništva u periodu od 1991. do 1995. godine.⁴⁰⁶

U izveštaju Pokrajinskog sekretarijata za propise, upravu i nacionalne manjine AP Vojvodine iz 2003. godine navodi se da je do smanjenja broja Hrvata došlo u 39 od 45 vojvođanskih opština. Prema popisu iz 1991. godine, u Vojvodini je bilo 74.808 Hrvata, dok ih je na popisu 2002. godine registrovano 56.546. To znači da se broj Hrvata u Vojvodini smanjio za 18.262, to jest 24,41%.⁴⁰⁷

Na nivou opština, najveće smanjenje udela hrvatskog stanovništva u ukupnom broju stanovnika zabeleženo je u Šidu i iznosi 65,5%.⁴⁰⁸

Na nivou naselja, najveće smanjenje zabeleženo je u šidskom selu Kukujevci, gde je prema popisu iz 1991. godine živelo 1.622 Hrvata i oni su činili 89% ukupnog broja stanovnika sela. Broj Hrvata u Kukujevcima je 2002. godine pao na 72, odnosno na 3,2% od ukupnog broja stanovnika sela.⁴⁰⁹ Sličan trend je primetan i u susednom selu Gibarac, gde je udeo hrvatskog stanovništva smanjen sa 91,4% na 7,8% od ukupnog broja stanovnika, odnosno sa 768 na 91 između dva popisa.⁴¹⁰

Na teritoriji opštine Indija 1991. godine živelo je 4.650 Hrvata, a na popisu 2002. godine registrovano je njih 1.953, što je smanjenje od 59,05%.⁴¹¹

Najveća promena na teritoriji opštine Indija dogodila se u selu Novi Slankamen, gde je broj Hrvata 1991. godine iznosio 1.953, to jest 65,60% ukupnog broja stanovnika. Dotle je 2002. godine broj stanovnika hrvatske nacionalnosti smanjen na 544, tj. na 15,74% ukupnog broja stanovnika.⁴¹²

[youtube.com/watch?v=U-e80BQw83g](https://www.youtube.com/watch?v=U-e80BQw83g) i Transkript intervjua »Brnabić novinaru DW: 'Mogu li ja da kažem ili ćete Vi da vodite intervju sami sa sobom?'<https://www.blic.rs/vesti/politika/ceo-transkript-intervjua-brnabic-novinaru-dw-mogu-li-ja-da-kazem-ili-cete-vi-da-vg42mmc>

406 Izveštaj Pokrajinskog sekretarijata za propise, upravu i nacionalne manjine o kretanju broja pripadnika hrvatske nacionalne manjine u AP Vojvodini u periodu 1991-2002. godine, dok. pred. br. P00574, Šešelji, str. 2.

407 Ibid.

408 Ibid.

409 Ibid, str. 8 i 18.

410 Ibid, str. 18.

411 Ibid, str. 8.

412 Ibid, str. 12.

Na teritoriji opštine Ruma 1991. godine živelo je 3.810 stanovnika hrvatske nacionalnosti, dok je 2002. godine taj broj smanjen na 1.987 stanovnika, to jest za 47,85%.⁴¹³

Što se tiče naselja u opštini Ruma, najveća promena se dogodila u selu Hrtkovci, gde se broj Hrvata između dva popisa smanjio sa 1.080 na 256⁴¹⁴, to jest za 76,3%.⁴¹⁵

Na teritoriji opštine Stara Pazova 1991. godine živelo je 3.094 Hrvata, dok je 2002. godine broj stanovnika hrvatske nacionalnosti u ovoj opštini smanjen na 1.615, to jest za 47,80%.⁴¹⁶

U selu Golubinci u opštini Stara Pazova, 1991. godine živelo je 1.780 stanovnika hrvatske nacionalnosti, a taj broj je 2002. godine opao na 799, što je smanjenje za 55,16%.⁴¹⁷

Smanjenje broja hrvatskog stanovništva zabeleženo je i u sledećim opštinama Vojvodine: Sremski Karlovci za 44,79%, Opovo za 34,57%, Bački Petrovac za 34,43%, Plandište za 33,01%, Bač za 31,44%, Sremska Mitrovica za 31,07%, Pančevo za 30,97%, Bela Crkva za 30,77%, Novi Sad za 29,22%, i slično.⁴¹⁸

Dana 27. februara 2004. godine Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine donela je Deklaraciju o pozivanju na povratak svih građana koji su bili primorani da napuste Vojvodinu u periodu od 1990. do 2000. godine.⁴¹⁹ Skupština AP Vojvodine je ovom Deklaracijom pozvala sve one građane »koji su bili primorani da napuste Vojvodinu u periodu 1990-2000. godine, usled političkih, ekonomskih, etničkih razloga, da se vrate u Vojvodinu«. ⁴²⁰

Poziv, međutim, nije doveo do povratka Hrvata u Vojvodinu, već je, naprotiv, njihov broj dodatno opao. Na popisu 2011. godine registrovano je 47.033 Hrvata u Vojvodini, što znači da je njihov broj u odnosu na popis iz 2002. godine smanjen za još 9.513. ⁴²¹

U vreme objavljivanja ovog Dosijea, događaji kojima se on bavi više nisu tema u javnosti u Srbiji. Političari na vlasti o tome retko govore, medijski izveštaji skoro da ne postoje, a nijedan zločin nad Hrvatima na teritoriji Vojvodine nije memorijalizovan. Osim civilnog sektora, na zločine nad vojvođanskim Hrvatima niko ne podseća.

Najzastupljenija stranka u Narodnoj skupštini Republike Srbije trenutno je Srpska napredna stranka, na čijim rukovodećim pozicijama se nalazi veliki broj ljudi koji su u vreme kampanje proterivanja Hrvata iz Vojvodine bili članovi i funkcioneri Srpske radikalne stranke, to jest stranke koja je zagovarala i predvodila kampanju proterivanja Hrvata iz Vojvodine. Zajedno sa Srpskom naprednom strankom, u vladajućoj koaliciji je Socijalistička partija Srbije, koja je bila na vlasti devedesetih godina prošlog veka, kada su Hrvati iz Vojvodine proterivani. Te dve političke partije danas čine vladajuću koaliciju u Republici Srbiji. Srpska radikalna stranka Vojislava Šešelja najjača je opoziciona partija u parlamentu Srbije. ⁴²²

413 Ibid, str. 8 i 15.

414 Ibid, str. 15.

415 Ekspertska izveštaj Ewa Tabeau - Iseljavanje Hrvata i drugih nesrba iz sela Hrtkovci, dok. pred. br. P00565.B, Šešelji, str. 31.

416 Izveštaj Pokrajinskog sekretarijata za propise, upravu i nacionalne manjine o kretanju broja pripadnika hrvatske nacionalne manjine u AP Vojvodini u periodu 1991-2002. godine, dok. pred. br. P00574, Šešelji, str. 2 i 8.

417 Ibid, str. 17.

418 Ibid, str. 2.

419 Deklaracija o pozivanju na povratak svih građana Vojvodine koji su bili primorani da napuste Vojvodinu u periodu 1990-2000. godine. Deklaracija je objavljena u *Službenom listu APV* br. 3/2004 od 4. marta 2004. godine. 420 Ibid.

421 Popis stanovništva 2011. godine, nacionalna pripadnost, str. 21, dostupno na: <http://publikacije.stat.gov.rs/G2012/Pdf/G20124001.pdf>, pristupljeno 22. decembra 2018. godine.

422 Narodna Skupština Republike Srbije – narodni poslanici, dostupno na: <http://www.parlament.gov.rs>, pristupljeno 22. decembra 2018. godine.

Alojs Jug, ekološki proizvođač iz Koške kod Našica

U Hrvatskoj jača svijest o važnosti zdrave hrane

Intervju vodio: Zlatko Romić

U okviru nedavnog studijskog putovanja na prvi međunarodni Eko festival u Valpovu (24. i 25. svibnja) ekološki proizvođači iz Vojvodine posjetili su i imanje **Alojsa Juga** u Koški, mjestu nedaleko Našica. Tom prilikom oni su se upoznali s osnovama proizvodnje na ovom obiteljskom gospodarstvu. Predstavljajući ukratko u razgovoru za *Hrvatsku riječ* svoje imanje, tridesettrogodišnji Alojs Jug kaže da je obiteljsko gospodarstvo osnovala njegova majka **Marica** 2000. godine. Gospodar-

stvo, kaže on, ima deset hektara na kom se proizvodi ekološka jabuka, kruška i šljiva koje kasnije prerađuju u svom pogonu. Što se samih prerađevina tiče, OPG *Alojz Jug* proizvodi sokove, pekmez i jabučni ocat i to, kako kaže, zbog toga što je prvu klasu voća, pa još upakiranu i sa svim potrebnim certifikatima i deklaracijama u Hrvatskoj i danas teško prodati:

Tržište ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj još ni danas nije toliko razvijeno da bi se u cijelosti mogla prodati sva prva kla-

Oni koji su se nedavno odlučili za ekološku proizvodnju dobijaju oko 900 eura po hektaru * U posljednjih nekoliko godina, otkako je Hrvatska ušla u Europsku uniju, ekološka poljoprivreda je dodatno bodovana na programima ruralnog razvoja * Koliko smo god benefita dobili ulaskom u Europsku uniju, toliko smo i zatrpani stranom robom koja je nerijetko jeftinija od domaćih proizvoda * Većina proizvođača u Hrvatskoj svjesna je toga da sa svojih dva, tri, pet ili deset hektara ne predstavlja ništa značajno na tržištu, posebno kada je riječ o izvozu i zbog toga se i udružuju * Što se prodaje na tržište Srbije tiče, ona ide isključivo preko naših distribucijskih partnera. Ali, s obzirom na to da smo jako blizu jedni drugih, uvjeren sam da postoje mnoge šanse koje bi se tek mogle iskoristiti

sa, tako da smo krenuli u preradu, prvo u sokove, a poslije i u džemove, odnosno pekmeze. Što se tiče prerade voća u sokove, radimo s kapacitetom otprilike tri i pol tone na sat, a pekmeze dnevno do tone.

HR Kolika vam je onda godišnja proizvodnja prerađenog voća i koliko je prosječan rod na imanju?

To je zaista teško reći, jer sve zavisi od godine do godine. Ali, recimo prošle godine prerađili smo oko 500 tona jabuka, što za sokove, što za pekmez, ocat... Od toga dio radimo za nas, a dio koji uslužno radimo za neke druge tvrtke.

HR Što vas je kao obitelj motiviralo da se bavite ekološkom proizvodnjom, a ne konvencionalnom?

Moji roditelji u biti su cijeli život živjeli i radili u inozemstvu. Majka je vidjela da se tamo sve više počela razvijati ekološka poljoprivreda i da se sve više počelo paziti na zdraviji život tako da

kada smo se, isključivo radi školovanja, vratili u Hrvatsku počelo se i kod nas razmišljati o pokretanju ekološke proizvodnje.

HR Koliko je ekološka proizvodnja skuplja u odnosu na konvencionalnu, kako po samim ulaganjima tako i u konačnoj cijeni proizvoda?

To je relativna stvar i zavisi od mnogo faktora, ali u prosjeku to izađe između 30 i 40%. Možda zvuči apsurdno, ali mi ponekad imamo manje tretiranja nego u konvencionalnoj proizvodnji i to nas onda izađe i jeftinije. Ali, s druge strane, mi imamo puno više ručnog rada i prolivenog znoja.

HR Čime tretirate svoje voće?

U posljednje vrijeme postoje dosta dobri programi raznoraznih tvrtki koje nude certificirana ekološka sredstva. Iako ima i domaćih proizvođača, ipak je većinom riječ o uvoznim sredstvima iz Italije, Njemačke...

Kako se snalazite kada je riječ o repromaterijalu, konkretno sadnicama?

Na sreću, u Hrvatskoj i danas postoji dosta dobro razvijena rasadničarska industrija i imamo dosta dobrih tvrtki koje rade dobre sadnice. Ali, otkako smo u Europskoj uniji mnoga su nam vrata otvorena i imamo mogućnost uvoza i nekih drugih sadnih materijala koji kod nas nisu zastupljeni. Sve u svemu, u tom se segmentu proizvodnje ne možemo požaliti.

Koliko država, odnosno Ministarstvo poljoprivrede prije svega, pomaže ekološku proizvodnju; koliki su poticaji?

Nemojte me striktno držati za riječ, ali mislim da su poticaji prošle godine iznosili 700 eura po hektaru trajnog nasada, plus 20% za prijelazno razdoblje. To znači da oni koji su se nedavno odlučili za ekološku proizvodnju dobijaju oko 900 eura po hektaru.

Jeste li zadovoljni tim iznosom?

Kad izračunate cjelokupnu investiciju u ekološku proizvodnju, svakako da smo zahvalni za svaku kunu koju dobijemo. Ali, ako je riječ o ozbiljnoj proizvodnji poticaji su samo stimulacija da se radi još bolje i odgovornije. Drugim riječima, ako se radi ozbiljno, mislim da bi se čak moglo korektno živjeti i bez poticaja. S druge strane, sve smo više svjedoci vremenskih neprilika, od mrazeva, velikih kiša, suša i sličnog i to su sve faktori koji ozbiljno mogu narušiti proizvodnju tako da je logično da novac iz poticaja itekako dobro dođe.

S obzirom na veličine investicija, motivira li država i nekim drugim programima poljoprivrednike da se počnu baviti ekološkom proizvodnjom?

U posljednjih nekoliko godina, otkako je Hrvatska ušla u Europsku uniju, ekološka poljoprivreda je dodatno bodovana na programima ruralnog razvoja. Konkretno, ako ste ekološki poljoprivrednik, pa uz to još i mlad, možete dobivati dosta velike iznose povrata uložених sredstava koji iznose i do 70% povratne investicije.

Kakva je situacija u Hrvatskoj kada je riječ o skladišnim prostorima u ekološkoj proizvodnji, plasmanu robe, tržištu...?

Ako mislite na probleme, mogu vam reći da toga ima svugdje i da će toga uvijek i biti. Ali, mogu reći da država i tu poduzima pozitivne mjere i kroz poticanje izgradnje skladišnih prostora, ali i kroz određene mjere koje za cilj imaju uređenje i poboljšanje tržišnih uvjeta što svakako pomaže primarnim proizvođačima. S druge strane, mi smo ulaskom u Europsku uniju »upali u jedan bazen« u kom smo se skoro izgubili, jer su i tržište ali i konkurencija preveliki da bismo u tome mogli igrati značajniju ulogu. Dakle, koliko smo god benefita dobili ulaskom u Europsku uniju, toliko smo i zatrpani stranom robom koja je nerijetko jeftinija od domaćih proizvoda. Naravno, tu značajnu ulogu igra i uvozni lobi, koji je u Hrvatskoj prilično jak i svaka mjera države koja za cilj ima pomoći domaćem proizvođaču svakako da je dobro došla.

Postoji li nelojalna konkurencija i unutar ekoloških proizvođača unutar same Hrvatske?

Teško da se to baš može tako striktno okvalificirati, ali mi smo svakako dijelom i zbog toga suosnivači tvrtke *Ekogosa*, proizvođačke organizacije čiji je osnovni cilj zajednički nastup na tržištu. Objektivno gledajući, mi sa svojih deset hektara nemamo

previše sirovinske baze da bismo samostalno mogli izvoziti ili se jednostavno naći i opstati na tržištu. Hvala Bogu, i većina proizvođača u Hrvatskoj svjesna je toga da sa svojih dva, tri, pet ili deset hektara ne predstavlja ništa značajno na tržištu, posebno kada je riječ o izvozu i zbog toga se i udružuju. Nas u *Ekogosu*, dakle ekoloških proizvođača iz Slavonije i Baranje, ima 47, i neka nam je prosjek deset hektara, to je već 470.

Uspijete li sve prodati što proizvedete, jeste li zadovoljni?

Uvijek, naravno, ima poteškoća, ali za sada u tome uspijevamo i naravno da smo zadovoljni. Uvjeran sam da bismo uspjeli prodati i da možemo proizvesti više, ali dobro je i ovako. Ali, tu se vraćamo i na dio priče o nedostatku skladišnih kapaciteta, ali i na onaj dio koji se tiče izravnog nastupa prema trgovačkim lancima. Problem nam je i prodaja upakiranog finalnog proizvoda tako da za sada uglavnom prodajemo sirovinsku bazu i tu nam je svakako u planu da učinimo nešto.

Koliko vam je Jadransko more iskorištena šansa, posebno kada je riječ o ljetnim mjesecima?

Načelno, mogu reći da tu pogodnost koristimo. Turistički biznis je dosta proračunat, jer se, primjerice, zna koliko se može potrošiti za jedan doručak, ručak ili večeru za gosta. Ali, imamo dosta hotela na moru s kojima surađujemo, iako bi brojka, naravno, uvijek mogla biti veća. Konačno, i njima je u interesu da se mogu reklamirati time da nude zdravu, ekološku hranu, ali se razmimoilaženja znaju događati prilikom ugovaranja otkupne cijene naših proizvoda. No, i pored svega toga, mislim da možemo biti zadovoljni.

Izvozite li svoje proizvode?

Da, izvozimo. Nije to puno, ali izvezemo u Sloveniju, Njemačku...

Kakav je sustav kontrole ekološke proizvodnje; jesu li česte, rigorozne...?

Mislim da mjerodavna nadzorna tijela u Hrvatskoj taj posao odrađuju jako dobro. Imamo standardne jednogodišnje preglede, što je i normalno, a mimo toga imamo i izvanredne kontrole i još nam i iz Ministarstva šalju inspekciju u nadzor. Sve u svemu, mislim da u prosjeku godišnje imamo sedam-osam kontrola koje su vrlo uspješne i koje na vrijeme riješe probleme koji se jave ili se mogu javiti u proizvodnji.

Je li »papirologija« u proizvodnji komplicirana ili jednostavna?

Poprilično je složena. Mislim da smo se sami dosta zakomplicirali s raznoraznim standardima. Umjesto da se odrađuje jedan standard, koji je unificiran za cijelu Europu. Mi trenutno moramo imati po pet-šest certificirajućih standarda kako bismo mogli izvoziti ili bilo što drugo. Zbog toga, umjesto jednog, mi pet puta radimo isti posao i naravno da nam to i otežava i zagorčava proizvodnju. Koliko znam, Nijemci sada sve to pokušavaju svesti na jedan certifikat i to je nešto što će sigurno svatko pozdraviti i poželjeti da zaživi i u Hrvatskoj.

Surađujete li s eko proizvođačima u Vojvodini i Srbiji?

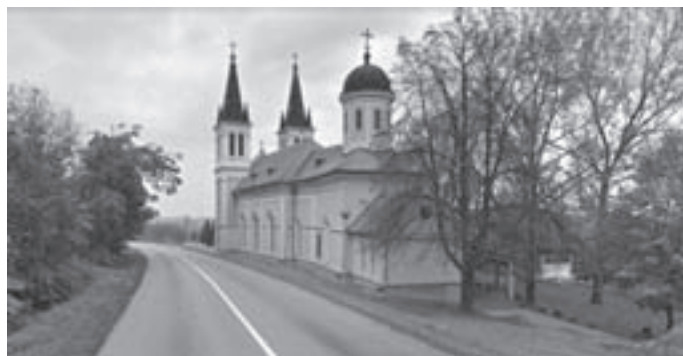
Bilo je nekih kontakata. Znam da smo jednom uvozili ekološku kupinu, a postoji i komunikacija između samih udruuga s ove i one strane Dunava. Što se prodaje na tržište Srbije tiče, ona ide isključivo preko naših distribucijskih partnera. Ali, s obzirom na to da smo jako blizu jedni drugih, uvjeran sam da postoje mnoge šanse koje bi se tek mogle iskoristiti.

Urbanistički planovi i njihove posljedice

Gradsko zelenilo i Svetište Gospe Tekijske

Crkve Gospe Tekijske na ovome mjestu preživjele su tri stoljeća kroz koja su defilirali različiti vladari i donositelji odluka, pa je za nadati se da će i sadašnja preživjeti »nadležne stručnjake« vremena sadašnjega koji planiraju prometnu infrastrukturu oko nje

Posrdno se odnoseći prema građanskim akcijama kojima se svako malo stanovnici velikih nam gradova udružuju da bi »obranili« gradsko zelenilo od uništavanja, neki od promatrača iznenadnih buđenja građanske svijesti kažu da branitelji »parkić« ne brane radi sebe nego radi toga da se njihovi ljubimci imaju gdje istrčati i olakšati. Ovako uprošćen pogled na sve češće borbe za travku, stablo ili grm, i to unutar građevinskih područja velikih gradova, pa još i na katastarskim česticama na kojima je predviđena gradnja možda i jeste opravdan. Ipak, istina je da dobar dio gradske populacije velikih gradova najčešće nema drugoga, životno važnoga dodira s vegetacijom osim uličnoga zelenila. Ono je, primjerice u Novom Sadu, posebice u protekla dva desetljeća zamjene čitavih kvartova polururalnoga tipa u klisure višespratnica, postalo veliki raritet. Ne čudi, stoga, primjerice, posljednja akcija skupine stanara 11 zgrada koje izlaze na ulice Maksima Gorkog i Radničku, koji se grčevito bore da se u njihovu bloku ne posiječe »samo« 15 stabala drveća. To je drveće gradsko urbanističko poduzeće planiralo za uklanjanje radi izgradnje nadzemnoga dijela garaže pokraj zgrade budućega Specijalnoga suda. I sama zgrada je građanima sporna jer će biti visoka čak 32 metra, a u nju je planiran ulaz iz Stražilovske ulice, poznate po vrlo gustom prometu. Događaj je imao tipičan scenarij. Građani relativno kasno saznaju za nacrt urbanističkoga plana za svoju okolicu, organiziraju se, pronauđu osobne, kolektivne i poneke stručne argumente protiv planirane intervencije, iznesu ih gradskim strukturama, one prijedloge (glatko) odbiju, a borba se nastavi dok spontano ne odumre. Vidjet ćemo što će se dogoditi u konkretnom slučaju, koji još uvijek traje. Ipak, u dosadašnjim okršajima, i to na javnoj sjednici Komisije za planove grada Novog Sada, ravnatelj javnog poduzeća *Urbanizam* je, pojašnjavajući zašto je potrebno ukloniti predmetna stabla, rezigniran brojnim primjedbama izjavio da »tko živi u gradu ne može imati i drveće«. Na komentar da je protiv predložene intervencije predana peticija stanara svih zgrada u okolini, on je odgovorio da »odluku ne donose ljudi koji tu žive nego isključivo nadležni stručnjaci«.

Urbanističke planove vrijedno je pratiti i na njih, unutar demokratskih procedura, reagirati. Jedan od razloga je taj što realizacija planiranih projekata bude najčešće godinama nakon usva-

janja plana, kada sasvim sigurno za reakciju bude kasno. I naša zajednica treba biti budna. Poticaja za tu budnost ima dosta, no jedan je prilično ilustrativan. Rješenje povezanosti Novog Sada s auto-putem između Beograda i granice s Hrvatskom, odnosno dalje prema BiH, donijelo je urbanističko rješenje koje nam, u najmanju ruku, neće biti simpatično. Naime, na osnovu Prostornoga plana područja posebne namjene infrastrukturnoga koridora državnoga puta Novi Sad-Ruma-Šabac i Šabac-Loznica, jedan dio brze ceste povezivat će Kačku petlju (križanje auto-cesta Subotica-Beograd i magistralne Novi Sad-Zrenjanin), s izlazom iz Novog Sada kod Srijemske Kamenice, gdje će počinjati auto-cesta ka Rumi. Za potrebe brze ceste bit će izgrađen novi most preko Dunava nizvodno od petrovaradinske okuke, koji će nadvisivati Petrovaradinski rit, a četverotračna cesta će od njega proći tik pokraj svetišta Gospe Tekijske, pa dalje prema Kamenici. Svetište će, dodatno, dobrodošlo svakodnevno protresati brzi vlak na pruzi Beograd-Budimpešta, koji će prolaziti (brzinom od 200 km na sat) na manje od 85 metara od tornjeva toliko nam drage tekijske crkve. S druge strane crkve i dalje prolazi i prolaziti će »stari« put Novi Sad-Beograd. Crkve Gospe Tekijske na ovome mjestu preživjele su tri stoljeća kroz koja su defilirali različiti vladari i donositelji odluka, pa je za nadati se da će i sadašnja preživjeti »nadležne stručnjake« vremena sadašnjega koji planiraju prometnu infrastrukturu oko nje. Ako se to i dogodi, njezino okruženje, s tri važna prometna koridora u neposrednoj blizini, od kojih su dva međudržavna, kako se sada čini, nikada više neće biti onakvo kakvim ga znamo.

Ono što razlikuje pomenuto rješenje putne infrastrukture od, primjerice, sudbine »livadice« u građevinskom području centra Novoga Sada koja je obuhvaćena planom za izgradnju osmo-katne zgrade, je da je za obranu »livadice« protekle godine poslano 299 primjedbi građana koji su negodovali protiv planirane izgradnje, a protiv ograđivanja infrastrukturom tekijskoga svetišta, koliko je javnosti poznato, nitko nije negodovao. Pri tome, »livadica« stvarno i službeno jeste gradski prostor za istrčavanje pasa.

Marko Tucakov

Kuća na rubu Velikog parka

Iako je manja, i ne pripada listi znamenitih vila turističkog dijela Palića, kuća u Ulici Józsefa Hegedűsa, u neposrednoj blizini željezničke pruge, na rubu Velikog parka, ušla je u anale povijesti kupališta po ljudima koji su u njoj živjeli i stvarali. Brižno je njegovana i danas od vlasnika iz novijeg vremena, obitelji **Bogdanović**.

Po čemu je pamte dobri poznavatelji događanja na Paliću u prošlosti?

Marija Mikuška, koja je u mladosti stanovala u spomenutoj kući, iz kazivanja starijih zna kako je ovo nekad davno bila pudarska kuća (pudar – radnik u vinogradu; čuvar vinograda). Možda suvremenici ovaj podatak zvuči neobično kada spomenutog vinograda već odavno na ovom mjestu više nema, no Palić je nekada obilovao vinogradima i voćnjacima. Bilo ih je i na velikim placevima ljetnjikovaca građanih u drugoj polovici devetnaestog stoljeća i kasnije. Inženjer **Kosta Petrović**, autor bedekera Subotice i Palića, 1928. godine piše kako je Palić »prekrasna bašta, zasađena vinogradima i voćnjacima, koja završava s juga na velikom jezeru, a sa severa je zaštićena hiljadama jutara veličanstvene bagremove i hrastove šume...«.

Kuću je nakon Drugog svjetskog rata kupila obitelj **Gabrić**, koja se preselila iz mjesta Gabrić. Iz ove obitelji ponikao je najpoznatiji subotički harmonikaš **Antuš Gabrić**, čije su autorske kompozicije i muziciranje objavljeni na preko stotinu gramofonskih ploča. Antuš se zbog karijere preselio u Beograd 1954. godine, a nedugo potom vlasnik kuće postao je **László Balázs Brindza** s obitelji. László je Marijin otac. Bio je stolar, zaljubljenik u paličke vode i izrađivao je čamce, pa i jedrilice za vožnju po ledu (!). U povijest subotičkog sporta upisan je kao jedan od osnivača Jedriličarskog kluba.

Na staroj fotografiji: dio obitelji Balázs Brindza šezdesetih godina prošlog stoljeća.

Neka živi Predsjednik!

U glavnom gradu navečer u sedam sati, masa prosvjednika je krenula širokim bulevarom i svom snagom glasa skandirala u ritmu: »Neka živi Predsjednik, neka živi Predsjednik!«. Promatračima su usput dijelili letke. Na jednoj strani letka pisalo je: »Neka živi Predsjednik!«, a na drugoj strani je bio otiskan tekst: »Od minimalne plaće, ako umije!«. Za divno čudo nisu nosili malu maketu vješala ili akumulatorske motorne testere i nisu htjeli ulaziti ni u javni medijski servis. Možete li zamisliti ovakav masovni performans!? Odmah da vam kažem, ovo nije se desilo u glavnom gradu naše prelijepe domovine, nego prije tridesetak godina u glavnom gradu susjedne mađarske države uoči »promjene sistema«, kako oni te događaje zovu, prosto rečeno pri kraju pada realsocijalističkog ustrojstva. Naravno, na letcima pisalo je ime tadašnjeg neprikosnovenog vođe **Jánosa Kádára** (onako usput: on je rođen u Rijeci, te možemo reći da je naše gore list). Iskreno rečeno nisam baš siguran je li ovaj događaj smišljen kao »antisocijalistički« vic u kuhinjama CIA-e ili neke druge slične organizacije ili se stvarno dogodio. Mnogo vremena je prošlo od tog doba kada smo za Mađare bili mala Amerika, kada su masovno dolazili zajedno s Poljacima, Rusima, Rumunjima kupovati žerše i tričarije na našem Buvljaku. Kasnije se ova klijentela promijenila i u gustim redovima su dolazili iz susjedne Bosne i Hercegovine da kupuju jeftinu hranu iz Mađarske. Kolone u oba pravca protezale su se od Buvljaka do željezničkog kolodvora, ali i to je bili davno! Hajde da se mi vratimo u sadašnjost i u našu državu.

Što je performans?

Slobodno možemo reći da je to suvremeni oblik umjetničkog izražavanja najčešće s jednim izvođačem, ali postoji i oblik kolektivnog performansa. Često je motiv protest protiv nečega, ali ne mora biti samo to, može biti i neki novi »revolucionarni« izraz, primjera radi – umjetnosti plesa ili »kretanja ljudskog tijela u prostoru«, kako vele ovi novi umjetnici. Muški performer obuče ženske baletne suknjice i skakuće okolo u jednoj većoj prostoriji i to smatra novim umjetničkim izrazom. Širenjem društvenih mreža na internetu ovi iskazi mogu postati mnogo rasprostranjeniji i često besmisleniji. Tako je neki dan naš ministar inozemnih djela javno izveo »svjetski performans«, kada je na novčanicu od 100 dolara napisao »Kosovo je Srbija!«. Mnogo je hrabar i prkosan čovjek, jer po nekim »stručnjacima« povrijedio je američku svetinju novac, i oni će kad-tad da mu se osvete. No

Omot Bulgakove knjige (ali može i bez nje)

da se mi vratimo osnovnom pitanju: »Kako preživjeti od minimalne plaće!?«. Ovo pitanje su neki dan u Subotici postavili bivši komunisti koji sada djeluju u raznim sindikatima koji su pod kišobranom partije našeg smjelog ministra inozemnih poslova. I ovaj skup, prilično medijski nezapažen, bio je svojevrsni performans već ostarjelih nekad značajnih likova. Jednoglasno su konstatali da se od minimalne plaće ne može živjeti, da ona nije dovoljna ni za kupovinu pola »potrošačke korpe«, da minimalac treba izjednačiti s vrijednošću te »korpe« itd. Na ovo bi im Vrhovni performer promptno odgovorio: »Što hoćete, prosječna plaća je npr. 420 eura, i još će da raste, i radimo na tome da povećavamo minimalnu zaradu«, obvezno dodajući: »Za sve su krivi žuti, zeleni, plavi itd., koji su zemlju doveli do ivice bankrota!«. Ako vam se čini da ja sada kritiziram Predsjednika, varate se! Uopće mu ne zavidim, jer i njemu je jako teško! Za skromnu predsjedničku plaću od 120 tisuća dinara svakodnevno mora raditi

od jutra do mraka, jedva nađe malo vremena da (neodgovorno) pobjegne osiguranju i da se vozika sa svojom *Škodom*. Pitam se kada ima slobodne trenutke za svoju obitelj?

Pasji život

Ne mislim na život umirovljenika i onih koji primaju minimalac, nego na lik iz satiričnog romana **Mihaila Bulgakova**, Polikarpa Polikarpoviča Šarova. Naime, jedan sovjetski znanstvenik (u to doba oni su u svemu bili najbolji), od jednog psa lutilice stvorio je čovjeka, koji je potom lutao u birokratskom sistemu sovjetske države. Na koncu romana glavni junak poželio je da ponovo bude pas. Mislim da naš Predsjednik u nekim trenucima želi ponovno biti onaj najobičniji navijač crveno-bijelog nogometnog kluba kada mu je život bio veseo, bezbrižan i siguran. No, nije mogao odoljeti zvucima sirene zvane Politika (ili nekom drugom muškom glasu s govornom manom) i danas je svim silama na braniku otadžbine, i kako su mu rekli mudri popovi: »Bilo što da radi, On će biti kriv!«, kao u bajci: »Ako uzmeš kajat ćeš se, ako ne uzmeš, kajat ćeš se!« Ja mu savjetujem da pod hitno nabavi nekog dvojnika, koji će vršiti protokolarne funkcije: otvaranje tvornica, autocesta i drugih puteva, mostova, dječjih vrtića itd., a da za to vrijeme on mirno može usavršiti ruski jezik, te da se malo opušta o društvu svoje supruge i da nadzire napredak sina u učenju kineskog jezika (mandarinska varijanta), jer nikad se ne zna tko će biti budući stanovnici Srbije!?

Kompost gdje mu nije mjesto

Kompostiranje je proces biološke razgradnje organske materije za što je neophodno prisustvo aerobnih mikroorganizama, što podrazumijeva da je za kompostiranje neophodno prisustvo zraka, a također i vlage. Krajnji proizvod ovog procesa je kompost koji je sličan humusu, štoviše miris mu je sličan nama »ravničarima« tako dragom mirisu prvoklasne plodne zemlje. Kompost se dobija od organskih materija, između ostalog i od baštenskih otpadaka (lišće, sitno granje, ostaci pokošene trave, biljni otpaci i slično), pa i kartona i papira. Bitno je da sirovina bude organska. Podloga na kojoj se kompostira može biti različita jer je bitan finalni produkt, ali se izbjegava kako iz estetskih, tako i sanitarnih razloga, da se to čini na javnim površinama koje služe sasvim drugoj namjeni.

O čemu se radi? Brojne građanke i građani, ne samo iz našeg grada, svjedoci su da se subotička bolnica već godinama izgleda opredijelila za kompostiranje na prilaznim putevima i stazama i oko njih koje vode prema nekim od svojih odjeljenja koja nisu locirana u glavnoj zgradi ili odmah blizu glavnog ulaza u bolnicu. Kako drugačije objasniti da se bukvalno već godinama ne čiste temeljno već spomenuti pravci komunikacije unutar dvorišta te naše zdravstvene ustanove od za kompostiranje pogodnih »sirovina«?

Nepobitna činjenica je da se opalo neočišćeno lišće vremenom raspada, a u kombinaciji s vlagom (bilo to kiša ili snijeg pri pozitivnoj temperaturi) pretvara u blato. Je li to primjereno ma kojoj bolnici? Uzalud sav trud i profesionalni odnos zaposlenih, ako se nemarno vodi briga o okolišu. Zar su za to potrebni tenderi, IPA projekti, javni natječaji i slični administrativni uvjeti ili bi (a jeste) bile dovoljne

Drugo lice SUBOTICE

metle i lopate? Manimo se stupidnih izgovora o nedovoljnim sredstvima za zdravstvo. Ovdje nije riječ o super-ultra-mega opremi za bolnice za što stvarno nema dovoljno financijskih sredstava, nego o najbizarnijoj stvari, a to je nebriga i javašluk.

Oni koji su prinuđeni da zbog svojih zdravstvenih razloga češće odlaze u subotičku bolnicu, svjedoci su navedenog »kompostiranja«, štoviše, to već prihvaćaju kao činjenično stanje na koje se trebaju prilagoditi. Također, za osudu je i neprihvatljivo ponašanje nažalost sve brojnijih ponosnih vlasnika četverokotača (što je auto skuplji, po pravilu vozač/vlasnik je bahatiji) koji i ono malo održanih zelenih površina svesrdno uništavaju parkirajući svoj dokaz superiornosti nad običnim svijetom (čast izuzecima koji stvarno dovoze pacijente ili bolesnike).

Koliko se rukovodstvo bolnice nemarno odnosi prema korisnicima zdravstvenih usluga – jer od njih sve počinje i ovisi – najočiglednije je u jednoj zbilja banalnoj nazovi sitnici: ulaz u bolnicu s Beogradskog puta ili je blatnjav ili je jedva prohodan zbog baruština! A radi se o cca pet četvornih metara površine! Zar treba raspisati međunarodni tender da se to sanira s najviše četiri-pet kolica »šodera«?

Gospodo, vi koji ste glavni zaduženi za rad subotičke bolnice, svaka čast za sva unaprjeđenja i dostignuća na polju unaprjeđenja zdravstvene zaštite nas običnih građana, ali kuća se zida od temelja, a ne od krova. Ako ste pristalice organskog, to je za svaku pohvalu, ali nemojte kompostirati tamo gdje mu nije mjesto. U ime građana Subotice, unaprijed hvala.

A. D.

Raspisani izbori za članove vijeća mjesnih zajednica

Temeljem Odluke o raspisivanju izbora za članove vijeća mjesnih zajednica na području Grada Subotice, donesene od predsjednika Skupštine grada Subotice, načelnica Gradske uprave Grada Subotice **Marija Ušumović Davčik** obavještava sve punoljetne građane s područja Grada Subotice da su raspisani izbori za članove vijeća mjesnih zajednica na području Grada Subotice za 7. srpnja 2019. godine. Rokovi za vršenje izbornih radnji počeli su teći od 5. lipnja 2019. godine.

Svaki poslovno sposoban građanin, s prebivalištem na području mjesne zajednice za koju se biraju članovi vijeća, a koji je navršio 18 (osamnaest) godina života, ima pravo birati i biti biran u vijeće mjesne zajednice. Za člana vijeća mjesne zajednice može biti izabran poslovno sposoban građanin, koji je navršio 18 (osamnaest) godina života i koji ima prebivalište na području mjesne zajednice u kojoj je predložen za člana vijeća. Interno raseljene osobe (osobe koje imaju prebivalište na području Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija, a boravište na području Grada Subotice) nemaju biračko pravo na ovim izborima.

Pozivaju se svi punoljetni građani i osobe koje će danom održavanja izbora steći punoljetnost da izvrše uvid u dio Jedinственог бирачког списка за Град Суботицу, којом приликом могу

tražiti upis, brisanje, izmjenu, dopunu ili ispravak svojih podataka u popisu, uz prikaz važeće osobne iskaznice.

Uvid u dio Jedinственог бирачког списка за Град Суботицу možete izvršiti najkasnije do 28. lipnja 2019. godine kada se isti zaključuje u 12 sati. Po zaključenju dijela Jedinственог бирачког списка за Град Суботицу nije moguće izvršiti nikakve promjene u istom.

Uvid možete obaviti za naseljeno mjesto Subotica, Bikovo, Mala Bosna i Kelebija svakog radnog dana od 7 do 16 sati, subotom od 8 do 12 sati, u prostorijama Tajništva za opću upravu i zajedničke poslove Gradske uprave Grada Subotice – objekt Gradska kuća, na adresi Trg slobode 1, II. kat, ured 215, a najkasnije do 28. lipnja 2019. godine do 12 sati, kada se birački popis zaključuje Rješenjem nadležnog tijela.

Za naseljena mjesta: **BAJMAK I MIŠIĆEVO**: U prostorijama Mjesnog ureda Bajmak, utorkom, srijedom i petkom od 7 do 15 sati. **ČANTAVIR, VIŠNJEVAC I BAČKO DUŠANOVO**: U prostorijama Mjesnog ureda Čantavir, ponedjeljkom, srijedom, četvrtkom i petkom od 7 do 15 sati. **PALIĆ, ŠUPLJAK, HAJDUKOVO I KRALJEV BRIG**: U prostorijama Mjesnog ureda Palić, svakog radnog dana od 7 do 15 sati. **DONJI TAVANKUT, GORNJI TAVANKUT I MIRGEŠ**: U prostorijama Mjesnog ureda Tavankut, ponedjeljkom i četvrtkom od 7 do 15 sati. **ŽEDNIK, NOVI ŽEDNIK I ĐURĐIN**: U prostorijama Mjesnog ureda Žednik, utorkom i četvrtkom od 7 do 15 sati.

Običaj koji se živi i čuva

Kraljice na blagdan Duhova

TAVANKUT - Uz blagdan silaska Duha Svetoga ili kako se u narodu još naziva uz blagdan Dova, bunjevački su Hrvati vezali običaj *Kraljica*. *Kraljice*, na sam blagdan, obučene u narodnu nošnju i kraljičke krune, koje simboliziraju proljeće, donose blagoslov obiteljima. Mještani Tavankuta sjećaju se kako u prošlosti nije bilo obitelji koja nije željela primiti kraljice u svoj dom, a koje su u ophod selom išle na prvi i drugi dan Duhova.

Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo *Matija Gubec* u suradnji s mjesnom župom Srca Isusova godinama kontinuirano njeguje ovaj običaj. Tako su kraljice i u nedjelju, na blagdan Duhova, sudjelovale na svetoj misi te župljane pozdravile *ljeljanjem* nakon mise ispred crkve, a u popodnevnom satima ophodile su pojedine obitelji.

HKPD *Matija Gubec* kroz odjel za očuvanje bunjevačkih običaja te kroz projekt *Tradicijska koja živi*, pored drugih običaja kroz godinu, nastoji održati živim i običaj *Kraljica*, koji se vezuje uz spomenuti blagdan. Ova praksa datira još iz šezdesetih godina

prošloga stoljeća, kada su pokretačice održavanja ovog običaja bile **Anica Balažević** i **Marga Stipić**, koje su okupljale djevojčice, podučavale ih kraljičkim *pismama* i izrađivale za njih prigodne krune. Današnji članovi s ponosom održavaju ovaj običaj, a **Darko Prčić**, voditelj folklorne grupe potiče mlade da u njemu aktivno sudjeluju.

I. D.

SUBOTICA – Običaj *Kraljica* živi i u subotičkoj župi sv. Roka u Subotici. *Kraljice* u ovoj župi osim na blagdan Duhova imaju radosnu obvezu, te svake godine na središnjoj proslavi *Dužijance* prigodnom kraljičkom pjesmom isprate bandaša i bandašicu. Za ovu prigodu *kraljice* je okupila i uvježbala s. **Silvana Milan**, a u pomoć joj je pritekla **Ivana Vukov** koja je i sama prijašnjih godina ljeljala s *kraljicama*.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE O PODNIJETOM ZAHTEJUV ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta JVP *Vode Vojvodine* doo, Bulevar Mihajla Pupina br. 25, Novi Sad, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta »Magistralni kanal Orom-Čik-Krivaja od km 9+450 do km 24+450 podsistema Tisa-Palić« zaveden pod brojem IV-08/I-501-153/2019.

Projekt se planira na sljedećim katastarskim parcelama: 288/13, 290/3, 292/3, 291/2, 283/2, 294, 291/1, 287/29, 287/16, 287/6, 293/1, 287/13, 287/2, 297/8, 290/1, 292/1, 298/2, 298/1, 298/12, 298/13, 298/11, 299/1, 299/2, 298/10, 589/2, 590/4, 598/13, 589/3, 598/20, 598/19, 598/2, 590/3, 590/1, 598/1, 593/2, 593/4, 593/1, 593/5, 594/1, 682, 696/1, 696/2, 698/3, 698/2, 698/1, 689, 695/3, 695/2, 695/1, 645, 632/1, 632/2, 631, 630, 629, 628/2, 628/1, 627/2, 627/1, 626, 625/2, 625/1, 624/1, 624/2, 605/4, 780, 779/1, 711, 710/3, 738, 709, 708, 707, 706, 705, 783, 785/4, 786/4, 785/1, 786/1, 785/3, 810, 811, 984/1, 985/3,

1719/2, 1718/2, 1717/2, 1718/3 (KO Bikovo), i 343/6, 6648, 2110, 345, 6651, 2235/4, 2240, 2500/24, 2500/22, 2500/21, 2500/20, 2500/19, 2242/34, 2242/33, 2242/32, 2242/31, 2242/30, 2242/29, 2242/28, 2242/27, 2242/26, 2242/25, 2106, 592/2, 591/3, 591/4, 667/6, 667/7, 667/5, 2115/10, 2115/5, 667/4, 667/3, 667/2, 667/1, 627/1, 623, 620, 619, 616, 615/2, 601, 594/4, 593/2, 592/4, 591/1, 591/2, 792, 989/1, 989/2, 990, 991, 992/1, 978/2, 978/1, 976, 977, 2111, 1968, 1967, 1949/3, 1956, 1955, 1966/2, 1965/6, 1965/3, 1965/2, 1965/7, 1952, 1961/4, 1961/2, 1962/1, 1950, 1963/1, 1958, 1957, 6657, 2144, 2130, 2132, 2131, 2133, 2134, 2135, 2136, 6661, 2207, 2211, 2212/1, 2212/2, 2213/1, 2217/1, 2217/2, 2217/3, 2217/4, 2222/2, 2221/1, 2220, 2222/1, 2224, 2228/1, 2232, 2236, 6655/1, 346, 622/2, 663/2, 665/1, 665/2, 666/2, 982/1, 982/2, 993/1, 993/2, 966/3, 984, 983/3, 983/2, 983/1, 2137 (KO Žednik) Grada Subotica.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ovog obavještenja mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronski na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Kiša i usjevima teška

Ledeni sveci donijeli

svibanjsko zahlađenje

Koliko god svibanjske kiše zlata vrijede, tvrde ratari, vinogradari i voćari, ništa što je previše ne valja, pa tako ni silne količine padalina. Kiša je na svojoj startnoj poziciji pogodovala suhoj zemlji, međutim obilna kiša koja je počela padati početkom svibnja donijela je mnogo problema ratarima, a posljedice su vidljive na njivama

Posljedice obilnih oborina, velikog broja kišnih dana, jakog vjetra i hladnoće koja je zahvatila područje Grada Subotice tijekom proteklog i početkom ovog mjeseca, mogu se uočiti ponajviše na oraničnim vrstama, a određena šteta nastala je i na voću, te na povrtlarskim biljnim kulturama.

Moglo bi se dakle reći da je ova godina za poljoprivredne proizvođače prilično stresna i neizvjesna. Meteorološke (ne)prilike šetale su iz krajnosti u krajnost, počevši od dugotrajne suše i svega jednog litra kiše po četvornom metru u ožujku, pa do 150 litara oborina u svibnju, što je 90 litara više u odnosu na višegodišnji svibanjski prosjek.

Ledeni sveci

Niske temperature u svibnju zapravo i nisu novina, budući da su među starijim generacijama dobro poznata tri svibanjska ledena sveca koja su u prošlosti znala donijeti prilične štete u vinogradima i voćnjacima. Najčešće se, naime, u narodnim kalendarima spominju Pankracije, Servacije i Bonifacije, od 11. do 13. svibnja, jer se u mnogim krajevima Europe u tom razdoblju dogodi naglo zahlađenje. U »ledene svece« ubrajaju se još Filip (1. svibnja), Sofija (15. svibnja) i Jelena (22. svibnja). Dani su to, posebno Sofija, pričaju stariji, kada je znalo biti i mraza.

Jesu li se »ledeni sveci« ražestili na nas iz nekog posebnog razloga ili je u pitanju bilo nešto posve drugo od pučke meteorologije, činjenica jest da su niske temperature i prekomjerne oborine donijele nevolje ovdašnjim poljoprivrednicima. Naime, došlo je, među ostalim, do poremećaja razvoja korijena kukuruza, dok je s druge strane, prethodna dugotrajna suša donijela velike štete proizvođačima uljane repice, kaže **Damir Varga**, direktor Poljoprivredne stručne službe Subotica.

»Obilne količine oborina i niske temperature su tijekom protekla dva mjeseca prouzročile usporen rast proljetnih kultura, osobito kukuruza, suncokreta i soje. Što se tiče uljane repice, problem je nastao još prošle godine uslijed velike suše. Od ukupno 4.700 hektara koliko je zasijano pod ovom kulturom, 700 hektara je moralo biti presijano jarim kulturama, a od preostalih 4.000 hektara se može očekivati da će trećina imati dobar prinos, potom oko 40 posto parcela će dati prosječan urod, dok će preostale površine imati razočaravajući prinos od svega 1,5 tonu po hektaru.«

U ranom porastu kukuruza važno je eliminirati korove. No, i suzbijanje korova je otežano radi suviše vlage tla, ali i loše kondicije kukuruza. Za dobar bi prinos kukuruza i suncokretu, koji trenutačno ulaze u intenzivni porast, najviše pogodovala temperature do 30°C, a toplota je u predstojećem razdoblju također neophodna i strninama.

Očekivani prinos pšenice oko 6 tona po hektaru

Kada je riječ o strnim žitima, obilne kiše dobro su došle kada je riječ o suhoj zemlji, ali ne u ovakvom intenzitetu jer obaraju strne usjeve, kod kojih se uslijed vlage javlja gljivično oboljenje

Fusarium, osobito na klasu pšenice i ječma, čija bi žetva trebala početi za dvadesetak dana, pojašnjava Damir Varga.

»U strnim žitima imamo problem s pojavom fuzarioze na pšenici i ječmu, te zbog loših vremenskih uvjeta ni fungicidi nisu u potpunosti uspjeli zaštititi biljke. Budući da je žetva na pragu, zbog karence se ne može više provoditi kemijska zaštita, jer bi to moglo imati samo suprotan učinak od očekivanog. Naime, gljivično oboljenje *Fusarium* luči mikrotoksine koji su u većim količinama štetni za zdravlje ljudi i životinja, međutim utješno je da nisu zahvaćeni cijeli klasovi, nego samo pojedina zrna. Intenzitet širenja ove bolesti ovisi o sorti, predusjevu, agrotehnici, ali se može uočiti da je na parcelama gdje je predusjev kukuruz, nešto izraženiji napad *Fusariuma*. Šteta može biti i do 50 posto, ali smatram da će u subotičkom ataru iznositi možda 1 do 3 posto, pri čemu će zaražena zrna vjerojatno biti moguće odstraniti pri kombajniranju.«

Vezano uz predstojeću žetvu, Varga je naglasio da je kiša preporodila strne usjeve, te da je pšenica na 85 posto parcela nikla na vrijeme, što bi, kako je ocijenio, trebalo rezultirati zadovoljavajućim prinosima.

»Na području Grada Subotice se može očekivati solidan prinos pšenice od oko 6 tona po hektaru, što je prosječan prinos u posljednjih nekoliko godina. Slično će biti i s ječmom. Međutim, primjerice dio Banata i zapadne Bačke nažalost neće imati takve rezultate, budući da je pšenica tamo nikla u prosincu, te se stoga ne mogu očekivati veliki prinosi.«

Tuča izazvala najviše štete na strnim usjevima

Osim svakodnevne kiše, pojedine je parcele potkraj svibnja zahvatila i kratkotrajna tuča, koja je nanijela štete na poljoprivrednim površinama. Najviše su stradale ratarske kulture na oko tisuću hektara u okolici naselja Mala Bosna i na oko 30 hektara zasada jabuka na Hajdukovu.

Iz raketnih centara u Bajši, Subotici, Tavankutu, na Paliću i Hajdukovu ispaljeno je ukupno 77 protugradnih raketa, što je umanjilo potencijalnu štetu, koja je umjesto na 1.000, mogla biti čak na 4 – 5.000 hektara, smatra Varga.

»Kukuruz se u potpunosti oporavio od tuče, a najvećim dijelom je i suncokret. Štete su ponajviše nastale na strnim žitima, kod kojih je već formirano zrno i tuča je uništila zrna, pa i cijele klasove. Protugradna zaštita je spasila parcele u okolici Subotice od veće štete, međutim problem je što nemamo dovoljno strijelaca jer se ne izdvaja dovoljno sredstava za njihov angažman. U svakom slučaju, protugradna zaštita se treba razvijati jer ima-

mo sve ekstremnije vremenske uvjete, poput pojave tuče već u travnju, što ranije nije bilo. Stoga bi trebalo razmišljati u smjeru postavljanja automatskih protugradnih postaja, kakve su već instalirane po Srbiji.«

Objavljen Javni poziv za prijavu štete

Ovo je prvi put ove godine da je protugradna mreža u Subotici djelovala, a od 18 postaja koje postoje na području Grada, 11 ih je trenutačno u funkciji. Najveći problem jest plaća za strijelce, od 14 tisuća dinara na mjesečnoj razini, koja nije motivirajuća za obavljanje ovog posla, te u Gradskoj upravi kažu da nemaju dovoljno zainteresiranih i da jedva mogu naći radnike kojih već dosta dugo nema dovoljan broj.

Štetu koju je nanijela tuča moći će nadoknaditi samo poljoprivrednici koji su osigurali svoje usjeve, međutim takvih je u subotičkom ataru svega petnaestak posto.

Gradska uprava objavila je Javni poziv za prijavu štete na poljoprivrednim usjevima i višegodišnjim zasadima na teritoriju Grada Subotice, prouzročene tučom 29. svibnja. Za dobivanje odštete se mogu prijaviti u Gradskoj upravi, u uredu broj 200, svakog radnog dana od 8 do 14 sati. Prilikom prijavljivanja je, uz obrazac prijave koji se dobija u Gradskoj upravi, neophodno dostaviti i Izvod iz registra poljoprivrednog gospodarstva, na kojem je prikazana struktura biljne proizvodnje. Sva dodatna pojašnjenja i pitanja mogu se dobiti u gradskoj Službi za poljoprivredu i poljoprivredno zemljište ili pozivom na broj 024/626-871. Rok za prijavu štete je 21. lipnja 2019. godine.

Marija Matković

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva *Kodar Energomontaža d.o.o.*, Beograd, Autoput za Zagreb br. 22, ovlašten od strane investitora *VIP MOBILE d.o.o.*, Novi Beograd, Milutina Milankovića br. 1ž, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene uticaja na životni okoliš projekta: Radio bazne stanice mobilne telefonije NS2331_06 SU_Subotica_Beogradski_Put, zaveden pod brojem IV-08/I-501-152/2019, a koji se planira na katastarskoj parceli 10498 KO Donji Grad, Ulica Nade Dimić br. 42, Subotica (46.087051°, 19.669661°).

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ovog obavještenja mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronski na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Kuharsko natjecanje u Monoštoru

U slavu alasa i Dunava

Da vas sada pitam tko kuha bolji riblji paprikaš, Šokci u Podunavlju ili Bunjevci na bačkim salašima, znam da bi bez dvojbe rekli – Šokci naravno. A da to baš i nije pravilo pokazali su članovi HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora koji su bolji riblji paprikaš skuhalo i od Monoštoraca i to da »zlo bude gore«, ni manje ni više, već u sred Monoštora. Nije to moj osobni dojam, već je to potvrdio i ocjenjivački žiri. I vjerujte mi, nije im se gledalo kroz prste, jer na čelu te tročlane ocjenjivačke ekipe bio je jedan Šokac – **Zvonko Tadijan**, predsjednik KPZH-a *Šokadija* iz Sonte.

A ocjena je jednoglasna, najbolji majstor ribljeg kotlića na *Bodrogovoj* manifestaciji *Alasi i bečari* je **Mihajlo Mračina** iz *Nazora*. To je kraj, a početak je bio nekoliko sati prije, kada je predstavljeno tridesetak kotlića ribljeg paprikaša, od miješane ribe koju su osigurali organizatori. Svi ostali dodaci prepušteni su na volju kuharima.

Češnjak i vino

Muam se i ja tu između vatre i kotlića. Znam, smetam kuharima, ali što ću kad mi je posao takav. I još dok ne stignu da se pravdaju kako im sada baš vri kotlić i kako treba dodavati papriku i paziti da ne iskipi s pjenom, već ih uvlačim u priču o »njihovom« paprikašu. Ne radim ni ja ovaj posao od jučer, pa znam

KUD Hrvata Bodrog organiziralo je manifestaciju Alasi i bečari. Ta manifestacija promovira tradicionalni način pripreme ribljeg paprikaša od dunavske ribe

kako i one koji se nećkaju privoljeti da kažu koju, a obično kod tih koji se nećkaju budu i najbolje i najduže priče.

A krećem od onih koji su mi nekako najmanje obećavajući, jer po nekom mom sudu paprikaš od dunavske ribe i kuhari iz Đakova baš mi ne idu ruku pod ruku. Razuvjeravaju me pitanjem da li sam zaboravila da su prije godinu dana ovdje na natjecanju u Monoštoru bili drugi. »Imamo i mi tradiciju kuhanja ribljih specijaliteta, naročito fiša. Mislim da je receptura vrlo slična. Više vrsta riječne ribe, slatka i ljuta paprika, sol, luk, malo vina. Da, mi obvezno stavimo malo vina. Daje određenu konzistenciju juhi i ne dozvoljava da se meso raskuha. Ako bih ja birao ribu za kuhanje, u osnovi bi bio šaran onaj divlji, malo soma, štuke«, kaže **Branko Kolak**, koji je bio dio ekipe Grada Đakova. I još mi je povjerljivo dodao da su oni, onako za svaki slučaj, ovdje u Monoštor donijeli i malo šarana. Slučajno ili namjerno zaboravio mi je reći da se u njihov paprikaš na kraju dodaje i malo češnjaka.

Tjedan u Somboru

Tko još obećanjima vjeruje?

Hvataju se ovih dana somborski stočari za glavu, a kako i ne bi kada su im stajale pune utovljenih bikova za koje nitko i ne pita. A i kada se pojave rijetki kupci cijena koju nude je 1,8 ili 1,9 eura po kilogramu, što znači da će

po utovljenom grlu dobiti i 300 eura manje nego što je to bilo prije nekoliko mjeseci kada su se bikovi još mogli prodati za 2,3 eura. Kažu somborski stočari, danak je to političkoj situaciji s Kosovom, jer već mjesecima nema na ovom terenu trgovaca s Kosova koji su bili najbolji i najredovitiji kupci. Nema ni trgovaca koji su otkupljivali stoku za crnogorsko primorje. Nema nikoga ni da zaluta do njihovih staja, a kamoli da pita za cijenu i ponudi da otkupi već odavno utovljene bikove. O velikim domaćim prerađivačima da i ne govorim. Oni odavno u širokom luku zaobilaze domaće uzgajivače i prednost daju uvozu onoga što se i uz najbolju volju teško može nazvati kvalitetnim junećim mesom. Još se u cijeloj toj situaciji i šale. Kažu, tko im je kriv kada su povjerovali u najavu izvoza junećeg mesa u Tursku i obećanja da će cijena tovnih bikova biti 2,4 eura. Da zlo bude gore neki su toliko povjerovali u ta obećanja da su uzimali i kredite kako bi stajale napunili teladima i krenuli u ozbiljan tov. A onda se sve izjalovilo i u odnosu na kalkulaciju od prije nekoliko mjeseci na biku od 650 kilograma zarada je manja i 300 eura. Pa kada se to pomnoži samo s 20-30 bikova u turnusu, od minusa se vrti u glavi. I još kao da to nije dovoljno, poticaji koje daje država kasne godinu i više. Šale se sada od muke somborski stočari kako će proći kao malinari ili oni koji su prije 10-15 godina povjerovali u bajke o uzgoju puževa što je trebalo biti unosan posao, maltene kao da se umjesto puževa u odgajalištu sakupljaju euri.

I sada gdje su tu stočari? Mole Boga da bilo tko, pa čak i po cijeni manjoj od dva eura utovari njihove bikove, jer kažu, oni sada jedu hranu spremljenu za novi turnus tova. Što je samo kalamljanje jedne štete na drugu.

Z.V.

Saša Vuković

Kako sam ja netko tko robuje teoriji da se najbolji riblji paprikaš kuha od Baje do Bogojeva, nisam mogla zaobići kuhare iz Vajske, članove HKU-a *Antun Sorgg*. Naravno da nisu zagovornici te teorije i da u teritorij gdje se kuha dobar riblji paprikaš ubrajaju i svoju Vajsku. »Nije isto kuhati u tvrdoj i mekoj vodi. Da ne bi riskirali mi smo donijeli našu vodu iz Vajske, koja je bogata sumporom. Omjer je 1,1 litra na kilogram ribe. Što je najbolje od ribe? Šaran, linjak, štika i malo soma. Štika daje malo šmeka divljine. Sada smo dobili alasku ribu i tu nema šarana, ali mi smo se pripremili pa smo prije dva dana imali generalnu probu. Zna li da se nekada riblji paprikaš kuhao u vodi koja se zahvatala u dunavskim virovima? Tako su radili i moj djed i otac«, kaže **Krunoslav Šimunović** iz Vajske. Recept iz somborskih salaša Gradina ne razlikuje se u biti osim u jednoj finesi. Luk se prvo kuha sam. »Okolo pet minuta da prokuha, baci pjenu. Onda dodajem ribu i začine«, kaže **Saša Vuković**.

Tko zna kuhati, ribu ne bira

Ako netko zna što je dobar riblji paprikaš i kako ga napraviti, to je **Siniša Maričić**, Monoštorac, vlasnik dunavskih čardi. Iskušavam ga pitanjem u čemu je razlika između kavanskog i onog paprikaša koji se kuha za svoju dušu, ali ne da se zbuniti. »Kakva može biti razlika, nema razlike. Barem ne kod nas. Bitno je da je riba svježja. Oko 80 posto naših gostiju traži gojenog šarana, a ja kada bih birao - samo deverika. I još nešto da znate, kada je paprikaš od deverike po osobi ide cijeli kilogram ribe, a ne pol kilograma, kao kod šarana. Dobrog paprikaša nema bez dobre paprike, a ja kombiniram tri, četiri vrste. Jedna ima boju, druga daje gustinu, pa kombiniramo«, kaže Maričić.

»Monoštorski alasi nekada su riblji paprikaš kuhali od ribe koja im ostane. Onu kvalitetniju su prodavali. A od začina samo sol, paprika i rajčica. Zna te, tko zna kuhati tome je svejedno kakvu ribu kuha i mi dobar paprikaš kuhamo i od deverike, bucova. Ja sam strastveni ribič i volim pecati šarana, ali za mene je broj jedan paprikaš od deverike. Deverika, jaz, pa negdje na petom mjestu tek šaran«, kaže **Dura Rang**, monoštorski ribič.

I na koncu ovaj naš, novinarski posao ima i neke lijepe strane. Ovoga puta u te lijepe strane značilo je biti za stolom za koji je paprikaš kuhao poznati monoštorski majstor svih vrsta kotlića **Stipan Francuz**, a uz to još i kušati onaj pobjednički. Jedino je »neuhvatljiv« bio predsjednik *Bodroga* **Željko Šeremešić**, koji nije stigao ni žlicu uzeti u ruku, jer svoju »dužnost« predsjednika udruge shvaća kao obvezu da osobno ugođi svim gostima, postara se za svaki stol.

Z.V.

Gibarac, nekad i sad

Ostala su samo sjećanja

Da mi je netko negdje ponudio dvorac i puno papira što se zove novac da odem odavde, ja ipak ne bih. Jer ovdje je moj dom, moja sjećanja na lijepa vremena * Hvala Bogu što nas je nekoliko obitelji ostalo ovdje, da negujemo i čuvamo naše narodno i kulturno blago i uspomene na lijepa prošla vremena, kaže baka Anica Pinterović

Pinterovići, Bošnjakovi, Darabašići, Vladići, Martinovići, Fišerovi, Maroševići, Kovačevi, Nikolići, samo su neke od obitelji koje su nakon ratnih devedesetih godina ostale živjeti u svom Gibarcu, selu koje je prije ratnih 90-ih godina bilo nastanjeno većinskim hrvatskim stanovništvom. Danas u njemu žive drugi ljudi. Neguju se drugi običaji, a starosjedioci Gibarca trude se očuvati svoje običaje od zaborava, kao i uspomene na davno prošla vremena. S ponosom kažu da je njihovo selo bilo specifično, da ga je odlikovalo zajedništvo, koje je unatoč činjenici što ih je danas sve manje, ostalo i do dan danas. Glavno mjesto okupljanja Gibarčana danas je crkva posvećena svetom Ivanu Nepomuku, koja je 2011. godine proslavila veliki jubilej, 200 godina od gradnje. Potpuno obnovljena, crkva svjedoči o ljudima koji su nekada živjeli tu, koji su tu ostali i kojima je Gibarac ostao u srcu. U njoj se danas jednom tjedno na svetoj misi okupljaju starosjedioci Gibarca, a na velike blagdane i kirbaj, u velikom broju i prognani Gibarčani, koji danas žive diljem Hrvatske i svijeta. Posjetila sam Gibarac lipanjskog nedjeljnog popodneva i neke drage ljude. Neki od njih su sa mnom s radošću podijelili uspomene na neka davno prošla vremena.

Zajedništvo

Koliko se voli svoje rodno selo najbolje svjedoči primjer bake **Anice Pinterović** koja je svoje uspomene i sjećanje na prošla vremena u Gibarcu, ljude koji su nekada živjeli tu, opjevala u

svojim pjesmama koje je objavila u knjizi *Da Gibarac živi*. Ova vrijedna 82-ogodišnja baka podijelila je s nama svoja sjećanja.

»Danas kada se sjećam prošlog vremena, shvaćam da je Gibarac bio jedinstven i drugačiji od drugih sela. U njemu su nekada živjeli većinom Hrvati. Momci su se ženili uglavnom s curama u selu, ali i s onima koje su živjele u Tovarniku, Kukujevcima, Bapskoj. Oni koji su tada otišli, ostali su vezani za svoje selo, baš kao što su prognani Gibarčani ostali i danas. Ono što je nas krasilo to je zajedništvo, koje se najviše osjećalo prilikom organiziranja raznih događaja. Krasila nas je i dobra organizacija. Uvijek se znalo tko je za što zadužen, posebice u svatovima. U selu se znalo tko će biti krtani i reduše, znalo se tko će biti djever, tko čaja, ardžebule i u cjelokupnoj organizaciji je sudjelovalo cijelo selo. Svaki dio godine je bio lijep na poseban način. Od božićnog vremena, Nove godine, poklada, korizmenog vremena, Uskrsa, kirbaja, Duhova i drugih svećanih događaja. Tada se i oblačilo na poseban način, posebice kada se odlazilo u crkvu«, sa sjetom se prisjeća naša sugovornica.

Kako nam tijekom razgovora kaže, žao joj je što se danas ljudi manje druže. Prisjeća se vremena kada su se nekada ljudi lijepo družili kako na igrankama, tako i po kućama. A i na ulici je bilo više djece koja su se bezbrižno igrala po cijeli dan.

»Danas kada izađem na ulicu nije važno što su tu nastanjene neki novi ljudi, nema više te graje djece na ulici, niti većeg druženja. Ljudi su nekada znali što se događa u selu: što je tko kupio, tko je prodao konja, kome se oždrijebila kobilica, tko je bio

Tjedan u Srijemu

Dani poljoprivrede

Grad na Savi proteklog tjedna postao je mjesto održavanja važnih događaja za poljoprivrednike. I ove godine na prostoru Hipodroma u Srijemskoj Mitrovici prošloga vikenda održan je

drugi po redu *AgroSirm* – srijemski

poljoprivredni sajam. Sajam su organizirali Grad Srijemska Mitrovica, PKS Regionalna gospodarstvena komora Sremskog upravnog okruga i domaćin – PJ Dubrava KPZ Srijemska Mitrovica, proizvođač prikolica, teških drljača, platformi za branje voća i ostale priključne poljo-mehanizacije. Organizaciju sajma podržalo je i Ministarstvo poljoprivrede, Pokrajinsko tajništvo za poljoprivredu i brojne gradske organizacije i javna poduzeća. Ideja organizacije ovakvog događaja je bila da se na jednom mjestu predstavi sve ono što može interesirati našeg poljoprivrednika: od mehanizacije, priključnih strojeva, sjemenske robe, stočne hrane do novih tehnoloških rješenja u poljoprivrednoj proizvodnji. Također je predstavljena i gastronomsko turistička ponuda Srijema, u okviru koje su se predstavili brojni izlagači poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, kao i etno domaćinstva i proizvođači zanatskih proizvoda. Na sajmu je predstavljena i *Korpa srijemskih tradicionalnih proizvoda*, koju čine lokalni poljoprivredno prehrambeni i zanatski proizvodi, a koja će se moći nabaviti kao diplomatski, odnosno korporativni poklon. U cilju podrške novim generacijama mladih poljoprivrednih proizvođača u plasmanu proizvoda, 11. lipnja u organizaciji Agencije za ruralni razvoj Grada Srijemska Mitrovica, na Trgu Vojvođanskih brigada u tom gradu, postavljen je Trg mladih poljoprivrednika. Na postavljenim teznama mogu se pronaći svježije voće i povrće, domaći sokovi i likeri, med i ostali pčelarski proizvodi, a kako tijekom sezone budu pristizale nove povrtlarske kulture, tako će se tezge dopunjavati novim proizvodima. Srijemski poljoprivrednici pozdravili su ovu ideju kao dobru priliku da prodaju svoje proizvode i ostvare bolju zaradu na mjestu gdje nema nakupaca, a da kupci za svoj novac dobiju kvalitetne domaće proizvode. Organiziranjem ovakvih događaja Srijemska Mitrovica postala je jedan od najboljih primjera lokalnih samouprava u Srijemu, gdje je poljoprivreda mnogima primarna djelatnost.

S. D.

na vašaru, tko se napio, zaljubio... Ali to nisu bili zlonamjerni razgovori, niti ogovaranje. Jednostavno, ljudi su živjeli takav život, voljeli su znati sve, radovali su se tuđoj sreći, pomagali u nesreći i uvijek bili tu jedni za druge.«

Samo sjećanja

Danas su ostala samo sjećanja na ta lijepa vremena. Starosjedioci Gibarca danas su se prilagodili novim ljudima, nekom drugačijem životu, a crkva svetog Ivana Nepomuka postalo im je jedino mjesto okupljanja.

»Mene su novi mještani lijepo prihvatili. Prilagodila sam se novom životu. Družim se sa svima, a redovito održavam kontakte i sa svojim prijateljima, starosjediocima, ali i s Gibarčanima diljem svijeta. Tužno je što nas je svakim danom sve manje. U selu su uglavnom staračka domaćinstva i svijet umire. U crkvi se sastajemo jednom tjedno i bude nas tek desetak. Ono što me raduje jest što u Šidu postoji hrvatska udruga koja čuva i njeguje naše običaje, a i nošnja koju nose mladi urađena je po uzoru na gibaračku nošnju, što me posebno čini sretnom. Da mi je netko negdje ponudio dvorac i puno papira što se zove novac da odem odavde, ja ipak ne bih. Jer ovdje je moj dom, moja sjećanja na lijepa vremena. Kada mi dođu djeca u posjet, puno mi je srce. Tada moja kuća oživi, a ožive i uspomene na lijepo djetinjstvo i vremena kada nas je kuća uvijek bila puna.«

Crkva – utočište i nada

Crkva svetog Ivana Nepomuka joj je utočište. U nju svakodnevno odlazi, moli se i nada da će u njoj biti više ljudi.

»Oduvijek sam se molila da crkva ostane u selu, da se ne poruši, jer mi puno znači. Danas vidim da je Bog uslišio moje molitve i da je moja ljubav prema crkvi, prema selu, djeci i cjelokupnoj zajednici, uslišena. To moju dušu ispunjava. Hvala Bogu što je nas nekoliko obitelji ostalo ovdje da negujemo i čuvamo naše narodno i kulturno blago i uspomene na lijepa prošla vremena. Zahvalna sam Bogu na tome i mislim da sam i sama tome doprinijela, kako svojom molitvom tako i svojom ljubavlju prema rodnom selu«, kaže nam na kraju razgovora baka Anica.

I pored dobre volje da razgovaram s još nekima od starosjedioca, nisam uspjela. Neki su tog nedjeljnog popodneva bili odsutni, neki su odmarali, a neki su obećali razgovor za neku drugu priliku. U svakom slučaju, svjedočanstva bake Anice i zapisi dovoljno govore o tome koliko se može voljeti rodno selo i kako se ponosno čuvaju uspomene na sve ono što je bilo lijepo nekada, kada su Gibarčani starosjedioci živjeli u njemu.

S. D.

Aktivnosti planiranja

Turističke manifestacije značajno doprinose formiranju imidža destinacije, turističkog mjesta ili regije u kome se organiziraju. Zbog toga trebaju biti i sastavni dio planiranja razvoja turizma. Za uspješno održavanje manifestacije neophodno je dobro planiranje i podrazumijeva mnogo rada i priprema. Važan korak u planiranju je predstavljanje ciljeva projekta. U slučaju višestrukih ciljeva, potrebno ih je rangirati po važnosti određivanjem prioriteta.

Manifestacije moraju biti planirane ne samo za cijelu lokalnu zajednicu već i od lokalne zajednice u kojoj se manifestacija organizira.

Aktivnosti su ključne komponente u stvaranju i organiziranju uspješnih manifestacija. Postoje one koje su ključne i najbitnije. Aktivnosti u fazi pripreme održavanja:

- određivanje ciljeva i zadataka: što će se raditi, zaduženja (tko će što raditi), kakvi se rezultati očekuju, tko će imati i koja je korist od manifestacije;

- izbor određene teme i naziva manifestacije: manifestacija mora imati temu-glavnu ideju, odnosno koncept. Za jedinstveni identitet preporučljivo je bazirati se na određene osobenosti i atrakcije naselja ili regije. Naziv treba biti privlačan, prijemčiv, lako pamtljiv, povezan sa samom temom manifestacije – tržišno gledano to je jedan od najbitnijih i najisplativijih segmenata za stvaranje turističkog brenda;

- datum i vrijeme održavanja manifestacije: važan element pri planiranju manifestacije. Iskustvo organizatora uspješnih manifestacija govori da se svaki uspješan događaj treba planirati bar godinu dana unaprijed. Primjera radi, poneki potencijalni sudionici i izvođači predviđeni kao neophodni ili ključni za realizaciju planiranog programa manifestacije mogu biti već »rasprodani«, a za kratko vrijeme nije moguće naći odgovarajuću zamjenu ili obostrano odgovarajući dogovor. Ovisno o temi, značaju, povezanosti s ostalim turističkim atraktivnostima na lokalitetu, kalendara održavanja manifestacija istih ili sličnih programa/tema na drugim lokalitetima preciziraju se i određuju prostor, doba godine, datum i vremenski rok trajanja kako glavnih tako i pratećih programa;

- izbor lokacije: pri izboru lokacije održavanja treba i mora se voditi računa o odgovarajućoj veličini prostora ambijentalno prilagođenom temi programu manifestacije, da je u/ili blizini nekog antropogenog ili prirodno-geografskog turističkog lokaliteta, da je lako pristupačan i tako u relativnoj blizini potencijalnih posjetitelja (emitivnih područja).

Tema, ime i datum su tri najbitnije odrednice. Tek kada se one usuglase, može se početi s kvalitetnim radom na organizaciji turističke manifestacije.

Aktivnosti na provođenju organiziranja manifestacije: u ove aktivnosti spadaju osiguranje financijskih sredstava, definitivno preciziranje glavnog i pratećih programa, osposobljavanje i provođenje namjeni, a po potrebi izgradnja i/ili rekonstrukcija pred-

Manifestacije moraju biti planirane ne samo za cijelu lokalnu zajednicu već i od lokalne zajednice u kojoj se manifestacija organizira

viđenih i potrebnih objekata, osiguranje tehnike i drugih potrebnih službi i koordinacija s medijima. Izuzetno je bitno bez obzira na veličinu manifestacije i broja osoblja koji rade na provođenju organiziranja definirati uloge i zadatke (zaduženja) i pojedinačnu odgovornost kako bi se osiguralo uspješno upravljanje i koordinacija manifestacijom.

Svaka manifestacija treba imati organizatore. Kod većine manifestacija čest je slučaj da se prilikom organiziranja koriste iskustva iz prethodnih godina ako je u pitanju manifestacija s dužom tradicijom, ili iskustva sličnih manifestacija, što je poželjno, ali se ne smije zaboraviti činjenica da svaka manifestacija ima samo sebi svojstvene karakteristike! Poželjno je da osoblje zaduženo za organizaciju ima, ili bar djelomičan broj njih, kontinuitet. Također treba uključiti takve osobe koje su tijesno povezane s lokalnom zajednicom, jer su to ljudi koji mogu brzo i efikasno rješavati određene neophodne zahtjeve i eventualnu problematiku vezanu za uspješno provođenje organiziranja, održavanja i odvijanja manifestacije.

Ovisno o veličini manifestacije, obično se vrši imenovanje upravnog vijeća, izbora rukovoditelja pojedinih segmenata manifestacije, predsjednika i/ili izvršnog ravnatelja (ako su u pitanju npr. veći festivali), odnosno izbor/odabir volontera.

Pri organiziranju manifestacija čest je slučaj da se angažiraju i volonteri. U takvim situacijama treba angažirati takve ljude-volontere koji dijele iste ciljeve te imaju isto viđenje i interes vezan za manifestaciju kao i organizatori. Preporuka bi bila da se kao volonteri, osim »dobrovoljaca«, ovisno od profila manifestacije, angažiraju i studenti ili tek diplomirani iz područja turizma, marketinga, menadžmenta, umjetnosti, povijesti, žurnalistike, kao i oni koji zbog svojih specifičnih struka i znanja mogu biti od pomoći. Volonteri u suštini imaju tri primarna motiva: da sudjeluju u organizaciji manifestacije, želju da budu prepoznati po svom sudjelovanju na osnovu osobnih sposobnosti pokazavši svoja do tada stečena znanja i želju da budu dio zajednice.

Aktivnosti na organiziranju i osiguranju ostalih pratećih usluga: odnose se na smještaj, ishranu, usluge prijevoza, koordinaciju s turističkim organizacijama i agencijama, kao i na aktivnosti vezane za izvanpansionsku ponudu, publicitet, zabavu i financiranje odnosno sigurnost, komunalne i zdravstvene usluge.

Aktivnosti za ocjenu uspješnosti završene manifestacije: završetkom predviđenog programa, manifestacija nije završena za organizatora! Potrebno je i neophodno izvršiti analizu učinjenog i ostvarenog, a zatim to usporediti s predviđenim ciljem – što smo htjeli s manifestacijom.

Kako »ubiti« manifestaciju

U prethodnom tekstu već je bilo pomenuto da su se istraživanjem manifestacijskog turizma najviše bavile anglosaksonske zemlje. Tako Sveučilište u Michiganu na svom web sajtu na vrlo duhovit, ali poučan način daje »preporuku« kako »ubiti« jednu manifestaciju:

- zaključiti da će sve biti na svom mjestu i bez pažljive organizacije;
- planiranje treba početi od »sutra«, jer je događaj vrlo jednostavan, tako reći »slatka zabavica« i nema potrebe mjesecima unaprijed vršiti pripreme;
- dati svima podjednak autoritet u procesu planiranja i organiziranja i zaključiti da je liderstvo nepotrebno;
- ignorirajte zakonske propise. Poznajete inspektore, bili ste s njima već nekoliko puta na »čašici razgovora«;
- pretpostaviti da je publicitet »pod kontrolom«, jer će lokalne novine svakako donijeti potrebne informacije o manifestaciji;
- napraviti rigidan plan kojeg se treba čvrsto držati, jer je fleksibilnost »za gimnastičare« a ne za organizatore manifestacije;
- zaboraviti na ideju »jednostavnog« događaja i prvi put organizirati manifestaciju koja će trajati tjedan dana;
- tražiti pomoć od lokalnih biznismena i organizacija i biti unaprijed uvjeren da je to »riješeno«. Ionako su vam dužni pomoći...;
- nema potrebe da se traže brojni volonteri koji trebaju pomoći u organizaciji manifestacije, jer naših pet volontera mogu regulirati svu moguću gužvu, valjda ih poznajem;
- mijenjati vrijeme održavanja manifestacije iz godine u godinu, jer nema razloga da imate tradicionalno vrijeme za održavanje;

– nema potrebe za formiranjem baze podataka, jer će ionako sve biti u redu, i

– neka netko drugi a ne vi, misli o pribavljanju startnih sredstava potrebnih za održavanje manifestacije, jer je najvažnije da svoje vrijeme upotrijebite za razradu koncepcije događaja.

Iako gore navedeno predstavlja savjete kako ne treba izgledati organiziranje manifestacija, u praksi su česta pojava. Naravno, ovo automatski podrazumijeva i znači da za uspješno organiziranje manifestacije upravo treba postupiti suprotno gore navedenom.

Nažalost, često se dešavaju slučajevi neplanskog djelovanja i nesinkroniziranosti organizatora. Organiziranje istih ili sličnih manifestacija u naselju ili bližoj okolini/regiji u istom ili bliskom razdoblju doprinosi rasplinjavanju. Posljedica toga je smanjenje broja sudionika i posjetitelja, jer su oba navedena aktera u dilemi na kojoj manifestaciji sudjelovati ili koju posjetiti, a izaziva i zasićenost kako kod sudionika tako i kod posjetitelja, tako da se unaprijed može računati na smanjeni udio i posjet sljedeće godine.

Često se organiziranje manifestacije radi i volonterski, a takvi organizatori su najčešći među zaposlenima u kulturi, sportu, znanosti i drugim djelatnostima, a udio zaposlenih u turizmu je skoro zanemarljiv. To su manifestacije koje imaju isključivo umjetnički, znanstveni, sportski ili privredni karakter, a organizatori su odgovarajući strukovni savezi ili institucije čiji je cilj organiziranja i rezultat manifestacije isključivo stručnog karaktera. U takvoj situaciji sudionici i posjetitelji prinuđeni su sami, odnosno samoinicijativno, organizirati svoj program boravka u mjestu održavanja manifestacije.

Atila Dunderski
dipl. turizmolog

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 29. i 30. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA ZATEČENOG STANJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta TELEKOM SRBIJA ad Beograd, Takovska br. 2, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja zatečenog stanja projekta na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije »SU-Radanovac – SUU100 SUO100« zaveden pod brojem IV-08/I-501-151/2019, a koji se planira na katastarskoj parceli 771 KO Palić, Ulica Dubrovačka br. 1, Subotica (46.105771°, 19.735980°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja obavijesti mogu dostaviti mišljenje o potrebi procjene utjecaja zatečenog stanja na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Životni put Jovana Mikića Spartaka

OPOVO – Udruga banatskih Hrvata iz Zrenjanina danas (petak, 14. lipnja), u Opovu organizira predavanje o životnom putu **Jovana Mikića Spartaka**, sportaša, ljevičara, idealista, partizana, rođenog u tome mjestu 13. svibnja 1914. godine, točno prije 105 godina. Obitelj

Mikić je životni put vezala za Suboticu, Spartakov otac je dobio zaposlenje kao školski nadzornik, a majka kao učiteljica. Tako se Jovan Mikić Spartak školovao u subotičkoj Gimnaziji, a potom na Pravnom fakultetu. Za vrijeme okupacije preuzeo je komandu nad subotičkim partizanskim odredom na čijem je čelu 10. listopada 1944. godine pri oslobađanju grada herojski ranjen a zatim u noći i preminuo.

Na predavanju će govoriti ravnatelj Povijesnog arhiva Subotice **Stevan Mačković**. Prigoda je to da se zaslužena pozornost obrati ovome antifašistu, velikanu važnom kako za hrvatski tako i za srpski i sve ostale narode Vojvodine. Predavanje uz prezentaciju će se održati u dvorani Kulturnog centra u Opovu u Galeriji *Jovan Popović*.

105 tamburaša u Sonti

SONTA – Sončani će imati prilike prisustvovati Susretu malih tamburaša na pozornici velike dvorane Doma kulture u Sonti, u nedjelju, 16. lipnja, s početkom u 19 sati. Koncert će okupiti sudionike dječjeg tamburaškog kampa *Mostovi prijateljstva*, održanog 5. svibnja u Ravnom selu. Publici će se predstaviti svaki tamburaški orkestar sa svojim posebnim programom, a potom će skupa 105 malih tamburaša izvesti program kojega su zajednički pripremali tijekom kampa. Isti program izvest će i na ovogodišnjem *Tamburica festu*, 21. lipnja na Petrovaradinskoj tvrđavi.

I. A.

Promocija u Bregu

BEREG – U Bregu će u ponedjeljak, 17. lipnja, biti predstavljena knjiga *Šokci i bećarci*, autorica **Marije Šeremešić** i **Milice Lerić**. Promocija će biti priređena u Šokačkoj kući u 19 sati. O knjizi će govoriti autorice, a u programu će sudjelovati HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Brega.

Z. V.

Dužijanca 2019. – Priskakanje vatre

ĐURĐIN – Gotovo zaboravljeni narodni običaj, po deveti put uvršten je u program *Dužijance*. Priskakanje vatre na sv. Ivana Cvitnjaka ove godine bit će održano 23. lipnja u 19 sati, na etno salašu u Đurđinu.

Program priskakanja vatre na sv. Ivana Cvitnjaka započet će paljenjem vatre, koju će priskakati i kroz koju će skakati članovi folklornih skupina, a potom i djeca i posjetitelji koji to žele. Nakon priskakanja vatre, mladi obučeni u nošnju odigrat će nekoliko parovnih bunjevačkih igara, a djevojke će na glavama imati vijenac od ivanjskog cvijeća. Organizator događaja je Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanca*.

Ž. V.

Zavjetno-zavičajni dan

VAJSKA – Župa sv. Jurja i HKU *Antun Sorgg* iz Vajske i ove godine, 2. srpnja, organiziraju Zavjetno-zavičajni dan. U 17 sati slavit će se sveta misa s procesijom, a misno slavlje predvodit će vlč. **Tomislav Benaković**, župnik župe sv. Leopolda Bogdana Mandića iz Osijeka. U 18.30 sati slijedi kulturni program u kom sudjeluju: dječja dramska skupina *Antun Sorgg* Vajska, HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice, muška i ženska pjevačka skupina iz Gudinaca (Hrvatska) i drugi gosti.

Nagrada studenticama za istraživanje monoštorskog govora

U povodu Dana Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera, koje ove godine obilježava 44. godišnjicu djelovanja, u Osijeku je nedavno dodijeljena *Rektorova nagrada* najuspješnijim studentima. Priznanje i novčanu nagradu u iznosu od dvije tisuće kuna dobio je 50 studenata sa svih sastavnica Sveučilišta.

Nagrađene su i **Gabrijela Gregić**, **Zrinka Visković**, **Nina Topalović** i **Marija Jelčić**, studentice V. godine integriranog pred-diplomskog i diplomskog sveučilišnog Učiteljskog studija na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku za izvrstan seminarski rad iz predmeta *Zavičajni idiomi* pod nazivom *Govor Bačkoga Monoštora*. Studentice su boravile na terenskom istraživanju u Monošturu u okviru navedenog kolegija, čija je nositeljica izvanredna profesorica dr. sc. **Emina Berbić Kolar**, prodekanica za nastavu na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku, u sklopu kojega studenti izučavaju dijalektologiju hrvatskog jezika, na razini koja je potrebna budućim učiteljima razredne nastave. Suradnja je ostvarena sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata koji je nositelj istraživanja u Vojvodini, priopćio je ZKVH.

Nova knjiga UG *Urbani Šokci: Šokci i bećarci*

Dva zaljubljena reda slova

Pivaj drugo nek širom svi znaju, bećarac se piva i u raju

Bećarac je najkraća, a ujedno i najduža pjesma, a o toj pjesmi može se napisati i cijela knjiga. Upravo je to uradila UG *Urbani Šokci* iz Sombora knjigom *Šokci i bećarci* u želji da pokaže sličnosti i razlike bećaraca u šokačkom Podunavlju. Autorice su **Marija Šeremešić i Milica Lerić**. Prva promocija priređena je 6. lipnja u Baču, a dan kanije u Sonti, dok će knjiga Šokcima u Bregu biti predstavljena 17. lipnja.

»Pjeva se bećarac u Vojvodini i po Slavoniji već više od dva stoljeća, ali su Šokci u Bačkoj imali i imaju svoje načine izvođenja. U posljednjih desetak godina uočava se nestajanje starih načina izvođenja, izjednačava se izvođenje u takozvani građanski stil, jednoobrazni ili se bećarci više i ne pjevaju. Zato ova knjiga o Šokcima i bećarcima ima zadaću sačuvati šokačke načine izvođenja tog glazbenog oblika koji i dalje živi u narodu, razvija se i mijenja, kao i sam život«, kaže Šeremešićeva.

Pjesma bez granica

Knjiga *Šokci i bećarci* podijeljena je u dva dijela. U prvom dijelu donosi tekstove Marije Šeremešić o šokačkim mjestima u Podunavlju uz fotografije nošnji iz svakog mjesta i tekstove bećaraca. Drugi dio napisala je Milica Lerić, diplomirana teoretičarka umjetnosti koja je uradila stručni prikaz sličnosti i razlika bećaraca u šokačkom Podunavlju.

»Bećarac je pjesma za svaku prigodu. Tamo gdje se pjeva bećarac tu su vedar duh, šala, veselje, zabava. Bećarac odjekuje snažno, jer je njegova moć u konciznosti i jezgrovitosti forme i britkom, neočekivanom obrtu u drugom stihu. Iako ima na tisuće raznih stihova, uvijek se izvodi na istoj glazbenoj podlozi, po poznatom melodijskom obrascu i uvijek u rimovnom dvostihu od po deset slogova. Bećarac nisu tekstovi, nego samo pjevani tekstovi, koji se prenose i pamte kao kolektivna tvorevina«, kaže Šeremešićeva.

»Da zna zora di je dika moja, ne bi zora svanula do Dova. Sinoć mi se žalile Šokice, da boluju što se ne miliju. Ode žica piče srčanica, Bunjevka je lipa ko Šokica, Udaći se u Male Stapare da privarim sonćanske bećare...«

»Za razliku od mnogih napjeva, kola i običaja koji nestaju i zamiru, bećarac živi u Šokadiji. Zadržao se bećarac na svadbama, svetkovinama koje prate radosne događaje i blagdane, začinjava svako veselje, nastaje svakim danom i živi. Pjeva se u kolu, natpjevavaju se cure i momci«, kaže Šeremešićeva.

Glazbeno poetska forma

Prvi samostalni zapis tipa bećaraca datira iz XIX. stoljeća, dok se termin bećarac u današnjem značenju javlja 30-ih godina prošlog stoljeća. Primarni sadržaj bećarca je tekst, dok je glazba sredstvo

Marija Šeremešić, Stanka Čoban i Milica Lerić

koje pomaže da se izraze poruke koje se samo riječima ne bi smjele iskazati. »Nakon što je transkriptirano tridesetak napjeva šokačkih bećaraca u Bačkoj može se reći da su najbližnji napjevi iz Brega i Monoštora. Melodija bećaraca iz Sonte nalikuje napjevima iz Brega i Monoštora, dok je melodijski tijek bećaraca iz Bača znatno drugačiji«, kaže Milica Lerić.

Ona za bećarac kaže da je najkraća, a ujedno i najduža pjesma, jer traje onoliko koliko traje inspiracija pjevača. Nekada su ljudi bili vični tome, pa se bećarac pjevao u svim prigodama, a stihovi su nastajali na licu mjesta. »Bećarac je živi oblik narodnog stvaralaštva, jer on i danas nastaje. Nije bećarac samo šokački. Pjevaju ga i starosjedeoci u Vojvodini, pjeva se i u Slavoniji. Razlika je u načinu izvođenja. U Slavoniji i šokačkom Podunavlju pjeva se na bas. Vodeći melodijsku liniju bećarac izvodi jedan pjevač, što mu omogućava veću slobodu i mogućnost za variranjem, koje ovisi od glasovnih i izvođačkih sposobnosti pojedinca. Vodeći glas započinje pjesmu sam, a na početku drugog troakta javlja se grupa pjevača koja čini pratnju«, kaže Milica.

Tematika bećarca inspirirana je svakodnevnim životom i najčešće donosi informacije o sredini iz koje pjevač potječe, o ljudima, njihovom životu. »Bećarac je jako bitan za identifikaciju ljudi koji ga pjevaju. Dobar primjer je bećarac - Šokica sam govor me izdaje po govoru svako me poznaje. Ne samo da je osoba koja pjeva taj bećarac istaknula tko je, već je pokazala da se ne stidi svog govora, svoje ikavice«, kazala je Milica.

Na promociji u Baču osim autorica sudjelovala je pjevačka skupina UG *Tragovi Šokaca*, a u Sonti pjesnikinja iz Sombora **Marica Mikrut** i KPZH *Šokadija* iz Sonte.

Z. V.

Skupština HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume

Novina – animiranje najmlađih članova

U prostorijama HKPD-a *Matija Gubec* u Rumi, 8. lipnja je održana redovita godišnja Skupština te udruge. Na sjednici su usvojeni izvještaji o radu za 2018. i 2019. godinu, te financijski plan za prethodnu i ovu godinu. Najvažnije aktivnosti u narednom periodu su, prema riječima tajnika udruge **Nikole Jurca**, gostovanje Velikog tamburaškog orkestra u Gornjoj Stubici u Hrvatskoj na redovitim susretima društava *Matija Gubec*, te posjet udruzi *Široko* u Nišu, planiran koncem godine. Ostale aktivnosti kontinuirano se nastavljaju i u ovoj godini. Kao najvažnije izdvajaju godišnji koncert Velikog tamburaškog orkestra u povodu obilježavanja dana udruge koji će biti održan u listopadu, te sudjelovanje na Festivalu tamburaških orkestara Vojvodine.

»Nastavljamo redovito održavanje igranki u našoj udruzi u povodu obilježavanja većih blagdana. U ovoj godini počeli smo okupljati i najmlađe članove Društva u radionicama za djecu.

Do sada su organizirane tri radionice na kojima su djeca pravila novogodišnje ukrase, a pred Uskrs, uskršnje dekoracije. To je novina u radu Društva, a s animiranjem najmlađih nastavljamo i u narednom periodu. Tijekom prošle godine aktivna je bila i naša nogometna sekcija koja je organizirala tradicionalnu nogometnu utakmicu oženjenih i neoženjenih članova Društva. U povodu obilježavanja blagdana uzvišenja Svetoga Križa u rujnu planiramo organizirati malonogometni turnir članova hrvatskih drugih iz Srijema«, navodi Jurca.

Prvi ovogodišnji koncert Velikog tamburaškog orkestra iz Rume će biti održan 15. lipnja u ljetnoj bašti udruge, s početkom u 20 sati. I ovim putem članovi rumske udruge pozivaju sve ljubitelje tamburaške glazbe, prijatelje i predstavnike drugih drugih diljem Srijema na ugodno druženje.

S. D.

Likovna kolonija CroArt-a

Suradnja slikara i umjetnika Vinkovaca i Subotice

Najprije odgođena zbog lošeg vremena, ranije planirana likovna kolonija slikara iz Subotice i Vinkovaca, šesta po redu, održana je tijekom protekloga vikenda u prostoru doma Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV). Šest slikara stvorilo je dvanaest slika koje su obogatile likovni opus Hrvatske likovne udruge CroArt. Potporu ovim kolonijama, kao i redovitu radu slikara CroArt-a pružaju Hrvatsko nacionalno vijeće i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini.

Predsjednik CroArt-a **Josip Horvat** se zahvalio gostujućim slikarima na ostavljanju dijela vlastita talenta na slikama kao zalogu za nastavak suradnje umjetnika i sunarodnjaka s obiju strana Dunava. »Slikari nadahnuće crpe iz duše. Ne vole zadane motive i kada završe radove imamo pravu srž svakog umjetnika«, rekao je ovom prigodom **Marko Lončar**, umjetnički voditelj Hrvatskog društva likovnih umjetnika Vinkovci.

Djela su puna svjetlosti i topline, baš kao i dani za kojih su nastali, kazao je povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**, prilikom zatvaranja kolonije. Predsjednik Hrvatskog društva likovnih umjetnika Vinkovci, za Vukovarsko-srijemsku županiju, naslikao je posebnu sliku, središte Subotice od prije deset godina, koju je uručio CroArt-u kao poseban dar. Ove likovne kolonije su zamišljene kao dvodnevne likovne radionice, za kojih umjetnici i upoznaju grad u kojem gostuju. Sljedeće godine se susret planira podići na veću razinu i uklopiti u tamošnju manifestaciju *Rimski dani*. U organizaciju ovih likovnih susreta koji se održavaju u Subotici i Vinkovcima uključeni su Hrvatsko društvo likovnih umjetnika Vinkovci, Građansko društvo *Moji Vinkovci*, Grad Vinkovci i Tehničko učilište iz ovoga slavonskoga grada, te CroArt iz Subotice.

S. J.

Manifestacija *Vidoške pjesničke noći* u Stolcu (BiH)**Žigmanov dobio nagradu *Hrvatski stećak***

Književnik **Tomislav Žigmanov** iz Subotice ovogodišnji je dobitnik nagrade *Hrvatski stećak* za osobit doprinos hrvatskoj književnosti koju dodjeljuje ogranak Matice hrvatske u Stolcu, u Bosni i Hercegovini.

»Ovogodišnji nagrađenik veliki je borac za prava Hrvata u Vojvodini, kulturni djelatnik, urednik, predavač, zastupnik, književnik i pisac. Autor je šesnaest knjiga, i kroz svoj rad svakako njeguje dragu nam hrvatsku riječ što je osobito teško ondje gdje živi i stvara«, rekao je **Mladen Bošković**, predsjednik Matice hrvatske Stolac, prilikom uručjenja nagrade.

Primajući nagradu, Žigmanov je istaknuo kako je ovo priznanje poticaj za daljnji rad na polju književnosti.

»Već više od tri stoljeća i mi se trsimo biti ono što jesmo, biti ljudi, katolici i pripadnici hrvatskog naroda. U tim nastojanjima služimo se i perom, tražimo hrvatski standard i jezik, govor koji su naši preci ponijeli s ovog prostora a to je ikavica. U tim nastojanjima

ja nisam sam, samo sam sljednik jedne bogate i duge tradicije pisane riječi koja postoji u Bačkoj, Subotici, Baji, Budimu, Pešti, Somboru. Ovo priznanje, za nas koji živimo na prostoru koji nam nije naklonjen, u ambijentu gdje smo stigmatizirani, gdje još uvijek biti ono što jesi uračunava i donosi sa sobom rizik, priznanje koje dolazi izvana, iz daleka, iz prapostojbine, 'domaje' Hrvata, dodatni je znak da ono što činimo ima smisla, da to netko prati i na koncu odaje priznanje«, poručio je Žigmanov.

Nagrada *Hrvatski stećak* uručena je u okviru *Vidoške pjesničke noći* koju organizira Matica hrvatska Stolac u suradnji s Općinom Stolac, a koja je okupila autore iz Vojvodine, Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Spomenuta nagrada je utemeljena 2014. godine a njezin prvi dobitnik bio je **Ante Sekulić**, hrvatski književnik koji je također iz Vojvodine.

H. R.

VII. Slamnikarski sajam u Domžalama

Tavankutske slammarke peti put u Sloveniji

Petu godinu zaredom tavankutske slammarke sudjeluju na Sajmu slamarstva u Sloveniji. Dvije slammarke, članice tavankutskih udruga – slarnskog odjela HKPD **Matija Gubec** i Galerije Prve kolonije naive u tehnici slame, **Biserka Horvacki** i **Marija Rukavina**, sudjelovale su u subotu, 8. lipnja, na VII. Sajmu slamarstva u Domžalama u Sloveniji.

Organizatori sajma su Općina Domžale i Slamnikarski muzej Domžale koji djeluje pri Domu kulture **Franca Bernika** u Domžalama. Sajam je jednodnevan, a vrijeme njegovog održavanja simbolično označava i početak sezone nošenja slamnatih šešira. Njime se podržava promocija slarnarske djelatnosti općenito, tradicija slamarstva u Domžalama, promovira se Slamnikarski muzej i sama Općina Domžale. Sajam je tematski, a prezentira sve što se od slame može izraditi.

Osim izlagača slarnarske tehnike iz Domžalea koji izrađuju šešire, na sajmu su bili predstavnici iz Nizozemske, Hrvatske i Srbije. Biserka Horvacki i Marija Rukavina predstavile su tavankutsko slarnarstvo suvenirima i minijaturama od slame.

Za Tavankut je ovo jako bitan segment prezentiranja svoje slarnarske umjetnosti i prilika za razvoj turizma Subotice i seoskog turizma u Tavankutu.

I. D.

Susret dviju hrvatskih udruga

Slikom do prijateljstva

Na poziv društva *Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj* slikari *CroArt-a* i njihovi gosti boravili su od 6. do 9. lipnja u mjestu Karaševo u Rumunjskoj. Ispred *CroArt-a* bili su: **Nela Horvat, Snežana Buljovčić, Larisa Đurić, Kata Šetrov i Josip Horvat**, te gosti **Marija Turkalj i Vladimir Dorothazi**. Bio je to prvi susret predstavnika dviju hrvatskih udruga iz dviju susjednih zemalja, Rumunjske i Srbije u zajedničkoj akciji *Slikom do prijateljstva*.

Goste je u živopisnom mjestu Karaševo na samom početku Nacionalnog parka prirode dočekaao i poželio im dobrodošlicu

predsjednik društva **Slobodan Ghera**. Slikari *CroArt-a* imali su vrlo dobre uvjete za nesmetan rad u zgradi Središnjeg sjedišta *Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj* koja je za potrebe hrvatske nacionalne manjine izgrađena od strane rumunjske države.

Tijekom trodnevne likovne kolonije nastalo je 12 slika u raznim tehnikama od ulja i akrila na platnu, akvarela i pastela do batika na svili, koje su predane domaćinima kao uspomena na prvo druženje. Članovi *CroArt-a* su već sada pozvani da i sljedeće godine sudjeluju u projektu *Slikom do prijateljstva*.

H. R.

Premijera filma *Salaš* učenika Osnovne škole *Matija Gubec* iz Tavankuta

Na Etno slašu *Balažević* u utorak, 4. lipnja, održana je premijera kratkog igranog filma *Salaš*. Autor filma je učenik osmog razreda Osnovne škole *Matija Gubec* iz Tavankuta, **Dario Vojnić Hajduk**. Učenici škole su samostalno uradili sve segmente filma koji ima elemente triler i horora, a govori o čudnim događanjima na salašu.

Tradicija fotografije i filma u tavankutskoj školi je duga, te je jedna od uspješnijih školskih sekcija. Iz iste škole je potekao i poznati hrvatski nagrađivani redatelj dječjeg, i više igranih i dokumentarnih filmova **Branko Ištvančić**.

Dario Vojnić Hajduk i Stanislava Stantić-Prčić

Premijeri filma prisustvovali su učenici, uposlenici, roditelji i mještani, a posebno im se obratio **Zoltán Siflis**, nekadašnji nastavnik ove škole i osnivač spomenutih sekcija.

Treća po redu filmska radionica koja nosi naziv *Kad se male ruke slože* bit će organizirana i ove godine na Etno salašu *Balažević*, od 24. do 28. lipnja, a radionicu vode kao i prethodnih godina Branko Ištvančić i Zoltán Siflis.

I. D.

Temeljem članka 63. stav 2. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravka, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 91. Pravilnika o sadržaju, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo Gradske uprave Grada Subotice oglašava:

JAVNU PREZENTACIJU URBANISTIČKOG PROJEKTA

za izgradnju kompleksa farme svinja s pratećim sadržajima na k.p. br. 43070 k.o. Donji grad za potrebe urbanističko-arhitektonske razrade lokacije (kapacitet 324 priplodnih krmača, 4 nerasta i 4800 grla u tovu)

(naručitelj projekta Danijel Kovačević)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 21. do 27. lipnja

2019. godine, svakog radnog dana od 8 do 15 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo - Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje putevima, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), do 27. lipnja 2019. god.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavještenja o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

**Hrvatsko
kulturno-prosvjetno
društvo „Jelačić“
Petrovaradin
priređuje**

Svečani godišnji koncert

- **Jelačićeva škola tambure**
- **Mješoviti pjevački zbor**
- **Klapa**
- **Banova tamburaška mornarica**
- **Dječji kreativni
odjel Petrovaradionica**

Nedjelja, 23. 6. 2019. u 18 sati
Velika sala Kulturnog centra Novog Sada

Petrovaradinsko kulturno-prosvjetno društvo „Jelačić“

Petrovaradinsko kulturno-prosvjetno društvo „Jelačić“

Specijalni gost koncerta
Mješoviti pjevački zbor
Hrvatskog pjevačkog društva „Davor“
iz Slavonskog Broda

Novi Sad nije isti bez njih

Četverica ekumenskih sanjara i njihova djela

Na Protestantskome teološkome fakultetu u Novom Sadu 28. svibnja, na svojevrsnome ekumenskome hommageu, predstavljena je knjiga dr. **Romana Myza** *Kršćanstvo: putevi i stranputice* (Mostart, 2016.). Predstavljanje je bilo na dostojanstven i radostan način isprepleteno sjećanjima na »bum« ekumenskih aktivnosti u Novom Sadu koji je započeo početkom devedesetih godina XX. stoljeća, a u kojem su, često skupa, no svaki sa svojim intelektom, velikim znanjem i kršćanskom ljubavlju sudjelovale četiri osobe iz različitih kršćanskih zajednica. Autor predstavljene knjige Roman Myz (1932. – 2017.) bio je predstojatelj grkokatoličke župe sv. Petra i Pavla, profesor na protestantskom fakultetu, publicist, radijski urednik, voditelj i nakladnik. **Stjepan Orčić** (1930. – 2000.), s druge strane, bio je utemeljitelj Baptističke teološke škole, neumorni propovjednik i vrlo plodan pisac, koji je ostavio dubok trag u pisanoj baštini na protestantskoj sceni cijele bivše Jugoslavije (ponajviše djelujući u Novom Sadu i rodnome Mirgešu). Fra **Tadej Vojnović** (1939. – 2008.) bio je bibličar, pisac, profesor, omiljeni voditelj kršćanskih tribina i jedan od utemeljitelja *Radio Marije Srbije*, dok je **Károly Bérés** (1953. – 2008.), reformatski pastor, bio utemeljitelj i prvi ravnatelj Ekumenske humanitarne organizacije, koja i danas nesmanjenom radošću pomaže svima u potrebi. Bog je htio, a povijest ekumenizma zapisala, da dvojica od njih budu Hrvati, i to iz dva različita kršćanska miljea: katoličkoga i protestantskoga.

Na predstavljanju su govorili domaćin, dekan dr. **Dimitrije Popadić**, profesorica emerita Filozofskoga fakulteta u Novom Sadu dr. **Svenka Savić**, nakladnik **Dragan Stojković**, potonja ravnateljica EHO-a **Anna Bú**, negdašnja koordinatorka *Radio Marije* **Tatjana Cvetković**, religijolog **Miroslav Keveždi**, sociologinja religije dr. **Zorica Kuburić**, metodistička pastorica **Anna Palikova Kunčakova**, kći Stjepana Orčića **Lidija**, rusinist dr. **Janko Ramač** i **Edita Jankov** iz novosadske Židovske zajednice. Pomenuti su samo neki tragovi djelovanja ove četverice ljudi, otvorenih ka drugome i drugačijemu i, nerijetko, osporavanim zbog toga. Dr. Ramač je, primjerice, svjedočio o svojoj višedesetljetnoj plodnoj suradnji s fra Tadejem i o. Mizom, a rezultat je, među ostalim, objavljivanje prvoga u povijesti prijevoda cjelovitog Svetog pisma na rusinski jezik, koji je Ramač i pokazao na susretu. Keveždi je ukazao na značaj Myzova doprinosa duhovnome životu i kulturi u Novom Sadu, naglašavajući njegova poznanstva s utjecajnim osobama širom svijeta i njegovo stalno poticanje ljudi da daju svoj doprinos za dobro svijeta.

Iako je rasprava bila vrlo živa, zajednički je zaključak bio da u vrijeme odmakloga XXI. stoljeća u koje živimo rasprava o pozitivnim značajkama ekumenizma jenjava, te da zamiru gotovo sve inicijative na ovome polju, a da se kršćanske zajednice, suočene s novim izazovima, zatvaraju u sebe. Dokaz je tome vrlo mala, skoro simbolička posjećenost Svjetskoga molitveno-

ga dana, koji u Novom Sadu ima višedesetljetni kontinuitet, te, nakon uspješnih 12 godina, prestanak organiziranja humanitarnog božićnog koncerta zborova novosadskih vjerskih zajednica.

M. Tucakov

Hodočasnici u šumi

Na duhovski ponedjeljak, 11. lipnja, euharistijskim hodočasnničkim slavljem u kapeli sv. Antuna Pustinjaka u šumi na Feliću kraj Bača počašćen je ovaj svetac. Na misi je sudjelovalo

oko 130 vjernika, ponajviše iz okolnih mjesta: Bača, Selenče, Vajske i Plavne, ali bilo ih je i iz udaljenijih mjesta pa i iz inozemstva. Na misi je bilo sedam svećenika dekanata Bač predvođenih dekanom preč. **Josipom Štefkovićem**, a predslavitelj je bio vlč. **Dominik Ralbovsky**, duhovni asistent bačkog dekanata. On je nazočne pozvao na povezanost s Marijom, Isusovom i našom Majkom, poručivši da smo tako bliže i samom Isusu, a s njime ćemo u životu lakše izići na kraj i sa svojim životnim križevima. Iako su radovi na obnovi unutrašnjosti kapele još u tijeku, misa je slavljena unutra u kapeli. Crkva je izvana potpuno obnovljena, a s uređenjem unutrašnjosti se nastavlja, te se nada kako će do sljedeće godine i ti poslovi biti završeni.

M. T.

Proštenje u Maloj Bosni

Na blagdan Presvetog Trojstva 16. lipnja u istoimenoj župi u Maloj Bosni bit će slavljen proštenje. Sveta misa je u 10 sati, a predvodit će je vlč. **Antun Kopilović**.

Tijelovo – Brašančevo

Na svetkovinu Presvetog Tijela i Krvi Kristove, 20. lipnja bit će slavljen dvojezična biskupska sveta misa u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske. Misa počinje u 18 sati, a nakon toga je tijelovska procesija oko katedrale.

Proštenje na Bajskom groblju

Proštenje na Bajskom groblju svetoga Petra i Pavla slavit će se 22. lipnja. Sveta misa na groblju je u 8 sati na mađarskom, a u 9 sati na hrvatskom jeziku.

Gerardovo

U Karmelićanskoj crkvi u Somboru od 17. do 22. lipnja svakoga dana u 18 sati će se moliti krunica, a u 18.30 sati bit će služena sveta misa s prigodnom propovijedi i molitvom na grobu o. Gerarda.

U ponedjeljak, 24. lipnja, hodočastit će se u Sombor na grob Sluge Božjega, oca **Gerarda Tome Stantića**. U 17 sati je okupljanje hodočasnika i prigoda za svetu ispovijed, dok će u 17.30 biti igrokaz školske djece iz života sv. Male Terezije i o. Gerarda, te dodjela nagrada. Svečana sveta misa bit će slavljen u 18.30 sati, a predvodit će ju subotički biskup mons. dr. **Ivan Pénzes** u koncelecijaciji sa svećenicima.

Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Trojedini Bog

Čovjek je oduvijek nastojao odgonetnuti tajnu Boga. U svojim nastojanjima mnogo je lutao, jer nije mogao spoznati Onoga koji nadilazi ovaj svijet. On mu je uvijek izmicao te ostajao nedokučiv, sve dok se sam nije odlučio objaviti i razotkriti djelić svoga lica. I unatoč tome Bog ostaje za čovjeka tajanstven, do kraja neotkriven. Tako ove nedjelje slavimo jednu od najvećih tajni naše vjere, jednog Boga u tri osobe, Presveto Trojstvo.

Otac, Sin i Duh Sveti

Čovjek je oduvijek znao i osjećao da postoji netko tko je izvan ovoga svijeta, a na njega ima utjecaja. Stvari koje nije razumio i poznavao pripisivao je utjecaju nekih sila koje su od njega moćnije, pa se počeo klanjati mnoštvu bogova za koje je smatrao da utječu na različita područja života i na prirodne pojave. Pionosio im je žrtve i nastojao im se umiliti, jer je znao da ima nešto onkraj njegovog razuma i njegovih moći. A onda je Bog riješio da učini korak bliže čovjeku, da mu se objavi i rasprši sva pogrešna vjerovanja i lutanja u traganju za njim. On odabire izraelski narod da bude njegov te kroz povijest tog naroda objavi čovječanstvu da je on jedan jedini, da nema mnoštva bogova i nekakvih sila koje upravljaju ovim svijetom. Bog se otkriva kao Stvoritelj. Ali ne kao onaj koji je samo stvorio ovaj svijet i ostavio ga, kako su to neki filozofski pravci tvrdili, nego je on Otac. Brine se za taj svijet koji je stvorio. Kroz povijest izraelskog naroda on otkriva to svoje očinsko lice. Pokazuje da ljubi svoja stvorenja poput svakog oca. Ali, on ih i odgaja. On je izraelski izbavitelj, Bog koji im pomaže u različitim situacijama, u ratovima i borbama, ali nije poput nekakvog vilenjaka koji dolazi kad zatreba. S njima je uvijek, ali sklapa Savez s njima da ih uputi na to da i oni njega ljube i poštuju i kako da u skladu s time žive. Kada se nisu držali Saveza Bog ih je prepuštao nevoljama, sve dok se ne bi obratili. I tako je povijest Izraela bila povijest odgoja za Boga, ne samo jednog naroda, nego kroz taj narod i čitavog čovječanstva. Ali to je bila i povijest objave Boga kao Oca.

Kada se ispunilo vrijeme Bog je učinio još jedan korak bliže čovjeku, sišao je na zemlju u liku čovjeka Isusa Krista, objavio se kao Sin.

On, u ljudskom obliku, omogućio je da čovjek iskusi Božju blizinu snažnije nego ikad prije, te se smrću i uskrsnućem objavio kao Spasitelj svijeta, što je bila nova etapa u njegovoj objavi ljudima. On nije samo onaj koji čovjeka izbavlja od ovozemaljskih zala, već onaj koji ga izbavlja od vječne propasti. I konačno na dan Pedesetnice Isusovi učenici doživljavaju novo iskustvo Božje prisutnosti u svijetu, Bog im se objavljuje kao Duh Sveti. Ispunjava se Isusovo obećanje da će poslati drugog Branitelja te se dovršava objava Boga kao trojednog. On tako postaje čovjeku još bliži, ostaje zauvijek s njim u svijetu, prati ga i potiče na vjernički život ispunjen krepostima, ali ljudskom razumu ostaje skriven, tajanstven i nedokučiv.

Bog se i nama objavljuje

Svetkovina Presvetog Trojstva podsjeća nas na trojedinost Božju, ali ne da bismo ustrajali u nastojanju dokučiti Božju nedokučivost, nego da bi nas podsjetila na sve tri božanske osobe koje trebaju biti jednako prisutne u našoj molitvi i u našem životu. Podsjeća nas također na Božju prisutnost u svijetu, a taj svijet nije tamo neki, daleko od nas, nego je naš svijet, naš život.

Ponekad previše razmišljamo o Bogu, pokušavamo ga razumjeti, odgovoriti na pitanja na koja čovjek ne može i nikada neće moći dati odgovore. Pokušavamo ga pronaći tamo negdje daleko izvan naših mogućnosti i shvaćanja, a onda ga ne vidimo tu u svojim životima. Ne tražimo odgovore u Svetom pismu, nego u ljudskim razmišljanjima i pretpostavkama. Zaboravimo gledati njegovu svakodnevnu objavu u našim životima, tražiti ga tamo gdje nam se neprestano objavljuje. Nema izvrsnije njegove blizine od euharistije, a mi, umjesto da odemo na euharistiju, da se pričestimo i osjetimo njegovu prisutnost, postavljamo pitanja i tražimo odgovore na mjestima gdje ih nećemo naći. Bog je nedokučiv, ali dopušta da spoznamo i osjetimo njegovu prisutnost. Dovoljno je moliti se iskrena i otvorena srca sa željom da ga susretnemo, i on će se razotkriti. Zato u slavlju ove svetkovine ne trudimo se puno razmišljati i pitati, nego stanimo pred Boga otvorena srca i osjetit ćemo da je tu s nama.

Humanitarna akcija se privodi kraju

OSTVARIO SE Danijelin san

Humanitarna akcija, koju je za slijepu **Danijelu Pejić** pokrenula **Diana Sarić** urodila je plodom. U moru negativnih stvari koje nas često okružuju, razveselila nas je vijest da je Danijela potpisala kupoprodajni ugovor i da je od 11. lipnja vlasnica kuće.

Još 12. siječnja, na Danijelin rođendan, Diana je pokrenula akciju za pomoć slijepoj Danijeli Pejić, a 28. ožujka je pokrenula i Facebook stranicu *Dan za Danijelin san*. Ugovor je potpisan na rođendan Danijeline mama **Kate**.

Kuća od 55 četvornih metara je sada u vlasništvu mlade Subotičanke i nalazi se u Ulici Braće Radić. Osim novčane pomoći, ljudi su za Danijelu darovali i namještaj, te bijelu tehniku i male kućanske aparate, no po riječima Diane još fali perilica rublja i kuhinja. Planira se još kupiti peć i drva za zimu, a krajem ovoga mjeseca očekuje se dan kada će Danijelin san postati java, kada će se ona i mama Kata preseliti u njihovu novu kuću.

Puno je ljudi sudjelovalo u ovome ostvarenju sna, a ono najvažnije je da su ljudi pokazali da još uvijek u nama ima dobrote, da naše malo, može nekome biti sve.

»Ljudi su prepoznali čistoću i iskrenost, a iznad svih funkcija, nacija, regija i podijeljenosti, bilo je čisto srce«, kaže Diana. Kada se stiglo do 16 tisuća eura, javili su se ljudi velikog srca i pomogli da se akcija što prije privede kraju.

S velikim osmjehom na licu Danijela je rekla kako je još uvijek pod dojmovima i da još nije niti svjesna da je ostvaren njen veliki san. »Zahvaljujem se svima, svim sugrađanima i ljudima koji su pomogli. Svaki dinar koji ste darovali je ugrađen u naš dom. Velika hvala ide i Eparhiji Bačkoj, koja je ubrzala kupnju kuće«, kaže Danijela.

Sada će Danijela i nadalje moći volontirati u Udruženju slijepih i slabovidih osoba, no više neće morati svakodnevno putovati, a ono najvažnije, imat će siguran krov nad glavom.

U ovakvim situacijama vidimo koliko nam malo za sreću treba, jer sada se raduju i oni koji su pomagali i darovali za ostvarenje Danijelinog sna.

Ž. V.

Neugodne strane ljeta

Ljeto i insekti

Većina od nas se sa strahom i gađenjem odnosi prema insektima ljeti. Na tržištu postoji velik broj kemijskih sredstava, koji u obliku sprejeva, krema i losiona mogu pomoći u borbi protiv tih neugodnih, dosadnih i opasnih stvorenja. Razumljivo, kad se nađete u području gdje tih insekata ima puno, preporučljivo je nositi duge rukave i duge hlače.

Ako ste dobili ubod, bilo komarca, pčele ili mrava, dobro je oprati mjesto uboda vodom i sapunom, kako bi se odstranile bakterije i bilo kakvi tragovi otrova. Bilo koja krema za olakšanje bola može biti od pomoći. Lijekovi poput ibuprofena ili Aspirina su korisni ako je bol stvarno jaka. Jedna tableta nekog antihistaminika može ublažiti svrbež. Kortikosteroidne masti smanjuju otok na mjestu uboda.

Krpelji

S buđenjem prirode u travnju, svibnju i lipnju, u sve većem broju javljaju se i krpelji, koji su u tim mjesecima najaktivniji. Krpelj može biti zaražen virusom, koji može uzrokovati upalu mozga (krpeljni meningoencefalitis), nakon što takav krpelj ugrize čovjeka. Zato se cijepljenje protiv meningoencefalitisa posebno preporuča šumskim radnicima, planinarima i izletnicima, koji češće borave u prirodi. Krpelji mogu prenijeti i bakteriju od koje se dobiva bolest *Lyme borelioz*a (Lajmska bolest). Znak da je ubod krpelja izazvao boreliozu je crvenilo koje se širi oko mjesta uboda. Kad se crvenilo uoči, treba odmah otići liječniku. Nakon povratka iz prirode treba se pregledati po cijelom tijelu. Ako se uoči krpelj, treba ga što prije odstraniti.

Mravi

Ljeti, ležeći negdje na zemlji, travi, u šumarku, na plažama, vrlo lako se dođe u kontakt s mravima. Oni grizu i bodu. Posebno su neugodni mali crveni mravi. Naravno, treba se odmah obratiti liječniku ako osjetite prve simptome alergične reakcije: urtike na koži, otežano disanje, oticanje u ždrijelu.

Pčele, ose

Nabasati na roj pčela ili osa ili bosom nogom nagaziti na njihovo gnijezdo, može biti vrlo neugodno iskustvo. Na izletima mogu zagorčati život. Budući da vole našu hranu, dobar je trik staviti na jedan tanjur otpatke od hrane i u čašu nekog slatkog pića i sve to staviti na jedno mjesto podalje od stola.

Ako se na mjestu uboda pojavila značajna otekлина, bolnost (posebno ako je ubod ili žalc blizu nosa, oka ili ždrije-

la), uputno je potražiti liječnika. Ako se na koži pojave urtike ili disanje ili gutanje postane otežano – sve simptomi opasnog alergijskog napada – pozovite hitnu pomoć.

Ako ubodeni nije alergičan i ako još nisu nastupili znakovi šoka, izvadite žalc iz tijela što prije. Ubodeni ud ne pokretati. Preosjetljive osobe moraju izbjegavati okolinu u kojima češće dolaze u dodir s kukcima. Poznato je da pčele ubadaju za vrijeme jako toplih dana ili odmah nakon kiše.

Komarci

Komarci su insekti broj jedan za prijenos bolesti u svijetu. Inače, i oni mogu svojim ubodom unijeti u tijelo tvari koje uzrokuju alergijske reakcije, a drugi kukci (npr. pčele, ose, stršljeni) unose u tijelo tvari koje pospješuju alergijsku reakciju, primjerice histamin. Nakon komarčeva uboda pojavljuju se na mjestu uboda crvenilo i svrbež, a nakon uboda ose, pčele i stršljena, na mjestu uboda se poslije 20 do 30 minuta pojavljuje oteklina, izrazita bol i upalno crvenilo, a mogu se razviti i opći poremećaji. U najtežih oblika uboda komaraca, ako se razviju znakovi šoka, a liječnička pomoć nije brza, mogu nastati grčevi, pa čak i smrt. To isto vrijedi i za pčele, ose i stršljene. U slučaju povišene temperature, početka kočenja vrata, povraćanja i dezorijentacije, liječnik će posumnjati na virusnu upalu mozga (encefalitis). U liječenju blažih oblika uboda mogu se primijeniti oblozi 2% otopine borne kiseline te kortikosteroidne masti.

Premda su posljedice napada i uboda insekata prilično rijetko ozbiljne i opasne, ipak i ovog ljeta oni zahtijevaju puni respekt. Sa stajališta prve pomoći neobično su važni ubodi pčela, osa, stršljena, bumbara, obada, pauka i škorpiona.

Najbolje su metode protiv uboda uništavanje insekata i izbjegavanje dodira s njima.

dr. Ivo BELAN

Prezentacija hrvatskih vrtića u Monoštoru

U Monoštoru u vrtiću *Sunčica*, 6. lipnja održan je roditeljski sastanak na kojem je odgojiteljica **Emina Kujundžić** prezentirala rad u vrtićima na hrvatskom jeziku. Na sastanku su prisustvovali roditelji djece koja se upisuju u vrtiće, predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća **Lazar Cvijin** i **Margareta Uršal** te članovi Gradske uprave Sombora.

Obitelj

RECEPT NA TACNI

TORTA OD MAKI

Crveni dlanovi, a ruke i noge malo izgrebane, i to sve u ovom periodu godine, jasni su signali da je na red došlo branje višanja. Nisu velike količine u pitanju ali sasvim dovoljne da se upitamo što li ćemo s njima. Praviti sok, staviti u rakiju ili u zamrzivač. Sasvim prirodno bi bilo pomisliti da je vrijeme i za fini kolač s višnjama i to je bila moja prvobitna ideja, a onda se dogodilo nešto sasvim neočekivano. U misao, apetit, želju, ali i na tacnu mi je stigao mak. Sasvim neočekivano sam dobila potrebu da jedem neki fini, sočni kolač s makom.

Potrebno: 6 jaja / 180 gr šećera / 180 gr putera / 280 gr mljevenog maka / 2 štangle strugane čokolade / 2 žlice ruma. Za glazuru: 100 gr čokolade / 1 žličica šećera u prahu / 3 žlice ulja / pekmez od marelice za premaz.

Postupak: Umutite čvrst snijeg od bjelanjaka pa umiješajte fil tako što ćete polako dodavati ostale sastojke. Jedina greška koju možete napraviti je dodati sve sastojke odjednom. Sastojke polako miješati žlicom tako da masa ostane prozirna. Masu usuti u kalup i peći na 180 stupnjeva Celzija. Pečenu tortu premazati pekmezom od marelice i vratiti u pećnicu nekoliko minuta. Nakon toga tortu prekriti glazurom. Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (167)

Oči u oči sa sudbinom vlastitih riječi

László Végel
Foto: Oslobođenje

Kada se pokazalo da su izostali stalno najavljivani i neprestano otvarani jednovremeni pokušaji restrukturiranja subotičkog kazališta na različitim razinama i segmentima, Narodno pozorište-Népszínház-KPGT, bez ikakvog se (izlišnog?) razjašnjavanja usredotoči (ako to i okolnosti dopuštaju) na temeljna pitanja kvalitete glede repertoara i njegove izvedbe. U tom kontekstu su ostvarene nekolike zapažene inscenacije. Primjerice, premijera *Pretapanja* (27. veljače 1988.), slijedom prijevoda romana **Lászla Végela** *Dupla ekspozicija* (*Áttüntések*), što ju **Ljubiša Ristić** izvodi u maloj dvorani subotičkog kazališta. (Što manja dvorana, to žešća jagma za kartom više, te zajamčena gužva pred ulazom!).

Inače, Végel je bio dugogodišnji urednik književnog dodatka lista *Magyar Szó* i urednik Dramske redakcije TV Novi Sad, prozaik suvremene urbane vokacije suočen s izazovom i dometima postmoderne teatarske misli, zahvaćene procesom nebranjiva raspada vlastita vrijednosnoga sustava unutar kojeg kani odrasti, dobro se osjećati i pružiti rezultat. Darovit je i plodan, te spada u grupu vodećih mađarskih pisaca ovoga podneblja. Veći dio svojega života provodeći ga kako piše, a pišući kako živi, hrabro podnosi sudbinu svojih riječi i stavova. Prema ovom romanu, u kojem se kao u zrcalu prelamaју i prepliću vremenski planovi od 1941. i nakon 1968. godine – poklapaju se i razdvajaju likovi pod naletom društvenih lomova – Ljubiša Ristić je, djelomično se držeći strukture djela, progovorio o razočaranjima mladih, koji i nakon 1968. godine prekapaju po povijesnim i političkim i iskustvima iz 1941. godine.

Premda je to »samo jedna ljubavna priča dok se u svijetu vodi rat«, kako veli glavni junak u romanu, nakon svega redatelj, doduše, odvaja bitno od nebitnog, a u odsustvu nove rasvjete već dobro poznatih antinomija o koje će se čovjek sapletati i ubuduće kloniti se odgovora. Uostalom, odgovor je eksplicitan: odgovora nema. Istina, u završnoj sceni ove ljubavne priče redatelj ne propušta priliku za cinizam, pa prekriva glumce zastavama, nacionalnim, zemaljskim i internacionalnim, koje se izvlače povrh bordelskog nasilja radnih ležaja. Podsjećajući gledatelje na sve očiglednije taljenje utopijskog i nagomilavanje ideologijskog u društvu, što sada prijeti da zatrpа i sam život, pretvarajući ga u sve teže izdrživu moru, ostavlja nam da se domišljamo kako izići iz ove sve rizičnije nejednačine, a da se ne posegne za već dobro poznatim i neželjenim rješenjima.

Pretapanja su izveli mladi glumci subotičkog kazališta. Vrijedilo im je dati šansu. Uz svježinu mladalačkog naboja, donijeli su na scenu nov, kultiviran izraz, očišćen od zadaha rutine. Prije svih **Zita Gyenes**, jedna od tri Olge, odnosno Ane ili Eve. Talentirana, možda još nedovoljno iskusna, s mnogo osjetljivosti

gradila je svoje likove. Složenost njene zadaće, tijekom koje je lako mogla skliznuti u banalnost, došla je do izražaja u povišeno dirljivoj sceni presvlačenja, u kojoj nakon svih krpica što ih navlači-svlači da bi ih redom definitivno odbacila, ostaje posve naga, kao od majke rođena, shrvana nezadrživim plačem, jedinim izrazom pred svijetom u nezaustavljivu rušenju i nestajanju. **Dénes Döbrei** (koji je upravo tih dana dobio značajno međunarodno priznanje za svoju prvu filmsku ulogu) sa zadivljujućom lakoćom i urođenim osjećanjem za mjeru tumači likove Senyija, Levingera i Majorosa, sapete između politike, ljubavi, bordela, nacionalne zaslijepljenosti i ideja na umoru, zbog kojih je čovjek zaboravljen. **Tanja Tasić**, balerina, s uspjehom je savladala i glumačke zadaće i **Árpád Bakota** izgradili su likove mladih ljudi koji su spremni povjerovati kako je svijet njihov, jer se čini tu je nadohvat. No, tek u sudaru s njim spoznaju i razmjer vlastite nesmotrenosti i neostvarivosti toga čovjekova sna. **Henrieta Varga** i **Levente Törköly**, treći par ovog složenog, nemilosrdnog samoobraćanja i neprestane introspekcije, koja se na sceni izvodi poput kompjutorski razložene, ali i sinkronizirane slike, dopunili su ovu ljubavnu priču u vremenu ratnom poražavajućim saznanjem da bi čovjek nakon samo jednog pitanja, postavljenog na pravi način mogao (konačno?) posve iščeznuti. I svejedno je uklanja li se sam ili to prepušta drugima. Manje, manje po opsegu, uloge **Irène Bada**, **Rafaela Arcsona**, **Andrása Búbosa** i **Tibora Vajde** pripremljene su i odigrane s mnogo pažnje i nesebičnosti što je svakako pridonijelo uspjehu cijele predstave. **Gábor Lengyel**, autor glazbe, pokazao je da se s minimalnim muzičkim materijalom mogu postići potpuno neočekivani rezultati. Poigravajući se s dvije muzičke teme, dopunio je i autorski zaokružio zbivanje na sceni, nenametljivo i veoma dobro. **Bjanka Adžić Ursulov** ovoga puta bila je u prilici da pored svoje umješnosti u izradi kostima pokaže i što može pružiti uređujući scenu. Učinila je to na neuobičajen način, prikrivajući čeonu zid male dvorane kostimima koje je izradila u Subotici od *Madách-komentara* na ovamo. Za svjetlo je brinuo **Josip Odak**, a za zvuk **János Szöllösi Vágó**, dok je inspicijent bila **Júlianna Kotroba**. Pretapanja zahtijevaju još rečenicu: *Od Madách-komentara* to je nedvojbeno prvo značajnije ostvarenje Ljubiše Ristića, u ovom prostoru, zaokruživši njime cijelo jedno razdoblje svoga stvaralaštva. (V.: M. Miković, *Jedna ljubavna priča*, SN, 4. III. 1988.).

Upis na Hrvatske studije Sveučilišta u Zagrebu

Razredbeno povjerenstvo za upis Hrvata izvan RH Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu obavještava o upisu mlađih naraštaja Hrvata izvan Republike Hrvatske na preddiplomske sveučilišne studije Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu u akademskoj godini 2019./20.

Posebna upisna kvota za Hrvate izvan Republike Hrvatske odnosi se na pripadnike hrvatske manjine u europskim državama (u Austriji, Srbiji, Sloveniji, Slovačkoj, Rumunjskoj, Makedoniji, Mađarskoj, Italiji, Crnoj Gori, Češkoj, Kosovu i Bugarskoj) i na Hrvate iseljenike u prekomorskim i europskim državama i njihove potomke. Ta kvota nije namijenjena pripadnicima suverenoga i konstitutivnoga hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini, ni iz Hrvatske.

Prava na školarinu, smještaj i prehranu studenata Hrvata izvan Republike Hrvatske izjednačavaju se s pravima studenata iz Republike Hrvatske.

Svrha je osiguravanja posebne upisne kvote poticanje povratka Hrvata i hrvatskih potomaka u Hrvatsku, a u slučaju hrvatskih autohtonih zajednica u dijaspori jačanje njihovih veza s Domovinom i očuvanje identiteta njihovih pripadnika.

Hrvatski su studiji utvrdili upisnu kvotu od ukupno 53 mjesta na svojih devet studija i elemente vrjednovanja za upis pristupnika u akademskoj godini 2019./20.

KAKO UPISATI ŽELJENI STUDIJ

Ponuda studijskih programa na (preddiplomska razina)

- jednopredmetno: komunikologija, kroatologija, povijest, psihologija i sociologija,
- dvopredmetno: demografija i hrvatsko iseljništvo, filozofija i kultura, komunikologija, kroatologija, latinski jezik, povijest i sociologija.

Podnošenje zamolbi za upis u prvu godinu preddiplomskog studija:

- u prvom roku do nedjelje, 7. srpnja 2019. u 23.59 prema srednjoeuropskom ljetnom računanju vremena,
- u drugom roku do nedjelje, 15. rujna 2019. u 23.59 prema srednjoeuropskom ljetnom računanju vremena.

PRIJAVE ZA UPIS NA ŽELJENI STUDIJ

Prijave se podnose elektroničkim putem na mrežnoj stranici Hrvatskih studija, https://www.hrstud.unizg.hr/hrvati_izvan_rh, gdje će biti dostupan obrazac prijave uz koji je potrebno priložiti skenirano:

1. domovnicu ili izvadak iz Knjige hrvatskih državljana (ako je pristupnik hrvatski državljanin) ili potvrdu/dokaz o stranom državljanstvu (ako je pristupnik strani državljanin),
2. izjavu o pripadnosti hrvatskomu narodu (ako pristupnik nema hrvatsko državljanstvo),
3. motivacijsko pismo (na hrvatskom, engleskom, kastilskom/španjolskom ili njemačkom jeziku),
4. svjedodžbe za posljednja četiri razreda srednje škole,
5. ispravu o poznavanju hrvatskoga jezika razine B2 ili C1 ili C2 (ako je pristupnik ima).

UVJETI UPISA

- pripadnost hrvatskomu narodu s prebivalištem izvan Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske;
- završena četverogodišnja srednja škola, odnosno četiri posljednje godine u okviru najmanje dvanaestogodišnjega školovanja;
- spremnost na doseljenje u Zagreb i praćenje nastave na hrvatskom jeziku.

Pristupnici koji ispunjavaju gore navedene uvjete upisa pristupaju motivacijskom razgovoru i procjeni znanja hrvatskoga jezika.

Razgovor će biti održan putem video-poziva ili uživo na Hrvatskim studijima, Borongajska cesta 83 d, Zagreb, između 9. i 11. srpnja 2019. u prvom roku, odnosno između 17. i 19. rujna 2019. u drugom roku.

ADMINISTRACIJA

Sve informacije o studijima mogu se pronaći na: <https://www.hrstud.unizg.hr/studiji>

Za pomoć pri ispunjavanju prijave i prikupljanju dokumentacije slobodno se javite na hrvatiizvanrh@hrstud.hr.

Sveučilište u Zagrebu je sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan RH potpisalo Sporazum kojim je predviđeno donošenje upisnih kvota za Hrvate izvan Hrvatske s ciljem povratka Hrvata i potomaka Hrvata u Hrvatsku. Time je Sveučilište otvorilo prostor za upis na Hrvatske studije 53 studenta, mlađih naraštaja Hrvata izvan Republike Hrvatske, pripadnika hrvatske manjine i hrvatskoga iseljništva.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 14. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODREĐIVANJE OPSEGA I SADRŽAJA STUDIJE O PROCJENI UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta Danijel Kovačević, Mala Bosna, Mala Bosna Salaši br.74, podnio je Zahtjev za određivanje opsega i sadržaja studije o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »FARMA SVINJA«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-137/2019, a koji se planira na katastarskoj parceli 43070 KO Donji grad Subotica, u Maloj Bosni, Salaši br. 74 (46.0656876°, 19.5889034°). Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od petnaest dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o podnijetom zahtjevu, osobno ili poštom na gore navedenu adresu ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Hodočašće u Blato na Korčuli

Susret vrtića koji nose ime *Marija Petković*

Petnaesti puta zaredom, djecu, odgojitelje i roditelje okupila je blažena **Marija Petković**, čuvarica i zaštitnica vrtića koji nose njeno ime. Susret i druženje u molitvi, pjesmi, plesu, uživanju u moru i zajedništvu svih vrtića održan je od 30. svibnja do 2. lipnja u Blatu na otoku Korčula. Ovo zajedništvo je posebno jer su za njega i roditelji pronašli vremena, te su skupa s djecom sudjelovali na susretu vrtića iz Zagreba, Osijeka, Splita, Subotice i naravno Blata.

Blaćani su svoju gostoljubivost pokazali i opravdali i ove godine.

Na predavanju u svetištu roditelji su čuli mudru poruku profesora Katoličkog bogoslovnog fakulteta iz Splita i svećenika prof. dr. sc. **Mladena Parlova**, koji je istaknuo važnost odgoja djece

Nakon mise uslijedio je program u velikoj dvorani općine Blato. Djeca iz svih vrtića koji su sudjelovali na ovogodišnjem susretu priredila su prigodan program pun veselih stihova, glume i pjesme, te razveselila srca prisutnih roditelja i gostiju. Slijedilo je druženje na zajedničkom ručku sve djece u konobi *Zlinje*. U nedjelju, 2. lipnja, djeca su sudjelovala na svetoj misi u crkvi *Svih svetih* u Blatu, nakon čega je slijedilo druženje i razgovor.

u zajedništvu majke i oca, važnost obiteljske molitve i kršćanskog odgoja. Osobito je važno, kako je rekao, da se brak ne uzima zdravo za gotovo, nego da supružnici moraju izgrađivati svoje odnose i na njima raditi i to cijeloga života. Naglasio je da u središtu obitelji mora biti Bog jer kada se računa s Bogom sve se u životu odvija drukčije. Teškoće i križevi bračnoga i obiteljskoga života su neizbježni, ali s Bogom se sve lakše rješava jer nas Bog ljubi i stalo mu je do čovjeka.

Zajednička misa s djecom, roditeljima, časnim sestrama, mještanima u svetištu je sve prisutne duhovno okrijepila i povezala. Poslušavši Božju riječ don Mladen je tijekom propovijedi rekao kako je teško ostaviti bogatstvo na svijetu i krenuti Božjom stazom, a blažena Marija Petković je to uspjela. Dječji zbor *Stope* na čelu sa s. **Julijanom Bereći**ć, predvodio je pjevanje pod svetom misom.

Za djecu iz Subotice druženje se nastavilo i na moru na Prižbi. Obzirom da je put bio naporan i dug, valjalo je iskoristiti vrijeme te su mališani s odgojiteljicama i roditeljima na moru ostali još nekoliko dana.

Koliko je važan ovaj susret za djecu, roditelje pa i časne sestre zna najbolje blaženica, koja je okupila mališane iz dvije države za istim stolom.

Djeca su za kraj poručila kako će uvijek pamtit i ove susrete vrtića blažene Marije Petković, koja ih je okupila u svom rodnom mjestu, te im ukazala na važnost obitelji, i vesele i radosne vrtićke dane.

M. P.

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

25
YEARS

Srebrna akcija!

Posljednji pozdrav dragoj prijateljici

Leila Maria Džamastagić

(2015. – 2019.)

S velikom tugom oprostili smo se od drage, nježne, ljupke prijateljice iz skupine *Pačići*, Leile Marie Džamastagić.

Bila je posebna djevojčica. S tri i pol godine govorila je engleski, družila se sa svima, i velikima i malima u vrtiću. Jako je voljela raditi s *montessori* priborom i vodila je računa da uvijek sve vrati na mjesto, pa je čak i opominjala one koji to »zaborave«. Jedna od omiljenih boja bila joj je »orange«. Svojim čarobnim osmijehom učinila je da je svi zavole. Ujedinila nas je u molitvi, organiziranju svetih misa, a neki od nas malenih, koji nisu znali, sad su naučili kako se moli krunica, jer se u obiteljima svaku večer molilo za nju. Čekali smo da se probudi iz kome...

Prošla je i *Klincijada*, završna priredba, predškolci su otišli na Korčulu u Blato, a Leila nikako da se »probudi«.

Naša prijateljica, Leila Maria je 5. lipnja nošena krilima anđela otišla u nebo. Slijedilo je tisuće pitanja djece: »Zašto nam je Bog uzeo, a mi smo toliko molili za nju?« Ono ZAŠTO mučit će nas još dugo...

Tražeći odgovor, živimo u nadi da je naša Leila Maria sada u krilu naše blaženice, čije ime naš vrtić nosi. Sada imamo novu zagovornicu na nebu, kojoj možemo upućivati sve svoje brige i potrebe, molitve i želje, svog anđela čuvara.

S vjerom u susret na nekom drugom, savršenom svijetu, nadamo se novom zagrljaju.

Tvoji prijatelji i odgojiteljice iz vrtića
Marija Petković-Sunčica

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Prodajem očuvan kauč i dvije fotelje. Tel.: 061 815 2239.
Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.	Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobojni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.
Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m ² , III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.	Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaoice, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel.: 064 247-09-49.
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaoice, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaoica) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.	Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.
Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m ² , dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.	Prodaje se stambena zgrada u Kertvarošu površine oko 120 m ² . Tel: 024 546800.
Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.	Prodaje se građevinska parcela površine 844 m ² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.
Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodovod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.
Prodajem frezer marke Gorenje muta 8 ks, s frezom i kosilicom od 105 cm. Ima novi dizel motor – kipor. Cijena 1.650 eura. Tel: 063-351-582.	Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m ² , plac 650 m ² , Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojlara legalizirana. Informacije na tel/024-546-061.
Prodaje se kuća na kat, plac 650 m ² , kuća 210 m ² , velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.	Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m ² . Dragan 063-509-902.
	Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42a i 73m ² , parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU O PROCJENI UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 4. 6. 2019. godine poduzeće IMLEK a. d. Beograd, Padinska skela, Industrijsko naselje bb, Beograd, podnio je zahtjev za davanje suglasnosti na studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: REKONSTRUKCIJA I DOGRADNJA OBJEKTA PREHRAMBENE INDUSTRIJE 36153/1 KO Donji Grad, Tolminska br. 10, Subotica (46.064471°, 19.686407°).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 128, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, od 6. 6. 2019. do 10. 7. 2019., a javna prezentacija Studije bit će održana 10. 7. 2019. godine u 12 sati u prostorijama Službe. Uvid u predmetne studije elektroničkim putem možete izvršiti na sajtu grada Subotice.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 18. 6. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555785 WWW.TIPPNET.RS

Još jedan u nizu zanimljivih veteranskih turnira u košarci

Dvije titule idu u Zagreb

U Subotici je u periodu od petka do nedjelje, 7. i 9. lipnja, održano 22. izdanje tradicionalnog Veteranskog turnira za košarkaše i košarkašice. Turnir je okupio 32 ekipe, nastupilo je oko 330 košarkaša i košarkašica, a natjecanje je održano u tri starosne kategorije. Najveći dio ekipa činili su majstori igre pod obročima iz redova nekadašnje Jugoslavije, a među najuspješnijima su bili gosti iz Hrvatske.

Naime, ekipe iz Zagreba su osvojile titule u dvije kategorije. Među veterankama preko 35 godina prvo mjesto je osvojila ekipa *Nikad dosta*, dok je kod veterana preko 45 godina prvo mjesto pripalo *Šarmerima* iz Zagreba. U Zagreb je otišlo još pokala, u finalu veterana preko 35 godina ekipa *Dunava* iz Apatina je, predvođena bivšim NBA igračem **Darkom Miličićem**, savladala zagrebačku *Mladost*, ekipa *Zagreb plus* bila je druga kod veterana preko 45 godina, dok je kod veteranki preko 45 godina treće mjesto pripalo ekipi *Nikad dosta*.

Ekipu zagrebačkih *Šarmera* je kao kapiten, ali i po učinku, predvodio poznati hrvatski košarkaš **Davor Marcelić**. Nakon dugotrajne karijere koju je završio u petom desetljeću titulom prvaka Slovenije s *Krkom*, Marcelić je ostao vjeran sportu s kojim se druži cijeli život.

»Znače nam mnogo ovakvi turniri, jer da bi igrali na turnirima morate redovito trenirati. Trudimo se da svake godine nastupimo na četiri-pet kvalitetna turnira, a oni su super prilika za igru, natjecanje, ali i druženje«, ističe Marcelić.

Nije tajna da je turnir u Subotici jedan od najkvalitetnijih, ali i najrađe posjećenih u regiji.

»Od svih turnira ovaj u Subotici se posebno izdvaja kao jedan od najdražih. Odlična je atmosfera, a organizatori se baš potrudile da sve bude u najboljem redu.«

Finalni duel nije mnogo zaostajao od natjecateljskih mečeva kakvi se viđaju u subotičkoj Dvorani sportova.

»Potrudimo se da složimo jednu akciju prije turnira, ali ništa specijalno. No, redovno treniramo i to se vidi. Natjecateljski duh nikada ne umire. Tako da, bez obzira na to što imamo druženja svake večeri i što se kasnije legne, ujutru smo svi spremi da odigramo 100 posto.«

Dobri rezultati ekipa iz Hrvatske nagovještavaju da je veteranska košarkaška scena itekako aktivna.

Davor Marcelić - donji red, prvi s lijeva, br. 12

»Naša ekipa dominira posljednjih godina, uzeli smo dosta prvih i drugih mjesta. U Subotici smo se predstavili s jednom šarenom ekipom sastavljenom od igrača koji su ovoga puta mogli putovati. Inače, dobri su i naši konkurenti iz Splita«, kaže Marcelić.

Rezultati, veteranke +35 godina: 1. *Nikad dosta*, Zagreb, 2. *Štroklje*, Maribor, 3. *Šizike*, Beograd; veteranke +45: 1. *Nekem 8 van*, Budimpešta, 2. *Olstarke*, Kranj, 3. *Nikad dosta*, Zagreb; veterani +35 godina: 1. *Dunav*, Apatin, 2. *Mladost*, Zagreb, 3. *Tigrasti komarci*, Subotica; veterani +45 godina: 1. *Šarmeri*, Zagreb, 2. *Zagreb plus*, Zagreb, 3. *Igokea*, Banja Luka; veterani +50 godina: 1. *VKK Mostar*, Mostar, 2. *Štajerska*, Maribor, 3. *Međimurje*, Čakovec.

D. V.

Američki đak i olimpijac

Davor Marcelić (1969.) košarku je upoznao u rodnom Zadru, a nakon završene srednje škole otišao je u Sjedinjene Američke Države na koledž i bio jedan od najboljih strijelaca u povijesti koledža Southern Utah. Ipak, kako nije prošao na draftu za NBA ligu, vratio se u Hrvatsku, i nastupao za *Cibonu*. Dalja karijera ga je vodila u *Maribor* (Slovenija), *Anwil* (Poljska), *Fortitudo* (Italija), *Asvel* (Francuska), *Pau Ortez* (Francuska), *Cibonu* (Hrvatska), *Slovan* (Slovenija) i *Krku* (Slovenija).

Ima iskustvo igranja u Euro ligi, regionalnoj ABA ligi, te osam titula prvaka Hrvatske, tri Kupa Hrvatske i titulu prvaka Slovenije.

Kruna bogatog reprezentativnog iskustva je svakako nastup na Olimpijskim igrama u Atlanti 1996. godine. Hrvatska je tada bila sedma, a uz Marcelića su u sastavu bili **J. Vranković**, **Perašević**, **Komazec**, **Kukoč**, **Alanović**, **Rimac**, **Tabak**, **S. Vranković**, **Mulaomerović**, **Mršić** i **Rađa**.

Atletika

Zlato Radičanina i bronca Miloševiće

VALJEVO – Natjecatelji AK *Apatin* proteklog vikenda su sudjelovali na 2. Valjevskom polumaratonu. Među tristotinjak natjecatelja i natjecateljica Apatinci su ostvarili vrlo zapažene rezultate.

U muškoj konkurenciji **Zoran Radičanin** je slavio ispred drugoplasiranog **Ivana Miškeljina** iz beogradskog AK 21. *maj* i **Branislava Srdića**, člana AK *Hajduk* iz Kule. U ženskoj konkurenciji **Snežana Milošević** je osvojila broncu, iza pobjednice **Tatiane Vasiljević** iz Loznice i drugoplasirane **Marie Moskovice** iz Beograda. Polumaratonsku stazu uspješno su apsolvirali i članovi AK *Apatin* **Predrag Vejin** i **Dragomir Ilić**. Pored navedenih i članica AK *Apatin* **Marija Bubalo** sudjelovala je na tradicionalnom Plitvičkom polumaratonu i uspješno istrčala dionicu od 21 km i 97 metara.

Nogomet Srpska liga Vojvodina

Poraz za kraj sezone

ZRENJANIN – U posljednjem ovosezonskom kolu mlada ekipa *Bačke 1901* poražena je rezultatom 3:1 (2:0) na gostovanju u Zrenjaninu kod ekipe *Radničkog*, koja je s ovim bodovima zadržala status srpskoligaša. Od početka utakmice Zrenjaninci su pred oko 250 svojih navijača vršili presing na obranu gostiju i već u prvom poluvremenu stekli solidnu prednost od 2:0. U prvom dijelu nastavka domaćini su kontrolirali igru i držali loptu na svojoj polovici, a u 57. minuti iz jedne munjevitke kontre postigli su pogodak za nedostižnih 3:0. Konačnih 3:1 postavio je kapiten Subotičana **Rajkovača** sigurnim udarcem s bijele točke u 80. minuti. Penal je opravdano dosuđen nakon prekršaja domaće obrane nad **Spremom** u srcu kaznenog prostora. Nogometaši *Bačke 1901* završili su sezonu na odličnom 5. mjestu, s istim brojem bodova kao i *Bratstvo 1946*, ali su Prigrevčani četvrtoplasirani zbog bolje razlike zgoditaka, zbog dva primljena pogotka manje.

Vojvođanska liga Sjever

Bodovi spasa u finišu

TAVANKUT – Pred tristotinjak gledatelja Tavankut je u posljednjem, 30. kolu, na svojem travnjaku pobjedom od 3:2 (1:1) protiv doprvaka *Sloge* iz Čonoplje izborio opstanak u sadašnjem rangu natjecanja. Domaćini, riješeni da ovu utakmicu, najbitniju u prvenstvu, dobiju, od prve minute su kidisali na vrata Čonopljanaca. Već u 10. minuti **N. Poljaković** je iz vrlo izgledne pozicije šutirao pored vratnice, a u 20. **N. Skenderović** je s 12 metara, kad je gostujući vratar već bio svladan, prebacio gredu praznih vrata. Po nepisanom pravilu uslijedila je kazna. Na isteku pola sata igre vratar **Sabo** je briljantno intervenirao u situaciji 1 na 1 s protivničkim napadačem, a svega svije minute kasnije *Sloga* je stekla prednost. Poravnao je **D. Poljaković** u 40. minuti. U nastavku igra se rasplamsala. Domaćini su ganjali pobjedu, a Čonopljanci, rasterećeni svih briga, na napade su uzvraćali napadima. Za domaćine je u 76. minuti pogodio N. Skenderović za erupciju oduševljenja na stadionu, ali su Čonopljanci poravnali svega tri minute kasnije. Pobjedu domaćinima za opstanak donio je *jocker* s klupe **Tumbas** jakim udarcem s 18 metara u 84. minuti, za što je nagrađen burnim pljeskom na otvorenoj sceni. Zahvaljujući ovoj pobjedi Tavankučani su zauzeli 10. mjesto, pa će i u narednoj sezoni igrati Vojvođansku ligu Sjever.

Lider uvjerljiv u gradskom derbiju

SOMBOR – Posljednje, 30. kolo, Somborcima je serviralo pravu slasticu. Na Gradskom stadionu, pred oko 400 gledatelja, koplja su ukrstili neprikosnoveni lider prvenstva *Radnički 1912*, kao domaćin i gradski rival *Radnički* kao gost. Šampion je bio neumoljiv i rezultatom 3:0 (1:0) pokazao tko je trenutačno gazda u gradu. Domaćini su bolje otvorili utakmicu i već u 2. minuti pogotkom **Kneževića** došli u prednost. U nastavku, svojim drugim pogotkom igrač utakmice Knežević je podvostručio prednost, a svega dvije minute kasnije **Furtula** je dotukao starijeg somborskog ligaša. Iako poražen, *Radnički* je plasmanom na 12.

mjesto sačuvao status vojvođanskog ligaša. Lider se plasirao u Srpsku ligu Vojvodina, a drugoplasirana *Sloga* iz Čonoplje i pored poraza u Tavankutu, nastojat će se kroz baraž dokopati istog ranga. Sudionici razigravanja, pored čonopljske ekipe, bit će još ČSK iz Čelareva, *Jugović* iz Kaća i *Vojvodina* iz Perleza.

Polufinalne utakmice igrat će se u subotu i nedjelju, 15. i 16. lipnja, revanši su na programu četiri dana kasnije. Vojvođansku ligu Sjever napustit će dvije posljednjeplasirane ekipe, *BSK* iz Bačkog Brestovca i *Budućnost* iz Mladenova, a *Polet* iz Karavukova će sačekati rasplet baraža za Srpsku ligu Vojvodina. U Vojvođansku ligu Sjever plasirali su se pobjednici somborskog i subotičkog područja, *Stari grad* iz Bačke Palanke i *Vojvodina* iz Bačkog Gradišta.

Poraz bez značaja

BAČKI PETROVAC – U posljednjem ovosezonskom kolu OFK *Mladost Apa* je na gostovanju u Bačkom Petrovcu, pred dvjestotinjak gledatelja, od jedanaestoplasirane *Mladosti* poražena rezultatom 3:0 (0:0). Odigrana je odlična utakmica, visokoga tempa, bez ijednog ozbiljnijeg prekršaja. U ravnopravnom nadigravanju obiju ekipa mreže su do odmora mirovale. U nastavku, motiviraniji domaćini pojačavaju tempo i pokazuju veću želju za pobjedom, što je i urodilo plodom. Vratar **Jeličić**, jedan od najboljih aktera utakmice, kapitulirao je u 48., 69. i 74. minuti. Iako poraženi, Apatinci su prezadovoljni proljetnom polusezonom. Obnovili su i radikalno pomladili natjecateljsku ekipu, a na koncu su, po mnogima neočekivano, zauzeli visoko 5. mjesto, sa svega dva boda zaostatka za trećeplasiranom *Bajšom* iz istoimenog mjesta i četvrtoplasiranom *Tisom* iz Adorjana.

PFL Subotica

Prvorazredno iznenađenje

FEKETIĆ – U posljednjem ligaškom kolu, *Preporod* je na gostovanju u Feketiću priredio prvorazredno iznenađenje i protiv šestoplasiranog *Jadrana*, pobjedom od 3:5 (3:3), iščupao bodove spasa. Na odmor se, nakon vrlo efikasnog prvog poluvremena, otišlo s egal rezultatom. U nastavku je domaćin pao u igri, a

gosti su osjetili svoju priliku, zaigrali na sve ili ništa i s nova dva pogotka tuširali domaćina. Neizmjereno veselje Novožedničana nakon utakmice potpuno je razumljivo, jer su ovom pobjedom osvojili tri boda za opstanak u ovom rangu natjecanja.

Na ljetni odmor s pobjedom

RAVNO SELO – Đurđinci su u posljednjem kolu, na gostovanju u Ravnom Selu kod trećeplasiranog *Proleter*a, u utakmici bez ikakvog rezultatskog značaja iznenadili favoriziranog domaćina pobjedom od 0:1 (0:0). Ovom pobjedom Đurđin je zauzeo 10. poziciju na ljestvici.

Goleada u Bajmaku

BAJMAK – Bajmačani su u posljednjem kolu ugostili petoplasiranog *Njegoša* iz Lovćenca. U obostrano otvorenoj igri, slastici za publiku, viđena je prava goleada. Domaćini su u prvom poluvremenu bili za nijansu konkretniji, a u nastavku su potpuno preuzeli igru u svoje ruke i napunili mrežu *Njegoša*. Konačnim rezultatom 7:3 (3:2) i jedna i druga ekipa su zadovoljne, a najzadovoljniji su bili ljubitelji nogometa u Bajmaku. Ovom pobjedom *Radnički 1905* je samo ovjerio plasman na 5. mjesto.

Općinska liga Bačka Palanka

Za Plavance prvenstvo završeno

MALI BAĆ – U posljednjem ovosezonskom kolu fenjeraš *Slavija* iz Bođana gostovala je u Malom Baču, kod dofenjeraša *Mladosti*. U derbiju začelja domaćini su bili agilniji, ubacili su šest lopti u mrežu Bođanaca, a svoju su uspeli potpuno sačuvati. Ovom pobjedom pomaknuli su se na 10. mjesto prvenstvene ljestvice, a *Slavija* je ostala na posljednjem, sa svega dva osvojena boda.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Bodovi

Pune su bile, prošle subote tribine Gradskog vrta u Osijeku, a velika podrška navijača pomogla je Hrvatskoj da ubilježi iznimno važnu pobjedu protiv *Walesa* (2:1) u trećoj rundi kvalifikacija za predstojeće Europsko prvenstvo. Jer, ne zaboravimo, nakon kiksa u Mađarskoj **Dalićevi** izabranici nemaju više prostora za rasipanje bodova.

Baš zato je u na stadionu pored toplog, sparnog vremena u nezgodnom terminu od 15 sati bilo dodatno vruće. Kako nogometašima tako i nazočnim navijačima, ali i svima koji su diljem Hrvatske i svijeta pratili ovaj susret.

Vatreni su, sukladno okolnostima i igračkom potencijalu na koji izbornik može u ovom trenutku računati, zaigrali u nešto izmijenjenoj postavi. Naime, otkazom **Rakitića** (premor i osobni razlozi) u veznoj liniji je, skupa s **Modrićem**, **Brozovićem** i **Kovačićem**, zaigrao **Brekalo**. Obranu s činili: **Jedvaj**, **Lovren**, **Vida** i **Barišić**, dok je špic skupa s **Perišićem** predvodio **Kramarić**. Na travnjak u Osijeku su istrčale još i pričuve **Pašalić**, **Badelj** i domaći kapetan **Škorić** kojemu je to bo debi u A selekciji. No, iako ćemo ga tek

sada spomenuti, prvo ime susreta, uz strijelca i asistenta **Perišića**, bio je vratar **Livaković** koji je na голу zamijenio **Kalinića**. Tijesnu rezultatsku pobjedu Hrvatska može u mnogome zahvaliti odličnoj partiji mladog vratara *Dinama* koji je ponovno pokazao kako se u budućnosti na njega mora najozbiljnije računati.

Ruku na srce, aktualni viceprvak svijeta nije briljirao u ovom susretu, ali kvalifikacijskoj pobjedi se 'ne gleda u zube'. Osobito uzimajući u obzir kako je kraj prvenstvene sezone i umor je itekako prisutan kod mnogih igrača koji su odigrali brojne susrete u proteklm mjesecima. Ipak, renome koji Hrvatska s uspjehom iz Rusije nosi mora se čuvati i braniti protiv svakog budućeg protivnika. *Wales* je to u glavnom gradu Slavonije demonstrirao na najbolji način, jer više jednostavno nema tzv. slabih protivnika protiv kojih su bodovi već unaprijed uknjiženi.

Slijedi ljetna pauza u kojoj izborniku slijede nove 'glavobolje' u potrazi za najboljim rješenjima na određenim pozicijama koje, čini se, još uvijek nisu najbolje usklađene s potrebama druge reprezentacije svijeta.

Početak rujna slijedi još jedan važan duel u skupini E u kojemu će Hrvatska gostovati protiv Slovačke, te potom u goste ide Azerbajdžanu. Iz ta dva susreta očekuju se bodovi koji bi mogli već tada osigurati mirniji nastavak kvalifikacija.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

*Misa zahvalnica
za kraj školske godine*

Iz Ivković šora

Neslan divan

piše: Branko Ivković

Faljen Bog, čeljadi moja. Nemojte me ni pitat šta radim. Ta šta mož živ čovik i radit po ovakom nikakom vrimenu? Jeto, sidim pod ambetušom na salašu i rondzam sam sebi a borme i ovoj dvojci moji pajdaša što mi ode side i kugod i ja ne rade ništa već samo mudruju, ako se ovaj naš neslan divan i mož nazvat mudrovanjom. Mi možmo divanit šta god očemo, nas niko ni onako ne sluša. Kiša jevo već podrug sata pada, malko kugod luda a malko samo tek toliko da nam ne da ni nos da provirimo ispod strije. Lipo da čovik i zbog kiše mora već pit likove za živce. Ni nam dosta naše nevolje, jeptini kuruza, veliki poreza, kojikaki buba što nam idu već sve živo, kuruze, cincokret, žito, ma sve... Ima i i domaći i ovi uvozni što su baščari zapatili otkaleg. Ta otkaleg će neg iz Kine? Kažu oprašiva dobro paradičku i papriku, a ona borme ide sve drugo. Bože moj bože, al smo naivni. Svako o nas otresa opakliju, a mi svakom virujemo. Baš je za ne povirovat, jalte? Ta ode kod nas toliko pametni i škulovani, najbrže se mož završit i kojikaka visoka škula. Kaže ima ko je i nediljom diplomiro, a tako s nama omlačaju. Veli mi Periša, i on došo kod mene, »vidim da vi ne radite ništa pa i ja došo na mobu«. Kad smo se ismijali s njim, on nastavio divanit o tim bubamarama, nikim tamno žutim, kaže i dvared većim od ovi domaći. Josu ga prikinio, pa veli da to nije istina, da to ne mož bit već su se naše isfajzovale pa se sparile s kakom bubom i zato su take. Sad smo mi njega ismijali, mislim Josu. Ta di se mož štogod sparit s čime drugim neg što mu Bog dao? Al se on ne da zbunit pa veli: »mož, mož, borme, ne vidite da se već svako sa svakim spariva; ta više ni po ruvu ne mož čovik razlučit ko je ko, ta i ove oblake naučenjaci vele da ove velike sile mogu i oblake iskontrolisat i slat di god mi se proktije«. Hm, sad smo se i mi već niki počeli pogledat. Ta ko zna šta mož već u toj napridnoj tehnici, a on kad je skonto da smo se mi poduzbili nastavio još rabriji, pa veli: »ta jel se sićate lane, svi smo gledali fodbol, eto kažu da u tim kraju di se misec dana sigralo i fodbolovalo, liti pada kiša svaki drugi dan, a onda nije bilo čitav božiji misec ni jedna kap, pala tek kad su dilili medalje«. Gledi nas sav onako pobedonosan što nas uspio zbunit, a mi sve gledimo jedan u drugog, pa se kontamo da je stvarno tako. Ni mu ovaj divan baš skroz neslan, a i ko zna, moždar i jeste tako. Neg da vas pitam, čeljadi, jel kod vas pado led? Av, ode kod nas po Ivković šoru i njegovoj okolini baš fajin opleo, borme. Nano štete samo take. Od cincokreta neće bit ništa, kuruz taki mali pa sav izrojtan ko majkina rojtoška marama, a paradičku skroz uništio. Jednim dobrim deranu samo taku štetu opravio. A ja slušam naše visti, a oni se fale kako su zdravo uspišno obranili varoš od leda. Taki sam bio bisan, čeljadi moja, da sam lipo tio radio vućit kroz pendžer da odleti čak tamo do dola. Ta vi dobro znate da Braniša sve voli, samo ne lažove. Eto toliko, ajd zbogom.

Bać Ivin štodir

Šprico ne šprico, isto

piše: Ivan Andrašić

Bać Ive vrime ope ne izgleda kako triba. Odžak mu se još ni pravoga ni oladijo, došle vrućine. Za koji dan će sveti Antun, al već prži ko da će sveta Ana. A vamo, prolića ko da ni ni bilo. Padalo, duvalo, do niki dan bilo jako ladno zovo doba godine. Nikoliko jutara osvanile i teške magle. Više bi pristalo it u kukuruzvinu, neg praviti bašču. Podnoć se moralo podložiti da ti ne ozebu noge. Nisu tu pomagale nikake zokne, kolikogod bile debele. Vatrice je vatrice, ščim naložiš, ugrije ti i dušu i tilo. Još ti samo fali kuvana katarka. To mu, ope, brani njegova doktorica, veli ne ide sa silnima medecina ma što mu ji propisala. A sića se kako i njegov pokojni dada uvijek divanijo da svaka bola dolazi najviše o ladni nogu. No, bać Iva vidi da to ne smeta baš svima. Srce mu baš ni ne išće otit u bašču. Pravu je otkako se on i njegova uzeli. Prija to bilo puno drugače, sve jim išlo za rukom. Doduše, bila i drugača vrimena. Znalo se i za proliće, i za lito, i za jesen, i za zimu. A vo danas, mož samo gledat i čudit se. Ošo prvać u bašču, sastavilo se nekoliko dana brez kiše i jakoga vitra. Duvalo, al se moglo podnet. Gleda kompire, lipo izašli, al još lipši bili zelj međ njima. Došo bliže, čudi se, još nisu ni zagrniti, zlatice se već izlegle. Šta će, kupijo otrove, zamućko u špricu, pa ji ošprico. Još malo i pojačo, veli prija će napasti pospadat. Ujtru ji ošo vidit, zlatice samo pasu. Šta će, ošo opet i žali se dućandžije, vaj mu utrpo nikake druge, veli nove, te istom juće dobijo. I stvarno, ošprico, za nekoliko sati zlatice pospadale, ne mož vidit ni jednu. Naki ćorkan, jedva opazijo da i na vočkama ima ima i žuti i bili i crveni i zeleni vaši. Ope ošo, pita dućandžiju jal no za zlatice vridi i za vočke, vaj veli ne, ima štogoda novo, otoga oma pospadu. »I to moraš ponovit za dvi nedilje, pa vaši neš imat cile godine«, veli mu dućandžija. »Ta pajto, nemam ja vaši ni sad, al vočke pune. Ja i nji i zlatice samo špricam sotima tvojima praškovma, a one sve deblje i deblje«, veli bać Iva i kiselo se naškobi. Kupijo to novo i ošprico, vaši samo kocu. Ajd, misli se, za dvi nedilje će isponova, pa će baš vidit jal tako kako kaže dućandžija. Niko veče i eroplan šprico komare. Priko njevoga sela prošo vamo i tamo i gotovo. Bać Iva baš sidijo naskaku, misli se ka počme smrdit, moraće pobić unutra. Naišo i poštaš, veli lipše mu to što ima raznet po ladovine. Parovi su, ni ni on najzdraviji, a obadva jedva čeku da se dovatu penzije. I uvijek imu nikakoga divana. Poštaš naslonijo biciglu na zid, sijo na pak treger, veli malo će se oduvat. »Ne znam, pajto, kako je vo špricanje. Jal su toliko jaki vi današnji otrovi, jal se kogod pravi lud? Znađem samo da je kadgoda, ka se špricu komarci, eroplan priko našega sela prileto sedamosam put, a potli nisi mogo živit o smrada. Kanda je vima samo dotoga da vidi-mo eroplan, a novce za špricanje ko zna ko podili«, veli poštaš, lati biciglu i uputi se dalje. Bać Iva još dugo sidijo i gleda za njim. Misli se, možda će i vi ponovo za dvi nedilje. Vaj put se naškobijo gorko.

NARODNE POSLOVICE

- Ribe se love udicom, a ljudi riječima.
- Svaka ptica svome jat u leti.
- Pošto se napiješ vode, ne muti izvor za sobom.
- Starost je bolest od koje svatko umire.

VICEVI, ŠALE...

Razgovaraju kolege na poslu:

- Čuo sam da će u listopadu pasti snijeg.
- E, a ja sam čuo da će biti 40 stupnjeva.
- Brate mili... tko će na 40 stupnjeva čistiti snijeg!

Razgovaraju majka i sin:

- Mama, pročitao sam danas u novinama da svaki puta kada udahnem i izdahnem, jedan čovjek na svijetu umre.
- Sine, krajnje je vrijeme da počneš prati zube.

Brat i sestra su na jezeru i nikako se ne mogu obraniti od komaraca. Sjete se oni kako je najbolje: da ugase svjetlo u sobi, jer ih komarci u mraku neće vidjeti. Nešto kasnije u sobu uleti svitac, a sestra će:

- Čuvaj se, nabavili su baterijske lampe.

DJEČJI BISERI

- Internet je globalna prodavaonica.
- Ljudi štede novac da bi imali poslije više.
- Među biljkama možeš naći lijepa stvorenja, poput leptira.

(Preuzeto iz emisije: *Kefalica*)

FOTO KUTAK

Buduća kraljica

**PETAK
14.6.2019.**

06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Veterinar Engel
11:10 Ekumenizam i religije
11:42 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
14:50 Popuna
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Frankie Drake
16:43 TV kalendar
17:15 HAK - promet info
17:19 Kod nas doma
19:00 Dnevnik 2
20:05 Amerikanac, film
21:45 Ima li što novo?
22:35 Dnevnik 3
22:56 Vijesti iz kulture
23:08 U vrtlogu moći, američko-francuski film

01:17 Frankie Drake istražuje
02:02 Veterinar Engel
02:47 Dr. Oz
03:32 Mame u životinjskom svijetu: ovorođenčad
04:22 Kraljičini otoci: Otok Man, dokumentarna serija
05:17 Sve će biti dobro, serija
06:02 Karipski cvijet, telenovela

05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:35 Teletubbyji, animirana serija
07:04 Miffy, crtana serija
07:21 Vrtuljiči, crtana serija
07:37 TV vrtić: Ne mogu
07:49 Vatrogasac Sam
08:02 Mišo i Robin: Crtanje
08:08 Njama, njam: Rajčica
08:14 Vedranovi velikani: Lucija Mikas
08:30 Gradski heroji, crtana serija
08:44 Naprijed, Go Jetteri!
09:16 Vlak dinosaura
09:41 Sve o životinjama
10:02 H2O: uz malo vode
10:30 Školski sat: Zašto svirati udaraljke

11:05 Naučite to i mog ljubimca
11:35 Strani igrani film
13:25 Skrivena istina, američki film
15:00 Kraljičini otoci: Otok Man, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Novorođenčad
17:35 Luda kuća
18:15 Kruške i jabuke
19:00 crtana serija, sinkr, 25'
20:05 Split: To je moja zemlja, snimka koncerta
21:50 Crna lista
23:25 Novi svijet, dokumentarna serija
00:20 Skrivena istina, američki film

**SUBOTA
15.6.2019.**

06:48 TV kalendar
07:00 Klasika mundi
08:00 Dakota, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
11:42 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 HAK - promet info
12:27 Veterani mira
13:17 Neka bude Macron, dokumentarni film
14:37 Prizma, multinacionalni magazin
15:28 Istrage prometnih nesreća
15:58 Zdrav život
16:28 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Manjinski mozaik
17:40 Mostovi kultura - Jajce

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Slomljeni grad, američki film
21:55 Julie i Julia, film
23:55 Dnevnik 3
00:10 Sportske vijesti
00:24 Vijesti iz kulture
00:40 8 milimetara, film
02:40 Dakota, američki film
04:05 Sve će biti dobro
04:50 Treći format
05:30 Reprizni program
06:10 Veterani mira
06:55 Prizma, multinacionalni magazin

05:50 Regionalni dnevnik
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Miffy, crtana serija
07:21 Vrtuljiči, crtana serija
07:31 Lein kutak
07:50 Vatrogasac Sam
08:02 Mišo i Robin Gnijezdo
08:35 Gradski heroji
08:48 Naprijed, Go Jetteri!
09:25 Edo i Medo
09:55 Ovo je umjetnost:
10:50 Vrtlarica
11:20 Veliki snovi
12:30 Špica, riva, korzo
13:45 Auto Market
14:20 Crna lista
16:00 Regionalni dnevnik
16:28 Žene, povjerljivo!
17:20 Odbrojanje do Tokija

17:50 Nogomet, U-20: Poljska - finale, prijenos

20:05 Pitomača 2019.
21:35 Prirodni Meksiko
22:25 Concorde: Nadzvučna utrka
23:15 Preživljavanje u divljini
00:05 Vikinzi
00:50 Fargo
01:40 Glazbeni Top20
02:25 Kraljica noći

**NEDJELJA
16.6.2019.**

07:47 TV kalendar
08:03 Bojnik i derište film
09:48 Biblija
09:58 Zagreb - Sv. Mati slobode: Misa, prijenos
11:08 Pozitivno
11:40 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 HAK - promet info
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Zadar: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 Ljubav se vraća u igru, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Mala ubojstva
19:00 Agathe Christie
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Tri muškarca Melite Žganjer, serija
20:45 Betonski spavači
21:45 Devedesete: Nije li ironično?, dokumentarna serija
22:30 Dnevnik 3
23:10 Bojnik i derište, američki film
00:55 Nedjeljom u dva

01:50 Sve će biti dobro, serija
03:20 Mir i dobro
03:45 Američka Valhala, dokumentarni film
05:00 Reprizni program
05:15 Devedesete: Nije li ironično?
05:55 Zadar: More

05:15 Ovo je umjetnost
06:05 Regionalni dnevnik
06:35 Teletubbyji
07:04 Miffy, crtana serija
07:21 Vrtuljiči, crtana serija
07:31 Lein kutak: Torta od jagoda
07:38 TV vrtić: Sumo hrvači
07:48 Vatrogasac Sam
07:59 Mišo i Robin
08:16 Čarobna ploča - Svijet oko nas
08:26 Luka i prijatelji
09:03 Inspektor Gadget
09:14 Mali Princ
09:45 Inspektor George Gently
12:05 Lidijina kuhinja
12:30 Dobar, bolji, najbolji
13:35 Sjedni, odličan
14:30 Klub 7
15:25 Preživljavanje u divljini
20:05 Havana, američki film
22:30 Njemačka 83., serija
23:25 Graham Norton i gosti
00:15 Američka Valhala

**PONEDJELJAK
17.6.2019.**

06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Veterinar Engel
11:10 Storijske neponovljivosti
11:42 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Frankie Drake istražuje
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Dr. Bergman, seoski liječnik
18:10 Potjera

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Zločini komunizma u Hrvatskoj: Početak, dokumentarna serija
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:23 Tahiti, planina u moru
00:13 Frankie Drake istražuje
02:38 Sve će biti dobro, serija
03:23 Emisija iz kulture
04:20 Žene, povjerljivo!
05:10 Veterinar Engel
05:55 Karipski cvijet

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:48 Teletubbyji
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Miffy, crtana serija
07:21 Vrtuljiči, crtana serija
07:31 Ninin kutak za male:
07:49 Vatrogasac Sam
08:02 Mišo i Robin:
08:08 Njama, njam:
08:14 Vedranovi velikani
08:30 Gradski heroji
08:44 Naprijed, Go Jetteri!
09:16 Vlak dinosaura
09:41 Flipper i Lopaka
10:05 H2O: uz malo vode
10:30 H2O: uz malo vode
11:00 Njemačka 83., serija
11:55 Havana, američki film
14:20 Ponoćni maskenbal, američki film
16:00 Regionalni dnevnik
17:35 Auto Market
18:05 Dokumentarna emisija/film
19:00 Crtani film/serija
20:05 Raj za dame
21:00 Ukradena priča, američki film
22:45 Vremenski policajac
00:25 Bijela robinja
01:10 Zakon i red: Odjel za žrtve
01:55 Graham Norton i gosti

**UTORAK
18.6.2019.**

06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Veterinar Engel
11:10 Hrvatska moj izbor

11:42 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Obitelj Durrell
15:00 Umrstva u Midsomeru
16:43 TV kalendar
17:15 HAK - promet info
17:20 Dr. Bergman
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Svečana dodjela "Nagrade Vladimir Nazor", prijenos
21:05 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:11 Vijesti iz kulture
23:23 Hrvatska za 5
00:13 Obitelj Durrell
01:03 Umrstva u Midsomeru
02:43 Sve će biti dobro, serija
03:28 Emisija iz kulture
04:13 Reprizni program
04:20 Žene, povjerljivo!
05:10 Veterinar Engel

05:50 Regionalni dnevnik
07:01 Pjesmice i brojalice:
07:04 Miffy, crtana serija
07:21 Vrtuljici, crtana serija
07:30 Juhuhu
07:31 Ninin kutak za male:
07:36 Juhuhu
07:37 TV vrtić:
07:49 Vatrogasac Sam
08:08 Njama, njam:
08:14 Vedranovi velikani
08:44 Naprijed, Go Jetteri!
09:16 Vlak dinosaura
10:30 Vučja krv

11:00 Dr. Bergmann
11:50 Ukradena priča, američki film
13:35 Rokeri Mongoletti, njemački film
15:55 Cesarica - HIT svibnja
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Dokumentarna serija - strana
17:28 Luda kuća
18:00 Nogomet, EP U -21: Rumunjska - Hrvatska - emisija
21:00 The Circle, američko-arapski film
22:50 Velika pljačka, američki film
00:25 Bijela robinja, telenovela

SRIJEDA 19.6.2019.

06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Veterinar Engel
11:10 Otkrivamo Hrvatsku
11:42 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Obitelj Durrell
15:00 Umrstva u Midsomeru
17:15 HAK - promet info
17:20 Dr. Bergman
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Zločini komunizma u Hrvatskoj

21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Split: Večer s nobelovcima
22:50 Dnevnik 3
23:11 Vijesti iz kulture
23:23 Milijarde
00:13 Obitelj Durrell
01:03 Umrstva u Midsomeru
02:43 Sve će biti dobro, serija
03:28 Emisija iz kulture
04:13 Reprizni program
04:20 Žene, povjerljivo!
05:10 Veterinar Engel
05:55 Karipski cvijet, telenovela

05:15 Što je klasič?
05:50 Regionalni dnevnik
07:01 Pjesmice i brojalice:
07:04 Miffy, crtana serija
07:21 Vrtuljici, crtana serija
07:31 Ninin kutak za male:
07:49 Vatrogasac Sam
08:02 Mišo i Robin:
08:08 Njama, njam:
08:14 Vedranovi velikani
08:44 Naprijed, Go Jetteri!
09:16 Vlak dinosaura
09:41 Flipper i Lopaka, crtana serija
10:05 Vučja krv
10:30 Vučja krv
11:00 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:50 The Circle, američko-arapski film
13:35 Kako u kojemu gradu osvojiti djevojku, američko-kanadski film
17:35 Kruške i jabuke
18:25 Luda kuća
19:00 Crtani film/serija

20:05 Raj za dame
21:00 Vozilo 19, film
22:30 Žrtva pješaka, film
00:25 Bijela robinja
01:10 Zakon i red
01:55 Graham Norton i gosti
03:25 Noćni glazbeni program - Spotovi

ČETVRTAK 20.6.2019.

06:40 TV kalendar
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:58 Poreč: Tijelovo
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Obitelj Durrell
15:00 Umrstva u Midsomeru
16:43 TV kalendar
17:20 Dr. Bergman
19:00 Dnevnik 2
20:05 Zločini komunizma u Hrvatskoj
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Posljednji B-24, dokumentarni film
22:55 Dnevnik 3
23:16 Vijesti iz kulture
23:28 Milijarde
00:18 Obitelj Durrell
01:08 Umrstva u Midsomeru
02:48 Sve će biti dobro, serija
03:33 Emisija iz kulture
04:18 Reprizni program
05:05 Žene, povjerljivo!
05:55 Karipski cvijet, telenovela

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:47 Teletubbyji
07:01 Pjesmice i brojalice:
07:04 Miffy, crtana serija
07:31 Ninin kutak za male:
07:37 TV vrtić:
07:49 Vatrogasac Sam
08:02 Mišo i Robin:
08:14 Vedranovi velikani
08:44 Naprijed, Go Jetteri!
09:16 Vlak dinosaura
09:41 Flipper i Lopaka, crtana serija
10:05 Vučja krv
11:00 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:50 Raj postoji, američki film
13:35 Borba za skrbništvo, kanadski film
16:00 Regionalni dnevnik
17:37 Kruške i jabuke
18:25 Luda kuća
19:00 Crtani film/serija
20:05 Raj za dame
21:00 Obiteljski čovjek, kanadsko-američki film
22:50 45 godina, britanski film
00:30 Bijela robinja, telenovela
01:15 Zakon i red: Odjel za žrtve
02:00 Graham Norton i gosti
02:45 Kraljica noći, telenovela
03:30 Noćni glazbeni program - Spotovi

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Život jednog Goje

Zasigurno bi ova priča mogla nositi i naziv kako je jedan pas uredio naše živote. Ideja o psu u stanu nije bila kod mene ni u razmatranju - na prvom mjestu zbog stila života koji živim i koji znači da uglavnom nisam u stanu. Na drugom mjestu je broj obveza koje imam i koji ne ostavlja mnogo mjesta za posvetiti se životinji. Na trećem je mjestu što je nekako psu mjesto u dvorištu, a stan dvorište nema. Na četvrtom je mjestu što stanari u zgradi baš nisu oduševljeni tom idejom. Na petom, šestom, sedmom mjestu...I sve je palo u vodu kada je iz šume izašao On.

Kako je to zapravo bilo

Često sam pisala o FRUčudnovatim ljudima s kojima volimo šetati po Fruškoj gori, na čije pozive se volimo odazvati i u čijem šumovanju sudjelovati. Vole oni ta druženja začiniti raznim aktivnostima, pa smo tog dana bili pozvani na fru turnir u basketu. Došli, vidjeli i pobijedili. No, ne hvalim se time ovog puta, nego otkrivam sve pojedinosti tog dana. Nekako baš nakon turnira čuli su se oduševljeni glasovi i brzo smo otkrili da imamo novog malog drugara, ali i činjenicu da je on sam. Sve se nekako brzo odigralo tog dana. Krenuo je pljusak, mi smo se brzo spakirali i nije bilo vremena za razmišljanje. Jelena je rekla da ćemo ga ponijeti, pa ćemo ga već nekome pokloniti. Nećemo ga valjda ostaviti u šumi, po kiši, samog i malog? Naravno da nećemo. Na kraju dana nas tri u autu za Suboticu i pas s nama.

Poseban kakav jeste, zaslužio je posebno ime skrojeno samo za njega od nas. Dakle nema veze ni s jednim Gojom na kojeg može da vas asocira njegovo ime, a kao što je jasno nema veze ni sa ženskim rodnom (ovo kažem, jer mnogi u Subotici misle da je Goja ime ženskog roda). Dakle, poseban pas Goja je u početku, kao što se da zaključiti po prvoj tufnastoj fotografiji, ličio na rotvajlera i malo nas zbunjivao, a to je zbunjivalo i njegove potencijalne udomitelje. Baš tako, ideja je bila napraviti fotografije i na društvenim mrežama pokušati ovom neodoljivcu naći gazde koje će ga čuvati, maziti i voljeti baš onako kako bi i mi, ali da imamo dvorište. Na fotografijama je ispao još neodoljiviji, ali očigledno ne dovoljno, jer se baš nitko nije javio. Postavljali su nam pitanja, iskazivali oduševljenje, ali nitko da se zaista javi. Za to vrijeme smo obavili sve potrebno kod veterinara, a pod tim mislim i silne pretrage, jer je imao neki problem s dlakom i kožom, što je i normalno za napuštenog psa. Pa smo preležali svi šugu, naravno onu umišljenu, jer se Goja nenormalno češao. Pa buve, naravno. Onda otrov za pacove koji je pojeo, pa akciju spašavanja. Pa smo se budili noću, ako smo i uspjeli zaspati. Pa je bilo tu još svega i onda poziv. Drugar hoće Goju. Mi zbunjeni, Goja pojma nema i eto problema.

Goja nigdje ne ide

Baš tako, Goja nigdje nije otišao. Kako smo mi mijenjali kuće, destinacije, mijenjao je i on. Dobio je ubrzo povodac, cjepivo, čip, puno prijatelja, još više simpatizera, mnogo zavidnika, putovnicu, a prilično brzo za jednog psa i dva ljetovanja. I Hercegovce je u gostima šarmirao. Dobio je i razmaženost i to gratis. Ne umije se vladati kad vi to hoćete, ali ako ste bijesni poslušat će vas. Jedno uho baš i ne umije kontrolirati, pa mu često stoji uspravno i upravo time osvaja. Ima najboljeg drugara, psa Odija i obožava gostovati kod njega i moje mame. Kad se vrati, bude u depresiji. Ne voli se kupati u rijeci, kanalu, u kadi ili moru, ali ne voli ni da se njegovi vlasnici kupaju. Onda zapomaže, laje do iznemoglosti, ljuti se i na kraju dođe do vas samo da bi vas neodoljivo pozvao napolje.

Naš Goja je pravi gospodin bar po tretmanu koji dobija. Jedan šarmantni nametljivac koji svuda nađe mjesto za sebe, pa čak i u rubrici Priroda i društvo. Ali kako i ne bi, pa on i njegove šetnje su nam donijele neke od najljepših prizora, pejzaža i otkrića.

Posebna je to ljubav i želim vam je svima.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD
SUBOTICA
SOMBOR
VRDNIK
NIŠ
LESKOVAC

90,0 MHz
90,7 MHz
95,7 MHz
88,4 MHz
102,7 MHz
107,4 MHz

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

PRIJATELJSKA
NOGOMETNA UTAKMICA
IZMEĐU

NOGOMETNE REPREZENTACIJE
HRVATA U SRBIJI

FUDBALSKE REPREZENTACIJE
SRBA U HRVATSKOJ

Stadion NK *Tavankut*
Tavankut, subota, 15. 06. 2019.
početak u 18 sati

